

SINTEZA
obiecțiilor și propunerilor (recomandărilor) la proiectul proiectul hotărârii Guvernului
pentru aprobarea Programului Național de Dezvoltare a Turismului "Turism 2025",
număr unic 610/MEI/2020

Participantul la avizare (expertizare)/ consultare publică	Conținutul obiecției/ propunerii (recomandării)	Argumentarea autorului proiectului
1. Cancelaria de Stat – avizul nr. 21-06-7579 din 18.08.2020	La proiectul Programului 1) se va asigura corelarea proiectului Programului Național de Dezvoltare a Turismului "Turism 2025" (Program) cu proiectul <i>Strategiei pentru o economie incluzivă, durabilă și digitală până în anul 2030</i>, care va constitui documentul umbrelă pentru toate documentele de politici în domeniul dezvoltării economice, digitalizării și inovării; 2) se va ajusta și micșora partea descriptivă a Programului, aceasta fiind excesiv de voluminoasă (127 file); 3) se vor ordona capitolele, inclusiv conținutul acestora conform structurii stabilite în pct.11 din <i>Hotărârea Guvernului nr.386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici</i> (HG nr.386/2020); 4) se va ajusta capitolul "Introducere" la prevederile pct.11, subpct.1) din HG nr.386/2020, unde se va descrie modul în care Programul va contribui la atingerea obiectivelor, importanța acestuia pentru dezvoltarea sectorului turismului, temeiul de elaborare, precum și părțile implicate; 5) se va actualiza lista abrevierilor utilizate (<i>de ex. OMD, n/a, etc.</i>).	La proiectul Programului 1) Se acceptă. Totodată, dat fiind faptul că elaborarea PNDD a început în anul 2019, iar elaborarea SEIDD a fost decisă în anul 2020, obiectivele general și specifice din PNDD își vor găsi reflectare în SEIDD. 2) Se acceptă parțial. Partea descriptivă a PNDD a fost modificată. Totodată urmare propunerilor de completare a Programului, parvenite de la autorități și asociații, partea descriptivă a fost redusă neesențial. 3) Se acceptă. Au fost operate modificările de rigoare. 4) Se acceptă. Capitolul "Introducere" a fost modificat.

	La proiectul Planului de acțiuni 1) în vederea asigurării monitorizării exacte a nivelului de realizare al Planului de acțiuni, se vor reformula indicatorii de monitorizare în așa fel încât acestea să fie măsurabili, ajustați la conținutul acțiunii planificate și în concordanță cu obiectivele specifice (<i>ex: participări raportate, sesiuni semestriale, modificarea Regulamentului de subvenționare, inițierea procedurilor legale, organizarea OMD „Rezervația cultural-naturală „Orheiul Vechi”, etc.</i>); 2) în scopul monitorizării corespunzătoare, se va ține cont de indicatorii de referință transpuși în <i>Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2030”</i> (aprobată prin <i>Hotărârea Guvernului nr.377/2020</i> și înaintată Parlamentului spre adoptare) și unde este posibil vor fi dezagregați în baza următoarelor criterii: gen, vîrstă, dizabilitate, etnie și/sau limbă vorbită, reședință, zonă geografică, statut socioeconomic; 3) se va indica costul de implementare pentru fiecare acțiune în parte și sursa de finanțare, în conformitate cu pct.12, sbct.4) din HG nr.386/2020; 4) la compartimentul <i>”termen de realizare”</i>, se vor exclude termene precum <i>”2021-2025”</i>, acestea urmînd a fi precizate, în conformitate cu pct.12, sbpct. 5) din HG nr. 386/2020; 5) la compartimentul <i>”Instiuții responsabile”</i> vor fi incluse doar autoritățile administrației publice centrale, deoarece, în conformitate cu art.3 al <i>Legii nr.436-XVI din 28.12.2016 privind administrația</i>	5) Se acceptă. Au fost operate modificările de rigoare. La proiectul Planului de acțiuni 1) Se acceptă. O parte dintre indicatori au fost modificați. 2) Se acceptă parțial. Totodată, Ministerul Justiției, în avizul său, a evidențiat următoarele: <i>”Programul stabilește direcțiile de dezvoltare a turismului în Republica Moldova, bazate pe implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă, reflectate în Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2030”. Prin urmare, aprobarea Programului Național de Dezvoltare a Turismului „Turism 2025” se va revedea, luînd în considerare faptul că Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2030” pînă acum nu a fost adoptată de către Parlament, fiind aprobat doar proiectul de lege pentru aprobarea Strategiei menționate prin Hotărîrea Guvernului nr. 377/2020.”</i> 3) Se acceptă. Au fost operate modificările de rigoare. 4) Se acceptă pentru termene care nu necesită precizări. Au fost operate modificările de rigoare. 5) Se acceptă.
--	---	---

	<i>publică locală</i>, Guvernul nu poate pune în sarcina autorităților publice locale realizarea unei hotărâri. Acestea pot fi incluse la compartimentul "Parteneri".	
2. Ministerul Justiției – avizul nr. 04/6068 din 17.08.2020	La proiectul hotărârii. 1) Din clauza de adoptare se va exclude referința la <i>Hotărârea Guvernului nr. 636/2019 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023</i>, deoarece în conformitate cu art. 102 din <i>Constituția Republicii Moldova</i> și art. 37 alin. (2) al <i>Legii nr. 136/2017 cu privire la Guvern</i>, hotărârile Guvernului se adoptă pentru exercitarea atribuțiilor constituționale și celor ce decurg din <i>Legea cu privire la Guvern</i>, precum și pentru organizarea executării legilor. Prin urmare, o hotărâre de Guvern nu poate constitui temei juridic pentru emiterea unui alt act normativ al Guvernului sau a unui document de politici. Mai mult, pct. 4.3.2 din Planul de acțiuni sus-menționat nu prevede nemijlocit aprobarea Programului Național de Dezvoltare a Turismului „Turism 2025”, ci prevede elaborarea și aprobarea Strategiei de dezvoltare a turismului pentru anii 2020-2030 „Turism 2030”. 2) Pct. 9 al <i>Regulamentului cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice</i>, aprobat prin <i>Hotărârea Guvernului nr. 386/2020</i> stabilește că Programul este un document de politici publice pe termen mediu (3-5 ani), care derivă din strategie și, respectiv, contribuie la implementarea acesteia prin detalierea și concretizarea acțiunilor ce urmează a fi realizate într-un domeniu sau subdomeniu de activitate. În continuare, potrivit notei informative a proiectului, Programul stabilește direcțiile de dezvoltare a turismului în Republica Moldova, bazate pe implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă, reflectate în Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2030”. Prin urmare, aprobarea Programului Național de Dezvoltare a Turismului „Turism 2025” se va revedea, luând în considerare faptul	La proiectul hotărârii. 1) Se acceptă. Au fost operate modificările de rigoare. 2) Au fost operate modificări în Nota informativă.

	că Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2030” până acum nu a fost adoptată de către Parlament, fiind aprobat doar proiectul de lege pentru aprobarea Strategiei menționate prin Hotărîrea Guvernului nr. 377/2020. 3) Din pct. 2 cuvintele „în vigoare” se vor exclude, ca fiind inutile. Regula generală este că referințele la actele normative reprezintă referințe la legislația în vigoare și doar pentru excepțiile de la regulă se va specifica dacă este vorba despre legislația aplicabilă la un anumit moment. 4) Ținem să menționăm că, lista miniștrilor contrasemnatori urmează a fi expusă ținându-se cont de prevederile art. 102 alin. (4) din <i>Constituția Republica Moldova</i> și art. 36 alin. (2) din <i>Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern</i>, potrivit căroră hotărîrea adoptată de Guvern se semnează de Prim-ministru și se contrasemnează de miniștrii care au obligația punerii acesteia în aplicare și/sau care sunt responsabili de domeniile de activitate care intră parțial sau integral în obiectul de reglementare al actului contrasemnat. Potrivit Regulamentului său de activitate, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 698/2017, Ministerul Justiției nu are în competența sa atribuții în domeniul turismului. Prin urmare, se va exclude ministrul justiției din lista contrasemnatarilor. La anexa nr. 1. 1) Potrivit pct. 2 al <i>Regulamentului cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice</i>, aprobat prin <i>Hotărîrea Guvernului nr. 386/2020</i>, la fundamentarea, elaborarea, avizarea, consultarea și aprobarea documentelor de politici publice se aplică regulile și cerințele înaintate față de actele normative, în conformitate cu <i>Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative</i>. Prin urmare, proiectul Programului Național urmează a fi conformat dispozițiilor cuprinse în legea citată. 2) În scopul evitării paralelismelor în legislație, definirea termenilor „turism” și „vizitatori” se vor exclude. Or, definirea acestor	3) Se acceptă. Au fost operate modificările de rigoare. 4) Se acceptă. Au fost operate modificările de rigoare. La anexa nr. 1. 1) Se acceptă. Au fost operate modificările de rigoare. 2) Necesitatea explicării (evidențierii) este argumentată de faptul că adesea noțiunea de
--	---	---

	termeni este stabilită în art. 3 al <i>Legii nr. 352/2006 cu privire la organizarea și desfășurarea activității turistice în Republica Moldova.</i> 3) Exprimarea prin abrevieri a unor denumiri sau termeni se poate face numai după explicarea lor în text, la prima folosire. În acest sens, se va revedea utilizarea abrevierii „UNWTO” din secțiunea „Definiții primare” și lista abrevierilor din secțiunea „Metodologie de lucru”. 4) Notele din subsol/trimiterile nu sunt parte constitutivă a actului normativ, fapt pentru care dispozițiile incluse în aceste note, recomandăm a fi încadrate în textul de bază. 5) Referitor la capitolul „Introducere”, menționăm că acesta necesită a fi conformat pct. 11 sbp. 1) al <i>Regulamentului cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice</i>, în ceea ce privește datele necesare incluse în acest capitol (descrierea modului în care programul va contribui la atingerea obiectivelor din cadrul strategiei, perioada propusă pentru implementare, părțile implicate în elaborarea programului etc.). 6) De asemenea, și celelalte compartimente ale Programului se recomandă a fi conformate structurii caracteristice documentului de politici (Programului) expuse în pct. 11 al Regulamentului sus citat. 7) La pct. 65 la formularea obiectivelor specifice atragem atenția că, acestea trebuie să fie SMART (Specifice, Măsurabile, Accesibile, Realistice și încadrate în limite de Timp), astfel încât ulterior să poată fi evaluată eficiența implementării politicii. 8) Anexele la program urmează să conțină parafele de aprobare cu indicarea actului normativ la care se anexează. 9) La anexa nr. 7 la proiectul Programului Național de Dezvoltare	”turism” este asociată cu activitatea doar a turoperatorilor și agențiilor de turism. În acest sens, Legea nr. 100/2017 în art. 54 alin. (5) prevede: ”Dacă o noțiune sau un termen poate avea înțelesuri diferite, în proiect se stabilește semnificația acestuia în context pentru a asigura înțelegerea corectă a noțiunii sau a termenului respectiv și pentru a evita interpretările neuniforme.” 3) Se acceptă. Au fost operate modificările de rigoare. 4) Se acceptă. Au fost operate modificările de rigoare. 5) Se acceptă. Capitolul ”Introducere” a fost modificat. 6) Se acceptă. Au fost operate modificările de rigoare. 7) Se acceptă. Obiectivele au fost revizuite. 8) Se acceptă. Au fost operate modificările de rigoare. 9) Se acceptă.
--	--	--

	a Turismului „Turism 2025”, referințele la actele normative incluse în anexă se vor expune ținând cont de prevederile art. 42 alin. (5) și art. 55 alin. (5) din <i>Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative</i>, astfel încât la indicarea datei de adoptare a actului normativ să se indice numărul de ordine, ca element de identificare, la care să se adauge anul în care a fost adoptat, aprobat sau emis acesta, fiind despărțite de o bară „/”, conform următorului exemplu: „Legea nr. 105/2003 privind protecția consumatorilor”. La anexa nr. 2. 1) Referitor la rubrica „Parteneri” se consideră inoportună includerea Ministerului Justiției în lista autorităților partenere implicate în realizarea obiectivelor, luând în considerare faptul că, Ministerul Justiției are în competența sa de a efectua expertiza juridică a tuturor proiectelor de acte normative, inclusiv a celor menționate în Planul de acțiuni. Elaborarea proiectelor ce vizează domeniul turistic, potrivit <i>Legii nr. 352/2006 cu privire la organizarea și desfășurarea activității turistice în Republica Moldova</i>, ține de competența Ministerului Economiei și Infrastructurii. 2) În paralel remarcăm că, potrivit art. 24 alin. (5) din <i>Legea nr. 100/2017</i> în cazul în care implementarea documentului de politici presupune implicarea unor autorități administrative care nu se află în subordinea Guvernului, documentul de politici se aprobă de către Parlament.	La anexa nr. 2. 1) Se acceptă. Ministerul Justiției a fost exclus din lista autorităților partenere implicate în realizarea obiectivelor. 2) Se acceptă. Din rubrica responsabili au fost excluse autoritățile administrative care nu se află în subordinea Guvernului.
Ministerul Finanțelor - <i>avizul nr. 05-03/106/981 din 25.08.2020</i>	<u>Comentariu de ordin general</u> 1. Conform prevederilor art. 25, alin. (2) din <i>Legea nr.100/2017</i> cu privire la actele normative, în cazul unui proiect care prevede reglementări cu impact asupra bugetului și/sau care prevede reorganizări și reforme structurale ori instituționale, în calitate de studiu de cercetare se realizează analiza inițiativei de elaborare a actului normativ, conform metodologiei de analiză ex-ante aprobate de către Guvern. Prin urmare, este de remarcat că autorii proiectului	1. S-a luat act. Impactul asupra bugetului este descris în Program și în Nota informativă.

	de hotărîre nu au efectuat o analiză în privința impactului bugetar generat de implementarea acestuia. 2. De asemenea, urmează a se ține cont de faptul că, unele prevederi ale proiectului (de exemplu, <i>cap.II, pct. 66, măsura nr. 1, acț. 5) din proiectul PNDR; acț. 1.1.2., subacț. 1.1.2.1 din proiectul Planului de acțiuni PNDR</i>) stabilesc majorarea numărului unităților de personal și, implicit, a cheltuielilor pentru retribuirea muncii în bugetul de stat fapt care, în condițiile de finanțare prudentă a cheltuielilor, nu poate fi acceptat. Este de menționat că, unul din angajamentele Guvernului este promovarea unei politici echilibrate privind ocuparea forței de muncă și în domeniul salarizării. În acest context, Guvernul a stabilit ca obiectiv să restrîngă angajarea, instituind moratoriu temporar privind încadrarea personalului în autoritățile publice/instituțiile finanțate din bugetul de stat prin Hotărîrea Guvernului nr. 672/2019. Astfel, în condițiile constrîngerilor financiare, care au caracter persistent, pentru susținerea în continuare a reformelor sectoriale și administrative, este necesară raționalizarea cheltuielilor de personal în sectorul bugetar în întregime, încît o parte a costurilor majorărilor salariale să fie acoperită din contul resurselor economisite în urma reorganizărilor structurale și optimizării numărului de personal din sectorul bugetar. <u>La anexa nr.1 la proiect hotărîrii Guvernului pentru aprobarea Programului Național de Dezvoltare a Turismului "Turism - 2025"</u> <u>La Capitolul I. Analiza situației:</u> 1. <i>Sect.1, pct.8</i>, se recomandă reformularea propoziției „<i>Europa reprezintă aproape 1 din 2 călătorii din lume.</i>”, în vederea asigurării expunerii în mod clar a ideii ce se dorește a fi transmisă; 2. <i>Sect.2, pct.15, alin. 2), lit.c)</i>, sintagma „<i>[...]în cadrul Bugetar pe Termen Mediu (CBTM) pentru perioada 2020-2022</i>”, urmează a fi substituită cu sintagma „<i>conform Principalelor priorități/măsuri și limitele de cheltuieli sectoriale pe anii 2020-2022 (Tabelul nr.2 la</i>	2. S-a luat act. Totodată, în situația actuală privind resursele de personal ale statului pentru domeniul turismului (1 unitate la MEI – elaborare politici și 5 unități, dintre care doar 2 persoane angajate, la Agenția de Investiții – implementare politici în turism) realizarea Programului nu este reală. Respectiv, trebuie să decidem: ori majorăm statele de personal, ori reducem acțiunile din Program cu minimum 50%. În plus, majorarea statelor de personal ale Agenției de Investiții se propune în scopul creării unei subdiviziuni care va avea în sarcină atragerea și organizarea evenimentelor (biroul MICE). În acest context, ținând cont de faptul că turismul este o prioritate pentru țara noastră, fapt declarat de Președinție, Parlament, Guvern și stipulat în Legea nr. 352/2006, pentru a susține dezvoltarea turismului este necesar de majorat numărul de personal în autoritățile publice centrale de resort. Suplimentar, Hotărîrea Guvernului nr. 672/2019 stabilește moratoriu <u>temporar</u>, pînă la data de 31 decembrie 2020. <u>La Capitolul I. Analiza situației</u> 1. S-a luat act. Pct. 8 a fost revizuit. 2. Se acceptă. Au fost operate modificările propuse.
--	--	---

	<i>Nota informativă la Legea bugetului de stat pentru anul 2020”, în contextul în care procesul de elaborare a documentului CBTM 2020-2022 la etapa de definitivare și aprobare a fost suspendat;</i> 3. <i>Sect.11, pct.58, alin. 2), lit.c), se propune de a fi completată cu sintagma „Totodată, începînd cu 1 mai 2020, cota TVA pentru sectorul HoReCa s-a redus de la 20% la 15%.”.</i> <u>La Capitolul II. Obiectivul general și obiectivele specifice ale Programului:</u> 1. <i>Pct. 65, denumirea Obiectivului specific nr. 1 urmează a fi revăzută și expusă în aceeași redacție precum este expusă în anexa nr.2 la proiect „Planul de acțiuni pentru implementarea în anii 2021 – 2025 a Programului Național de Dezvoltare a Turismului „Turism 2025””;</i> 2. <i>Pct. 66, măsura nr. 1, acț. 5), referitor la majorarea numărului de personal în departamentul ”Turism”, este de menționat că la moment efectivul – limită al Agenției de Investiții este de 30 unități de personal, dintre care real angajate sînt doar 18 persoane. Astfel, se consideră că în cazul suplinirii funcțiilor vacante, Agenția de Investiții va dispune de suficient personal pentru realizarea tuturor politicilor, conform domeniilor de activitate;</i> 3. <i>Pct.66, măsura nr.3, acț.3), se solicită excluderea sintagmei „astfel se va analiza și implementa reducerea cotei de TVA pentru servicii de primire turistică pînă la 8%, ținînd cont de exportul serviciilor de turism receptor”, în contextul în care, în conformitate cu prevederile art.II pct.12 din Legea nr.60/2020 privind instituirea unor măsuri de susținere a activității de întreprinzător și modificarea unor acte normative, s-au operat modificări la Codul fiscal nr. 1163/1997, fiind realizată măsura fiscală ce prevede reducerea cotei TVA de la 20% la 15% pentru serviciile de cazare.</i> <i>Astfel, conform prevederilor art. 96 lit.b) liniuța a 9-a din Codul fiscal nr. 1163/1997, începînd cu 1 mai 2020, se aplică cota redusă a TVA de 15% la serviciile de cazare, indiferent de categoria de confort, în hotel, hotel-apartament, motel, vilă turistică, bungalou, pensiune turistică, pensiune agroturistică, camping, sat de vacanță sau tabără de</i>	3. Se acceptă. <u>La Capitolul II. Obiectivul general și obiectivele specifice ale Programului</u> 1. Se acceptă. 2. Argumentarea se regăsește în pct. 2 la <i>Comentarii de ordin general.</i> 3. Nu se acceptă.
--	--	---

	vacanță, care se atribuie la secțiunea I a Clasificatorului activităților din economia Moldovei. 4. Concomitent, sintagma „<i>cuantumului taxei locale pentru cazare se va reglementa cu aplicarea în sumă fixă, cu un plafon maxim reglementat, iar utilizarea mijloacelor financiare încasate din colectarea acestei taxe în bugetul local se vor utiliza pentru dezvoltarea turismului în localitate</i>” se va înlocui cu sintagma „<i>se va analiza oportunitatea reglementării cuantumului taxei locale pentru cazare prin aplicarea taxei în sumă fixă, cu un plafon maxim reglementat, iar utilizarea mijloacelor financiare încasate din colectarea acestei taxe în bugetul local se vor utiliza pentru dezvoltarea turismului în localitate</i>”; 5. Pct. 66, măsura nr. 4, acț. 3) se menționează că, proiectul „<i>Empowering Young Women: Sustainable Livelihoods through Tourism</i>” va fi implementat de către partenerul de proiect – Organizația Mondială a Turismului; 6. Pct. 67, măsura nr. 1, referitor la dezvoltarea produselor din turismul vitivinicol, considerăm oportun includerea în Program a mențiunii referitoare la proiectul transfrontalier „<i>WINET – Trade and Innovation in Wine Industry</i>”, implementat de către Agenția de Investiții pentru perioada 2019-2021, care face parte din Programul Operațional Comun „Bazinul Marii Negre”. Proiectul dat presupune lansarea unei platforme IT online, componentei e-trade, care va permite comercializarea produselor vinicole online și la nivel global. Platforma va mai conține și rute interactive, ce vor permite sporirea turismului vinicol, prin integrarea unor circuite și hărți turistice interactive; 7. Pct. 67, măsura nr. 1, acț. 30), referitor la crearea și amenajarea unui sistem de colectare, management a deșeurilor în s. Trebujeni, r. Orhei, cu titlu informativ comunicăm că la data de 18.10.2019 Acordul – cadru pentru gestionarea deșeurilor solide a fost semnat între Banca Europeană de Investiții (BEI), Ministerul Finanțelor și Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului. Acesta prevede un	4. Se acceptă. 5. Ca la orice proiect internațional, este necesară și contribuția proprie. 6. Se acceptă. Au fost operate modificările de rigoare. 7. S-a luat act.
--	--	---

	împrumut de 100,0 mln. euro pentru îmbunătățirea serviciilor de gestionare a deșeurilor solide în țară, cu alocarea primei tranșe de 25,0 mln. euro. Astfel, în Republica Moldova vor fi construite poligoane de depozitare a deșeurilor, stații de transfer, de sortare și compostare a deșeurilor biodegradabile, inclusiv alte facilități, ca parte a sistemului integrat de management al deșeurilor, în scopul asigurării populației cu servicii moderne la nivel regional și soluționării problemelor de mediu. Acțiunile date se planifică a fi realizate în 8 regiuni ale țării, printre care se regăsește și r. Orhei. 8. <i>Pct. 67, măsura nr. 3, acț. 12</i>), (prevăzută și în <i>Cap. IV, pct. 75, acț. 2</i>), vizînd crearea unui Fond pentru dezvoltarea infrastructurii turistice, cheltuielile căruia se prezumă a fi suportate din bugetul de stat, propunerea <i>nu poate fi acceptată de principiu</i> din următoarele considerente: ✓ contravine Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014, conform căreia unul din principiile bugetare este cel al universalității bugetului. Potrivit acestui principiu, toate resursele și cheltuielile publice se includ în buget, fără stabilirea corelărilor/legăturilor între anumite tipuri de resurse și cheltuieli; ✓ gestionarea separată a fondurilor speciale presupune existența unui proces paralel de stabilire a priorităților de cheltuieli ori, în general, lipsa priorităților de cheltuieli a banului public; ✓ în cadrul Reformei Managementului Finanțelor Publice, Guvernul și-a asumat angajamentul în vederea lichidării tuturor fondurilor speciale existente și decizia de creare a unor noi fonduri speciale. Totodată, se menționează că, sectorul dezvoltării turismului, ca parte componentă a obiectivelor de dezvoltare regională, se regăsește deja în Fondurile cu finanțare din bugetul de stat precum: Fondul Național de Dezvoltare Regională (FNDR) susținut de Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului și Fondul Ecologic Național (FEN).	8. Se acceptă. Acțiunea a fost reformulată.
--	--	--

	Concomitent, informăm că, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului a elaborat <i>Programul Național de dezvoltare a orașelor-poli de creștere în Republica Moldova</i>, menit să susțină accelerarea dezvoltării socioeconomice a celor mai puternice centre urbane regionale, în vederea transformării acestora în poli de creștere, capabili să susțină difuzarea dezvoltării și în zonele rurale proxime. Astfel au fost identificate și recomandate 6 municipii: Edineț, Soroca, Ungheni, Orhei, Cahul, Comrat. Obiectivele generale ale Programului sînt: a) îmbunătățirea mobilității și a calității infrastructurii de acces și a legăturilor acestora cu zonele înconjurătoare; b) dezvoltarea și echiparea infrastructurilor și serviciilor de suport economic pentru a stimula competitivitatea; c) sporirea atractivității și a potențialului lor de a genera creșterea calității vieții cetățenilor. 9. În final, se menționează că, comentariile aferente <i>pct. 67, măsura nr. 3, acț. 12</i>), vor fi luate în considerare și pentru <i>subacț. nr. 2.3.2.1. din proiectul Planului de acțiuni</i> pentru implementarea în anii 2021 – 2025 a Programului Național de Dezvoltare a Turismului „Turism 2025”. <u>La Capitolul IV „Estimarea costurilor necesare implementării Programului”:</u> 1. Conform <i>pct. 73</i>, din bugetul total prevăzut pentru implementarea Planului de acțiuni al Programului, 116,0 mln. lei vor fi acoperite din contul resurselor financiare externe, motiv pentru care este necesar de menționat din care proiecte/programe anume vor fi acoperite acestea, dacă se regăsesc în bugetul de stat sau urmează a fi identificate. Totodată, urmează a fi indicate expres sursele de finanțare ale Programului, ținînd cont de faptul că resursele alocate proiectelor finanțate din surse externe (din granturi și/sau împrumuturi acordate Guvernului și/sau autorităților publice centrale și/sau locale) constituie parte componentă a bugetului de stat, conform prevederilor art. 28 și	9. S-a luat act. <u>La Capitolul IV „Estimarea costurilor necesare implementării Programului”</u> 1. S-a luat act. A se vedea Nota informativă.
--	--	---

	art. 44 din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar fiscale nr. 181/2014. 2. În același context, luînd în considerare faptul că implementarea <i>Programului Național de Dezvoltare a Turismului „Turism 2025”</i> prevede atragerea resurselor externe din partea comunității donatorilor/creditorilor, Ministerul Finanțelor consideră oportun consultarea documentului de politici în cadrul Consiliului Sectorial în Domeniul Asistenței Externe, în calitate sa de organ consultativ, creat în baza principiului de parteneriat și abilitat cu funcții de programare și monitorizare sectorială a proiectelor și programelor de asistență externă. 3. De asemenea, este de menționat că, potrivit prevederilor Hotărîrii Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, în vigoare din 26.07.2020, partea descriptivă a Programului „<i>Costuri</i>” trebuie să conțină estimarea resurselor financiare și non-financiare necesare pentru implementarea fiecărui obiectiv specific în parte, cu indicarea cheltuielilor planificate pentru perioada următoare, în conformitate cu prevederile Cadrului bugetar pe termen mediu și a cheltuielilor estimate pentru perioada care excedează Cadrul bugetar pe termen mediu la momentul aprobării Programului, precum și indicarea resurselor disponibile din partea partenerilor de dezvoltare. 4. Referitor la <i>pct. 75, acț. 1</i>, privind „<i>Elaborarea și implementarea unui Program de stat pentru dezvoltarea turismului rural</i>” se menționează că în portofoliul de programe gestionat de ODIMM se regăsesc programe de stat eligibile pentru domeniul de activitate – turism. Astfel, la inițierea unui astfel de Program, se propune revizuirea celor existente și transferarea de resurse pentru concentrarea acestora într-un singur Program destinat doar sectorului turistic. 5. Suplimentar, avînd în vedere că au fost identificate unele neconcordanțe între redacția acțiunilor expuse în textul proiectului	2. S-a luat act. Necesarul de asistență externă a fost prezentat Consiliului Sectorial în Domeniul Asistenței Externe, în cadrul căruia activează Grupul de lucru în domeniul turismului. 3. S-a luat act. 4. S-a luat act.
--	---	--

	Programului Național de Dezvoltare a Turismului ”Turism - 2025” și textul proiectului Planului de acțiuni pentru implementarea în anii 2021 – 2025 a Programului Național de Dezvoltare a Turismului „Turism 2025” (de ex.: diferența de redacție între <i>act. 12 pct. 67, măsura nr. 3</i> din proiectul Programului și <i>subact. 2.3.2.1.</i> din proiectul Planului de acțiuni), se recomandă revizuirea proiectelor menționate în vederea asigurării concordanței între ele. <u>La anexa nr.2 la proiectul hotărârii Guvernului „Planul de acțiuni pentru implementarea în anii 2021 – 2025 a Programului Național de Dezvoltare a Turismului „Turism 2025”</u> <u>1. La act. 2.3.3.:</u> 1) <i>subact. 2.3.3.1.</i>, se solicită excluderea lit. (A) „<i>Importuri scutite de taxe pe bunuri de capital, echipamente și inputuri</i>”. În acest sens, menționăm că, în conformitate cu prevederile art.103 alin.(1) pct.29) din Codul fiscal nr.1163/1997 și art. 28 lit. q²) din Legea nr. 1380/1997 cu privire la tariful vamal, se scutesc de TVA fără drept de deducere și, respectiv, de taxa vamală, mijloacele fixe utilizate nemijlocit la fabricarea produselor, la prestarea serviciilor și/sau executarea lucrărilor, destinate includerii în capitalul statutar (social) în modul și în termenele prevăzute de legislație. Modul de aplicare a facilităților fiscale respective se stabilește de Guvern. Respectiv, în contextul normelor legale expuse, urmează ca agenții economici, în cazul dat investitorii străini și locali, să beneficieze de facilitățile fiscale și vamale existente; 2) <i>subact. 2.3.3.1. lit. (F)</i>, se solicită excluderea sintagmei „<i>sau reduceri de impozite</i>”, întrucât conform prevederilor art. 6 alin.(8) lit.c) din Codul fiscal nr. 1163/1997, unul din principiile care stau la baza sistemului impozitelor și taxelor din Republica Moldova este echitatea fiscală, care presupune tratarea egală a persoanelor fizice și juridice, care activează în condiții similare, în vederea asigurării unei sarcini fiscale egale. Astfel, acordarea reducerilor de impozite doar	5. S-a luat act. Proiectele textelor Programului și ale Planului de acțiuni au fost revizuite și ajustate. <u>La anexa nr.2 la proiectul hotărârii Guvernului „Planul de acțiuni pentru implementarea în anii 2021 – 2025 a Programului Național de Dezvoltare a Turismului „Turism 2025”</u> 1. La act. 2.3.3. 1) Se acceptă. 2) Se acceptă.
--	---	---

	pentru o categorie de contribuabili, în speță, investitori în domenii cheie de oportunități, vine în detrimentul principiului enunțat. Totodată, se menționează că, politicile fiscale și vamale promovate de către Ministerul Finanțelor sînt bazate pe aplicarea unui sistem general de impozitare. Această abordare include <u>trecerea de la sistemul de facilități fiscale către subvenționarea directă din partea statului</u>, care ar permite, în mod mai eficient, asigurarea respectării destinației intervenției statului și redistribuirii echitabile a venitului național (spre exemplu, opțiunea de acordare a subvențiilor este mai preferabilă decît scutirea de impozite). Concomitent, se menționează că, importanța sistemului de impozitare este determinată în principal de finalitatea acestuia, și anume de realizarea cheltuielilor bugetare. Or, scopul principal al sistemului de impozitare este de a genera venituri suficiente pentru asigurarea finanțării cheltuielilor bugetare, ce au menirea de a pune în practică prioritățile statului în diverse domenii de ordin social, economic, educațional, etc. În acest sens, sistemul de impozitare și cheltuielile bugetare urmează a fi privite ca un tot întreg, iar consolidarea veniturilor bugetare, care aparțin cetățenilor, urmează să se transpună în creșterea investițiilor publice, creșterea gradului de protecție socială, etc. Astfel, în scopul asigurării unor stimulente pentru investitorii străini și locali, se consideră oportun să fie utilizate alte măsuri eficiente de susținere, decît cele de natură fiscală (de ex. subvenționarea directă din partea statului). 3) Prin prisma momentelor expuse ce vizează facilitățile fiscale și vamale, solicităm <u>excluderea</u> din proiectul Programului Național de Dezvoltare a Turismului „Turism 2025” a acțiunilor aferente acordării de facilități fiscale și vamale (de exemplu, <i>cap.I secț.11 pct.59 analiza SWOT Oportunități pct.17) și 18) din proiectul PNDD; cap.II pct.66 măsura nr.3 pct.7) din proiectul PNDD</i>). <u>2. La act. 3.2.2., subact. 3.2.2.3. Majorarea bugetelor administrației publice locale aferente dezvoltării turismului urmează</u>	3) Se acceptă. Au fost operate modificările propuse.
--	--	---

	a fi exclusă, întrucât conform legislației în vigoare, alocarea resurselor se face în conformitate cu prioritățile de politici stabilite anual de către Guvern, iar repartizarea pe domenii se efectuează de către autoritățile publice din domeniu și nu de către Ministerul Finanțelor. <u>3. La act. 3.3.5.</u>, de la <i>subacțiunile</i> 3.3.5.1 și 3.3.5.2. se solicită excluderea Ministerului Finanțelor din lista instituțiilor responsabile de implementare. 4. Precizăm că, prin Legea nr.91/2020 pentru modificarea unor acte normative au fost operate modificări ce vizează completarea anexei la Legea nr. 93/1997 cu privire la patenta de întreprinzător, care prevăd posibilitatea de a desfășura, până la 31.12.2023, în baza patentei de întreprinzător, servicii de ghidaj turistic prestate de către ghizi de turism, inclusiv cu transport propriu, servicii de cazare și masă prestate de proprietarii caselor rurale, servicii de prezentare și instruire pe teme etnogastronomice (prepararea și degustarea bucatelor și băuturilor locale tradiționale), de confecționare a articolelor meșteșugărești de artă populară (artizanat), de prezentare a obiceiurilor și tradițiilor locale, pentru adulți și copii (individual și în grupe de până la 20 de persoane). Totodată, <u>Ministerul Finanțelor își propune asigurarea dezvoltării unui sistem fiscal simplificat</u>, care nu implică evidență contabilă și raportare fiscală, menit să contribuie la stimularea spiritului antreprenorial al cetățenilor care doresc să inițieze afaceri, acțiune prevăzută și în Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 636/2019, termenul de realizare al acesteia fiind stabilit pentru luna iulie 2021 (act. 5.1.6.). Respectiv, cadrul legal stabilește deja o acțiune generală aferentă dezvoltării unui sistem fiscal simplificat, care este în responsabilitatea Ministerului Finanțelor, mecanism de care urmează să beneficieze toți cetățenii care își propun inițierea unei afaceri. Concomitent, menționăm că regimul fiscal aferent afacerilor legate de turism derulate în mediul rural urmează a fi aplicat ținînd cont de	2. La act. 3.2.2. Se acceptă. 3. La act. 3.3.5. Se acceptă. 4. S-a luat act.
--	---	---

	forma organizatorico-juridică, în care se realizează activitatea de antreprenariat, prin prisma prevederilor fiscale actuale. De asemenea, reiterăm că aplicarea unui regim fiscal simplificat pentru o anumită categorie de angajați, în cazul dat, angajații din pensiuni și agro-pensiuni din medul rural vine în contradicție cu principiul echității fiscale, stabilit la art.6 alin.(8) lit.c) din Codul fiscal nr. 1163/1997, care presupune tratarea egală a persoanelor fizice și juridice, ce activează în condiții similare, în vederea asigurării unei sarcini fiscale egale. <u>Comentarii de ordin general privind costurile și sursa de finanțare</u> 1. Nu pot fi acceptate costuri suplimentare pentru elaborarea cadrului normativ în domeniu, întrucât acestea sînt sarcinile/funcțiile de bază ale autorităților publice respective pe domeniile patronate. Spre exemplu <i>"Elaborarea și aprobarea proiectului noii legi a turismului"</i> (subacț. 1.3.2.1.) este funcția de bază a Ministerului Economiei și Infrastructurii conform pct. 7, subpct. 1), Anexa nr.1 la Hotărîrea Guvernului nr.690/2017 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Economiei și Infrastructurii. 2. Similar, nu pot fi acceptate astfel de măsuri precum <i>"Elaborarea și implementarea unui program de susținere și stimulare a dezvoltării produsului turistic..."</i> – 88 mil.lei (subacț. 3.3.1.1.), întrucât nu este clar cum a fost stabilit/determinat costul acesteia dacă, la moment, nu se cunoaște ce va include acest program. 3. De asemenea, conform prevederilor pct. 12, subpct. 4 al Hotărîrii Guvernului nr. 386/2020, Planul de acțiuni, ca parte componentă a programului trebuie să includă sursa de finanțare pentru implementarea fiecărei acțiuni, însă în proiectul Planului prezentat spre avizare sursa de finanțare lipsește, fiind specificate doar costurile	<u>Comentarii de ordin general privind costurile și sursa de finanțare</u> 1. Se acceptă parțial, cu următoarea mențiune. În conformitate cu art. 25 alin. (1) din Legea nr. 100/2017 "elaborarea proiectelor actelor normative este precedată, în funcție de importanța și complexitatea proiectelor respective, de <u>efectuarea studiilor de cercetare</u>", iar alin. (4) stipulează că, "în cazul unor studii de cercetare complexe, acestea pot fi realizate, în baza unui contract de prestări servicii ... în conformitate cu prevederile legale referitoare la achizițiile publice". Mijloacele financiare sunt planificate pentru efectuarea studiilor de cercetare, care vor servi în scopul fundamentării conținutului proiectelor de legi ce vor fi elaborate de către MEI. 2. Argumentarea calculelor pentru programul menționat s-a bazat pe experiența unor programe implementate de partenerii de dezvoltare, susținută de indicatorii stabiliți în Planul de acțiuni. 3. S-a luat act. Planul de acțiuni a fost completat cu rubrica "Sursa de finanțare".
--	---	--

	aferente implementării. Totodată, conform prevederilor art.17 alin. (2) din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014 și a art. 131 alin.(6) din Constituția Republicii Moldova, nici o cheltuială nu poate fi aprobată fără stabilirea sursei de finanțare. 4. Mai mult ca atât, ținând cont de impactul generat de pandemia COVID-19 asupra economiei naționale, Cancelaria de Stat a revizuit/actualizat prioritățile de politici pe termen mediu în scopul reluării procesului de planificare pe termen mediu pentru anii 2021-2023. Astfel, limitele preliminare de cheltuieli sectoriale pe anii 2021-2023 se vor actualiza ținând cont de prognoza indicatorilor macroeconomici pentru anii 2021-2023. Respectiv, costurile aferente implementării din proiectul Planului de acțiuni urmează a fi modificate/ajustate în corespundere cu limitele preliminare de cheltuieli sectoriale pe anii 2021-2023 ce vor fi prezentate autorităților în termeni proximi. 5. La rubrica „<i>Responsabili pentru implementare</i>”, în situația în care în coloană sînt indicate două sau mai multe autorități publice centrale/locale responsabile, nu este clar ce sumă urmează să planifice fiecare dintre autoritățile menționate, reieșind din costul total inclus în coloana „Costurile aferente implementării, mii lei”. 6. De asemenea, se informează că referitor la acțiunile ce prevăd atragerea resurselor externe necesare se va realiza în strictă conformitate cu prevederile Regulamentului cu privire la cadrul instituțional și mecanismul de coordonare și management al asistenței externe, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 377/2018. <u>La Nota informativă la proiectul hotărîrii</u> 1. Conform prevederilor pct. 5 din Nota informativă, pentru implementarea Planului de acțiuni vor fi necesare resurse financiare în sumă de 438,9 mil.lei, dintre care 323,0 mil.lei vor fi alocate din bugetul de stat, iar 115,9 mil.lei din resurse atrase de la donatorii externi. Totodată, la pct.74 din Anexa nr.1 la proiectul de hotărîre, autorul menționează că bugetele autorităților publice centrale pentru domeniul	4. S-a luat act. 5. Constatarea nu conține propuneri/soluții. 6. S-a luat act. <u>La Nota informativă la proiectul hotărîrii</u> 1. Nota informativă la proiectul hotărîrii de Guvern a fost revizuită și completată.
--	--	---

	turismului <i>au acoperire financiară</i>, în sumă de 210,0 mil.lei pentru perioada de 5 ani (42,0 mil.lei anual), fiind necesare mijloace financiare suplimentare în sumă de 113,0 mil.lei. Prin urmare, Nota informativă urmează a fi completată și adusă în concordanță cu prevederile stipulate în Anexa nr.1 la proiect. 2. Suplimentar, cu titlu de recomandare, se propune completarea Notei informative cu cheltuielile ce reies din proiectul Programului, separat pentru fiecare an de implementare. 3. Totodată, luînd în considerare atribuțiile din domeniul turismului, ce se pun pe seama autorităților publice locale, se consideră oportun de a menționa în nota informativă dacă acestea se încadrează/se aliniază la prevederile Legii privind descentralizarea administrativă nr. 435/2006. În același context, în temeiul art.6 alin.(5) din Legea privind administrația publică locală nr. 436/2006, proiectul de lege urmează a fi coordonat și cu Congresul Autorităților Publice Locale din Moldova (CALM). Reieșind din cele expuse, proiectul hotărîrii urmează a fi definitivat prin prisma comentariilor menționate și prezentat repetat spre avizare.	2. Se acceptă. Nota informativă a fost completată cu repartizarea cheltuielilor pe ani. 3. Proiectul PNDT a fost avizat de către CALM. Totodată informăm, că atribuțiile autorităților administrației publice locale aferente activității turistice sunt stipulate în art. 4, alin. (1) lit. j) și alin. (2) lit. h) din Legea nr. 435/2006 privind descentralizarea administrativă, art. 43 alin (1) lit. g) și r¹) din Legea nr. 436/2006 privind administrația publică locală și art. 8 alin (3) din Legea nr. 352/2006 cu privire la organizarea și desfășurarea activității turistice în Republica Moldova.
Ministerul Educației, Culturii și Cercetării - <i>avizul nr. 07-09/4586 din 24.08.2020</i>	<i>Cu titlu general</i> 1) În baza art. 25 alin. (2) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, art. 13 din Legea nr. 235/2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător și în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 23/2019 cu privire la aprobarea Metodologiei de analiză a impactului în procesul de fundamentare a proiectelor de acte normative, autorul proiectului urmează să prezinte analiza impactului de reglementare. 2) Proiectul urmează a fi redactat stilistic, ortografic și sintactic. 3) Este necesară estimarea suplimentară a costurilor, precum și precizarea care este autoritatea generatoare de buget.	S-a luat act. <i>La proiectul PNDT „Turism 2025”</i>

	<i>La proiectul Programului Național de Dezvoltare a Turismului „Turism 2025”</i> 1) Cap. I, Secțiunea 2, pct. 13, Cadrul de reglementare pentru industria turismului este destinat argumentării necesității unei noi legi a turismului, în condițiile în care legea existentă se modifică practic în fiecare an, poate nu este necesară o lege nouă? (Ex. Legea Nr. 352 din 24.11.2006: Ultima modificare – LP91 din 11.06.20, MO153-158/26.06.20 art.284; în vigoare 26.07.20 a fost modificată: în 2008 – 1, 2009- 1, 2013- 1, 2016-1, 2017-1, 2018- 1 plus este Cartea albă pentru reforma cadrului normativ-regulatoriu al industriei turismului din Republica Moldova, iunie 2018). 2) La pct. 14, subpct. 1) și 3), afirmațiile <i>„nu există un mecanism formal de coordonare strategică între structurile guvernamentale”</i> și <i>„se constată acută lipsa unui mecanism clar de coordonare coerentă și specializată a activităților acestor autorități în domeniul turismului”</i> contravin Anexei nr. 2 din Hotărârea Guvernului nr. 838/2008 privind instituirea Comitetului interministerial pentru planificarea strategică: Capitolul 2. Misiunea și funcțiile, pct.7, lit. a): <i>„Comitetul asigură corelarea dintre prioritățile strategice ce derivă din documentele de politici și acțiunile întreprinse de către organele centrale de specialitate ale administrației publice pentru realizarea acestora; b) coordonează elaborarea și monitorizează implementarea Programului de activitate al Guvernului, Strategiei Naționale de Dezvoltare și a altor documente strategice; i) asigură elaborarea de către autoritățile publice centrale a politicilor sectoriale și intersectoriale din perspectiva dezvoltării regionale echilibrate și analizează tendințele în dezvoltarea regiunilor; k) asigură soluționarea disputelor aferente procesului de planificare strategică și atingerea unui consens cu privire la subiectul abordat.”</i> Capitolul 3. Atribuțiile, pct. 8, lit. d), solicită comitetelor guvernamentale și organelor centrale de specialitate ale	1) Recent Organizația Mondială a Turismului (OMT) a adoptat Convenția-cadrul privind etica în turism, în care sunt expuse principiile internaționale de dezvoltare a turismului. OMT s-a adresat către toate statele, inclusiv Republica Moldova, să ratifice Convenția menționată. Urmare ratificării Convenției, care este preconizată pentru anul 2021, Republica Moldova va ajusta legislația sa (în special Legea nr. 352/2006) în conformitate cu prevederile Convenției. 2) Afirmația din Program se referă la coordonarea în domeniul turismului, care urmează a fi asigurată prin intermediul Consiliului Consultativ pentru Turism.
--	--	---

	<i>administrației publice rapoarte sau informații cu privire la progresul în implementarea programelor coordonate; e) înaintează propuneri Guvernului pentru crearea sau lichidarea comitetelor guvernamentale implicate în procesul de planificare strategică; f) invită la ședințele Comitetului reprezentanți ai altor comitete guvernamentale, ai organelor centrale de specialitate ale administrației publice vizate sau participanți din afara Guvernului. ”</i> 3) La pct. 14, subpct. 2, lit. d): a) să se excludă cuvântul „istoric” din sintagma „patrimoniu cultural-istoric”, întrucât pct. 5 din Regulamentul de organizare și funcționare a Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 691/2017, stipulează că MECC realizează funcții în domeniul culturii și patrimoniului național; b) sintagma „muzeele naționale, monumentele” urmează a fi revăzută prin prisma faptului că patrimoniul cultural național nu este constituit doar din muzee naționale și monumente; c) să se excludă sintagma „rețeaua de evenimente culturale pe plan local și internațional”, întrucât MECC, conform competențelor funcționale, nu dispune și nu duce evidența unei rețele de evenimente culturale pe plan local și internațional. d) considerăm necesară completarea enunțului de la subpct. 4), ”<i>În cadrul acestor reforme, Agenția Turismului a Republicii Moldova a fost desființată, iar responsabilitățile sale au fost transferate</i>” cu precizarea că au fost transferate doar responsabilitățile de marketing și atragere de investiții. Una dintre cauzele reorganizării Agenției Turismului a fost activitatea insuficientă și capacitatea bugetară exagerată: din aproximativ 22 de colaboratori, 2 se ocupau de problemele de bază ale sectorului, ceilalți 20 – de deservirea economică și logistică a instituției. Mai degrabă problema ține de lipsa unui sistem de indicatori de performanță a personalului angajat în cadrul agenției, specializat în sectorul turismului; Tot la pct. 14, subpct. 4) scrie că „<i>AIRM nu are suficiente resurse umane și financiare ... dispun de un buget prea mic pentru a efectua</i>	3) La pct. 14, subpct. 2, lit. d): a) Se acceptă. b) Se acceptă. c) Sintagma a fost reformulată. d) Afirmatia nu este corectă și este lipsită de argumente. Pentru conformitate, prezentăm structura Agenției Turismului, conform HG nr. 851/2009: Conducerea -2 unități Cabinetul directorului general (cu statut de serviciu) – 1 unitate; Direcția politici, dezvoltare turistică și marketing – 5 unități; Direcția reglementare și control al calității – 5 unități; Serviciul analiză, monitorizare și evaluare a politicilor – 1 unitate; Serviciul economie și finanțe – 2 unități;
--	--	---

	<i>schimbări semnificative</i>”, totuși problema esențială nu este aceasta, mai ales că niciodată nu vor fi suficiente resurse dacă sunt cheltuite/gestionate nerațional. 4) Concluzia privind <i>resurse insuficiente</i> poate fi trasă și din pct. 15, subpct. 2, lit. (b) unde scrie că „<i>cheltuielile operaționale mai mari din anul 2018</i>”, respectiv argumentul „<i>resurse insuficiente</i>„ la AIRM nu poate fi considerat drept cel mai relevant. 5) La pct. 16: a) considerăm necesară reformularea subpct. 2), cu accent pe problemele ce țin de calitatea drumurilor, precum și lucrările de renovare/construcție/amenajare a diferitor obiective turistice care nu respectă regulile de restaurare și utilizare a materialelor și tehnologiilor autentice, ceea ce reduce/face nulă valoarea istorico-culturală a obiectivelor turistice; b) subpct. 3), lit. (c), se constată că „<i>îmbunătățirii criteriilor de selecție a proiectelor care urmează să sporească atractivitatea turistică regională</i>”, fiind argumentată ideea cu faptul că multe proiecte finanțate din FNDR „<i>au durabilitate scăzută, iar beneficiul scontat nu este realizat</i>”. Considerăm că în acest caz problema nu este în criterii. c) la lit. (d), considerăm că problema ADR-urilor este totuși mai mult cunoașterea slabă sau înțelegerea neadecvată a resurselor regionale și a modurilor de valorificare a acestora în sectorul turism. 6) La pct. 20: a) subpct. 1): a.1) să se excludă cuvintele „<i>din cele cincisprezece mii de situri cunoscute</i>”, întrucât este lipsită de precizie și nu este indicată sursa,	Serviciul relații externe, integrare europeană și protocol – 2 unități; Serviciul de informare și comunicare cu mass-media – 1 unitate; Serviciul e-Transformare – 1 unitate; Serviciul juridic – 1 unitate; Serviciul resurse umane – 1 unitate; Serviciul audit intern – 1 unitate. 4) Nu este clară propunerea. 5) La pct. 16: a) Enunțul nu conține propuneri concrete. b) Propunerea este de ordin general și, totodată, nu ține de atribuțiile MECC. Criteriile de selectare a proiectelor în domeniul turismului într-adevăr necesită îmbunătățire. c) Este o opinie ce nu conține propuneri. 6) La pct. 20: a) subpct. 1): a.1) Se acceptă.
--	--	---

	conform Strategia de dezvoltare a culturii „Cultura 2020” aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 271/2014, patrimoniul cultural național cuprinde următoarele categorii de bază: patrimoniul arheologic, patrimoniul cultural construit, patrimoniul cultural mobil, patrimoniul cultural imaterial, patrimoniul cultural audiovizual și monumentele de for public; a.2) să se substituie sintagma „<i>Registrul monumentelor protejate de stat</i>” cu sintagma „<i>Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat</i>” (aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1531/1993 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 1530/1993 privind ocrotirea monumentelor); datele statistice urmează a fi prezentate, după cum urmează: „În Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat (în continuare Registrul), sunt incluse 5695 monumente. Dintre acestea: 4575 monumente sunt de categorie națională și 1120 de categorie locală. Registrul conține următoarele genuri de monumente: situri arheologice - 2858; monumente de arhitectură și istorie – 1712, inclusiv: 1 rezervație cultural-naturală, 1 sit construit protejat, 91 ansambluri (65 conace, 16 mănăstiri, 10 complexe spitalicești), monumente individuale (construcții)- 1619; monumente comemorative de război – 1125.”; b) subpct. 2): b.1) să se reformuleze în conformitate cu informația oficială și actualizată, disponibilă pe paginile web oficiale ale MECC și ale UNESCO; - textul „În anul 2005, meridianul geodezic de lângă satul Rudi, raionul Soroca, a fost inclus în Lista Patrimoniului Mondial, gestionată din anul 1978 de UNESCO” este confuz și necesită a fi reformulat. Lista Patrimoniului Mondial a fost instituită odată cu adoptarea Convenției privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural de către UNESCO la 23.11.1972.	a.2) Se acceptă. b) subpct. 2): b.1) Nu este clară propunerea. A se vedea: http://whc.unesco.org/en/list/
--	--	---

	În anul 2014, Ministerul Culturii a emis Ordinul prin care a fost instituită, în perimetrul central al Rezervației cultural-naturale „Orheiul Vechi”, unitatea de patrimoniu cultural Peisajul Arheologic „Orheiul Vechi”, cu suprafața de 539,127 ha. La 23 ianuarie 2015, Ministerul Culturii, prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe și al Integrării Europene și al Ambasadei Republicii Moldova de la Paris, a transmis spre examinare la Centrul Mondial al Patrimoniului UNESCO dosarul pentru nominalizare în Lista Patrimoniului Mondial. „Peisajul Arheologic Orheiul Vechi” a fost înaintat spre a fi inclus în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO în baza criteriilor (II) și (V) ale UNESCO. Spre nominalizare au fost propuse siturile arheologice „Peștera” (Orheiul Vechi), „Butuceni” și „Mașcăuți”, care cuprind vestigiile arheologice a 23 așezări străvechi datate începând cu epoca paleoliticului superior (circa 30-20 mii ani î.Hr.) până în epoca modernă. Din anul 2017, dosarul „Peisajul Arheologic Orheiul Vechi” este inclus în Lista Indicativă, reprezentând o cercetare științifică fundamentală-aplicativă, cu o anexă documentară desfășurată referitoare la obiectul de patrimoniu, elaborat în conformitate cu criteriile stabilite de Ghidul Operațional UNESCO. În anul 2011, în Lista Indicativă UNESCO a fost inclus dosarul „Solurile de cernoziom tipic din stepa Bălți ”. Informații actualizate cu privire la siturile Republicii Moldova incluse în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO și Lista Indicativă UNESCO pot fi accesate la adresa web: https://whc.unesco.org/en/statesparties/md. c) subpct. 3) este declarativ și lipsit de precizie și necesită a fi adus în concordanță cu regulile de tehnică legislativă expuse în Legea nr. 100/2017; d) în subpct. 4), informația este depășită, întrucât Strategia de dezvoltare a culturii „Cultura 2020” a fost aprobată în anul 2014, astfel, problemele enumerate la acest subpct. corespund situației anului 2014; e) din subpct. 5) să se excludă fraza „ <i>Cadrul juridic actual al Republicii Moldova în domeniul ocrotirii patrimoniului cultural este</i>	c) Subpunctul a fost revizuit. d) Sbpct. 4) se referă la problemele care în mare parte rămân actuale. e) Se acceptă. Subpunctul a fost revizuit.
--	--	---

	<i>unul foarte general</i>”, întrucât cadrul normativ în domeniul protejării patrimoniului cultural este divers și amplu, cuprinzând toate domeniile patrimoniului cultural, după cum urmează: Legea culturii nr. 413-XIV/1999; Strategia de dezvoltare a culturii „Cultura 2020”; Legea nr.1530-XII/1993 privind ocrotirea monumentelor; Legea nr.218/2010 privind protejarea patrimoniului arheologic; Legea monumentelor de for public nr.192/2011; Legea nr.280/2011 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil; Legea nr. 58/2012 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial; Legea muzeelor nr. 262/2017; Legea nr. 135-XV/2003 privind meșteșugurile populare; Legea nr. 258/2008 privind constituirea Rezervației cultural-naturale „Orheiul Vechi”. Fiecare dintre actele normative stipulate mai sus conține prevederi, care reglementează, inclusiv, atribuțiile autorităților publice locale în domeniul protejării patrimoniului cultural. Toate actele normative cu referire la protejarea, conservarea, promovarea și valorificarea patrimoniului cultural sunt elaborate de către MECC cu participarea experților naționali și internaționali, a specialiștilor și a asociațiilor obștești din domeniu, a factorilor cointeresați de domeniu și sunt plasate în circuitul de avizare publică. Legile menționate conțin prevederi, care se referă la atribuțiilor autorităților publice locale. Totodată, Republica Moldova este parte a mai multor Convenții și acorduri semnate cu state membre UE și CSI, care au drept scop protejarea, conservarea, promovarea și valorificarea patrimoniului cultural. Textul urmează a fi reformulat integral prin prisma celor expuse mai sus.	f) Enunțul nu conține propuneri concrete.
--	---	--

	f) în subpct. 6), să se revizuiască sintagma „<i>pot deveni</i>”. În contextul utilizării cuvântului „<i>pot</i>” nu se asigură caracterul transparenței, accesibilității și previzibilității, caracteristice unui act normativ. Instituțiile menționate organizează deja evenimente inovative, interactive și atractive, care atrag un număr tot mai mare de vizitatori. Cu privire la taxe, prețurile pentru serviciile prestate de către instituțiile subordonate MECC din domeniul culturii sunt stabilite prin Hotărârea Guvernului nr. 1311/2005 cu privire la aprobarea nomenclatoarelor serviciilor cu plată prestate de către Ministerul Culturii și instituțiile subordonate, cu modificările ulterioare. 7) Pct. 25 este destinat unei analize a datelor macroeconomice naționale, în care prevalează o analiză statistică comparativă a anilor 2014 și 2018, cu accent pe anul 2018, dar cu concluzii pentru perioade și formulare de tendințe. Puțin relevant și credibil. Materialul din secțiunea 7, se recomandă a fi structurat exclusiv pe indicatori de competitivitate. 8) La pct. 26, se face o încercare de a argumenta deficiențele Strategiei de dezvoltare a turismului „Turism 2020”, însă considerăm că accentele ar trebui să fie altele: nu <i>indicatorii selectați</i> sunt problema, dar lucrul necalitativ al agenției care a elaborat Strategia; nu <i>prognozele și obiectivele Strategiei „Turism-2020”</i> au fost extrem de conservatoare și puțin ambițioase, dar calitatea rea a activităților de planificare la nivel de autorități centrale. 9) La pct. 34: a) subpct. 2, în tabel, să se substituie noțiunea „<i>plajă</i>” cu noțiunea „<i>litoral</i>”; b) subpct. 3), să se ajusteze terminologic expresiile „<i>Călătorii activi și culturali</i>” cheltuiesc în medie zilnic mai mult decât turiștii <i>tradiționali</i>”. Nu este clar ce înseamnă călători activi, tradiționali; c) subpct. 4), să se revadă expresiile „<i>Experiențele turistice în stil vechi ... experiențe mai specializate, mai personalizate</i>”;	7) Enunțul nu conține propunere concretă. 8) Opinia autorului avizului este subiectivă și neargumentată. 9) La pct. 34: a) Nu se acceptă. Propunerea nu este argumentată. b) S-a luat act. c) S-a luat act. d) S-a luat act.
--	--	---

	d) subpct. 5) se fac constatări în baza unui singur an (2018) – nu este relevantă referința doar la un an. Pentru un program național poate fi relevantă referința la o perioadă de raportare. Cît privește popularitatea itinerariilor city-break-urilor, nu este clară prezentarea experienței europene fără o prezentare a situației la acest capitol în Moldova. 10) La pct. 35: a) subpct. 2, tabelul nr.6, este prezentat incomod și greu de vizualizat; b) subpct. 4), să se substituie sintagma „Orheiul Vechi” cu sintagma „Rezervația cultural-naturală „Orheiul Vechi”, obiecție valabilă pe tot cuprinsul textului; c) subpct. 7), să se excludă cuvintele „însă la multe monumente istorice „nu este mare lucru de arătat” . 11) La pct. 38, subpct. 2), să se revadă de ce igiena și sănătatea au devenit critice doar în condițiile pandemiei; Nu este clară expresia de „recomandări ... mixte” și ce atribuție au ghizii la calitatea apei. Această analiză ar fi putut fi legată de activitățile Ministerului Economiei și Infrastructurii (MEI), de monitorizare a situației în regiunile rurale. Până în anul 2014, pe pagina web a MEI era publicat Indicele de Deprivare a Ariilor Mici (IDAM) – un instrument oficial al Guvernului, creat pentru a identifica localitățile din țară cu cel mai înalt grad de deprivare și sărăcie comunitară. IDAM – un indicator complex, care reflectă plasamentul/locul ocupat de fiecare localitate, raion, regiune din Republica Moldova, în dependență de nivelul de dezvoltare pe următoarele domenii: activitate economică, agricultură, educație, sănătate, demografie, protecție socială, venituri bugetare, condiții de mediu, infrastructura de drumuri, apă și canalizare, energetică și comunicații. IDAM se calcula pentru 843 localități rurale. Baza de date cu indicatori social-economici conținea circa 200 indicatori detaliați la nivel de localități rurale și urbane, care caracterizau condițiile de trai ale populației și nivelul de dezvoltare al	10) La pct. 35: a) Tabelul nr. 6 a fost exclus, deoarece în text nu s-a făcut trimitere la acesta. b) Se acceptă. c) Se acceptă. 11) S-a luat act.
--	--	---

	localităților Republicii Moldova. Deci, importantă aici ar fi fost, probabil, determinarea posibilităților de revenire la acest indicator prin argumentarea necesității lui. 12) La pct. 39: a) subpct. 1, tabelul nr. 7, să se substituie denumirea „Capacitatea structurilor de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare, pe categorii de confort și forme de proprietate, situația la 31 decembrie 2018” cu denumirea „ Capacitatea (Numărul de locuri-pat) structurilor de primire turistică colective cu funcțiuni de cazare, pe categorii de confort și forme de proprietate, (în anii 2014,2018) situația la 31 decembrie 2018. b) subpct. 2) și 3), ”în afara Chișinăului există puține opțiuni de cazare de bună calitate” și ” Și calitatea hotelurilor de 2 și 3 stele este considerată a fi una scăzută”. În baza căror studii, statistici a amenzilor pentru calitate, etc., s-a ajuns la așa concluzie. În tabelul nr. 7 nu sunt analize pe fiecare hotel, care este sursa concluziilor. 13) La pct. 40, nu este clară baza de comparare în afirmația ”Deși numărul pensiunilor turistice și agroturistice a crescut din 2014, numărul de camere și paturi a scăzut cu 72 de paturi, sau 8%.” și nu este clar despre care standarde se vorbește în cazul micșorării numărului mediu de paturi per cameră. Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia, Acțiunea 7.2. – deja a intrat în vigoare (subpct. 4). 14) La pct. 41 considerăm necesară modificarea accentelor cauză-efect. Rata scăzută de ocupare a hotelurilor vizate fiind determinată de faptul că sunt dificil de rezervat în prealabil și sunt costisitoare și nu invers. Se recomandă completarea afirmațiilor și datelor statistice existente cu surse. 15) Considerăm necesară completarea Secțiunii 8 cu terminologie economică exactă, se vorbește despre rata de ocupare, dar nu se specifică intervalul de timp; se menționează lipsa de date, dar nu este clar care date anume lipsesc (lunare, trimestriale, anuale). Constatarea	12) La pct. 39: a) Nu se acceptă. În text este preluată denumirea indicatorului utilizat de către Biroul Național de Statistică. b) Informația detaliată a fost prezentată în cadrul ședințelor Grupului de lucru. 13) A se vedea rapoartele statistice de referință elaborate de Biroul Național de Statistică. 14) Autorii obiecției menționează că se recomandă completarea afirmațiilor și datelor statistice existente cu surse, în același timp, propunerile acestora nu conțin argumentările de rigoare bazate pe date. 15) S-a luat act.
--	---	--

	<i>”În afara Chișinăului, nu există o capacitate suficientă pentru a găzdui grupuri medii și mari (de la 40 la 120 persoane) într-o singură locație”</i> – se repetă (pct. 39 și 44). 16) La pct. 44, în tabelul nr. 10, să se revadă noțiunea „<i>date nemonetare</i>”. 17) La pct. 45, subpct. 3, să se substituie cuvintele „<i>această traiectorie</i>” cu cuvintele „<i>acest traseu</i>”. 18) La pct. 46 există un șir de afirmații nesustținute nici teoretic, nici aplicativ. De ex: <i>”Este mai degrabă binevenită orientarea către piețe sursă de origine și cele cunoscute, decât de a încerca de a acoperi prea multe domenii”</i> – fără o analiză a eficienței, este complicat de a afirma așa ceva. <i>”Deși marketingul ar trebui să fie orientat mai întâi de motivația consumatorului”</i> și <i>” Conform rezultatelor focus-grup-ului cu tur-operatori și agenții de turism se atestă o cerere în creștere din Europa de Vest”</i> – lipsesc sursele. 19) La Pct. 47 se face o tentativă de analiză a pieței interne, însă fără utilizarea unor indicatori economici relevanți, doar în baza unor sondaje, sondajul fiind un instrument care nu demonstrează importanța, doar percepția importanței. Deci, și concluziile prezentate aici sunt puțin relevante. 20) La pct. 48, Profilarea pieței – se vorbește doar de psihografică, respectiv, se cere modificarea denumirii punctului în Profilarea psihografică a pieței, deoarece profilarea pieței înseamnă profilarea ofertei, pe toate componentele de marketing, care aici lipsesc. 21) Pct. 53 Acces feroviar, subpct. 2) <i>”Recent s-au făcut unele investiții în parcul de vagoane”</i> – nu este indicată perioada exactă când anume s-au făcut investițiile. Lipsește analiza rețelei interne a căii ferate și conexiunea cu traseele internaționale turistice. 22) Pct. 54 Transportul rutier. a) Se propune redactarea în termeni economici și științifici: hotărârea de Guvern – nu discută, stare proastă – nu este un indicator relevant, nu este clar câți km de drum, de ce importanță sunt în stare bună, rea, proastă - corespunde sau nu corespunde cerințelor.	16) Tabelul a fost revizuit. 17) Propunerea nu este argumentată. 18) Datele în baza cărora au fost făcute concluziile au fost analizate de experți în cadrul elaborării PNDT. Dat fiind volumul mare al informației, o parte din date nu au fost incluse în capitolul ”Analiza situației”. 19) Obiecțiile autorului avizului nu sunt argumentate. 20) Se acceptă. 21) S-a luat act. 22) a) S-a luat act.
--	--	---

	Legea nr. 58/2012 cu privire la protejarea patrimoniului cultural imaterial; b.2) să se excludă sintagma „<i>covoare tradiționale</i>”, întrucât „<i>covorul tradițional</i>”, reprezintă produsul finit, piesă, care face parte din patrimoniul cultural național mobil, iar tehnicile tradiționale de realizare a scoarțelor, incluse în Lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității, fac parte din domeniul <i>meșteșuguri</i>; c) subpct. 24), să se reformuleze textul „<i>Nivel bun de educație culturală și artistică din vremurile sovietice</i>”, întrucât în perioada post sovietică și în prezent instituțiile de învățământ cu profil artistic și instituțiile culturale desfășoară programe educaționale culturale calitative, la care participă un număr tot mai mare de vizitatori de diferite vârste și care au un impact semnificativ asupra procesului educațional general. B. <i>Puncte slabe</i>, subpct. 20), textul „<i>Atracțiile patrimoniale, cum ar fi muzeele sunt prost întreținute, nu au o interpretare adecvată</i>” să se substituie cu textul „<i>Finanțarea insuficientă a instituțiilor culturale</i>”. C. <i>Oportunități</i>: a) subpct. 11), textul „<i>Trasee culturale / istorice (istorie evreiască, Pușkin, traseul de tranzacționare Nistru, site-uri de rezistență a II-a război, trasee istorice etc.)</i>”, contravine prevederilor stipulate în Legea nr. 352/2006 cu privire la organizarea și desfășurare a activității turistice în Republica Moldova și, urmează a fi adus în concordanță cu legea în speță. Art. 3 al legii menționate conține noțiunea <i>rută turistică (itinerar turistic)</i>, și nu „trasee culturale / istorice”. Conform art. 4 al aceleiași legi, MEI <i>aprobă rutele turistice conform legislației</i>. La momentul actual, nu sunt aprobate rute turistice care să corespundă denumirilor dintre paranteze: „<i>istorie evreiască, Pușkin, traseul de tranzacționare Nistru, site-uri de rezistență a II-a război, trasee istorice etc.</i>”; b) să se reformuleze sintagma „<i>site-uri de rezistență a II-a război</i>”.	b.2) Se acceptă. c) Se acceptă. B. <i>Puncte slabe</i>, subpct. 20). <i>Se acceptă. Subpunctul a fost reformulat.</i> C. <i>Oportunități</i>: a) Se acceptă. Subpunctul a fost reformulat. b) Sintagma a fost exclusă. 24) La pct. 66:
--	---	--

	24) La pct. 66: a) Obiectivul specific nr. 1, Măsura nr. 1, subpct. 2), după cuvintele „<i>Ministerului Economiei și Infrastructurii</i>” să se completeze cu cuvintele „<i>și a Ministerului Educației, Culturii și Cercetării</i>”; b) <i>Măsura nr. 3</i>, subpct. 7), al doilea alineat, după cuvintele „<i>dezvoltarea IMM-urilor</i>” textul să se completeze cu cuvintele „<i>restaurarea monumentelor de patrimoniu</i>”; 25) La pct. 67, Măsura nr. 1: a) al doilea alineat, ultima propoziție, după cuvântul „<i>obiectivului de a</i>”, textul se va completa cu cuvântul „<i>restaura și</i>”, iar cuvintele „<i>și a ameliora</i>” se vor substitui cu cuvântul „<i>a îmbunătăți</i>”; b) subpct. 17), „<i>valorificarea patrimoniului cultural în circuitul economic al industriei turismului și ameliorarea experiențelor turiștilor</i>”, la realizarea acțiunii se presupune alocarea unor surse financiare și umane suplimentare. Este posibilă doar în cazul suplinirii MECC cu unitățile suplimentare menționate la acțiunea nr. 1.1.2 din Planul de acțiuni pentru implementarea în anii 2021 – 2025 a Programului Național de Dezvoltare a Turismului „Turism 2025”. Autorul proiectului urmează să identifice sursele financiare în vederea realizării activității; c) subpct. 28), să se excludă textul „<i>crearea și consolidarea unei organizații de management a destinației în Rezervația cultural-naturală „Orheiul Vechi”</i>”, întrucât contravine cadrului legal, Rezervația cultural-naturală „Orheiul Vechi” a fost constituită prin Legea nr. 251/2008. Modalitatea de organizare și funcționare a Instituției Publice Rezervația cultural-naturală „Orheiul Vechi” este stabilită în Regulamentul de organizare și funcționare a Rezervației cultural-naturale „Orheiul Vechi” aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 228/2009. Pct. 45 al Hotărârii de Guvern menționate prevede că <i>Rezervația este gestionată de către Administrație, care dispune de subdiviziuni</i>	a) Nu se acceptă. Turismul nu este prevăzut ca domeniu de bază în Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Educației, Culturii și Cercetări, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 691/2017. b) Se acceptă. 25) La pct. 67, Măsura nr. 1: a) Se acceptă. b) S-a luat act. c) Se acceptă parțial.
--	---	---

	<i>organizatorice specializate, menite să asigure gestionarea, protecția, păstrarea, conservarea, cercetarea și punerea în valoare a patrimoniului istorico-cultural și natural din zonă.</i> Cap IV al actului normativ menționat conține prevederi cu privire la organizarea internă. Or, legislația nu prevede crearea unei structuri noi cu competențe în gestionarea instituției. d) sbpct. 34), să se excludă cuvintele „<i>cel puțin</i>” și „<i>inclusiv</i>”, norma urmează a fi reformulată; e) sbpct. 35), să se excludă din text cuvintele „<i>cel puțin</i>” și „<i>și în conexiune cu localitățile și alte atracții turistice din preajmă: drumeții în natură, interpretarea prin materiale informative și soluții digitale, etc...</i>”. Noțiunea „<i>din preajmă</i>” este ambiguă și necesită redactare. 26) La pct. 68, Măsura nr. 4: a) la subpct.8, în limitele competențelor funcționale stabilite prin Hotărârea Guvernului 691/2017, MECC nu deține atribuții în domeniul turismului, ghidul de autenticitate pentru industria turismului urmează a fi elaborat de către autoritatea sau instituția cu competențe în domeniu. MECC va participa la procesul de avizare a ghidului respectiv, în special la compartimentele ce țin de autenticitatea elementelor de patrimoniu; b) subpct. 10), MECC nu are atribuții și competențe de organizare a evenimentelor/elaborare a agendelor în instituțiile al căror fondator nu este, astfel MECC se va exclude din lista instituțiilor responsabile; c) subpct. 12), MECC urmează a fi exclus din lista instituțiilor responsabile, având în vedere că în competențele funcționale stabilite prin Regulamentul de organizare și funcționare a Ministerului Educației, Culturii și Cercetării aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 691/2017, nu se regăsește dezvoltarea de produse turistice. 27) Să se revadă Capitolul IV, întrucât nu au fost estimate costurile pe care urmează MECC să le aloce;	d) Se acceptă. Subpucntul a fost reformulat. e) Se acceptă. Subpucntul a fost reformulat. 26) La pct. 68, Măsura nr. 4: a) S-a luat act. b) Nu se acceptă. MECC, prin instituțiile de resort subordonate, poate furniza Agenției de Investiții informația despre evenimente culturale organizate de acestea, pentru a fi inclusă în Agenda evenimentelor cu atractivitate turistică. c) Se acceptă. 27) Propunerea nu este concretă. MECC poate evalua și propune costuri estimative. 28) Propunerea nu este în conformitate cu prvederile Regulamentului cu privire la planificarea,
--	--	---

	28) La pct. 89, să se evalueze posibilitățile de personal și cele financiare ale autorităților menționate; Anexe la Program: 1) Anexa nr. 7, pct. 4.2, să se includă „ Legea nr. 271/2008 privind constituirea Rezervației cultural-naturale „Orheiul Vechi”. 2) În lista Hotărârilor de Guvern, pct. 2.1 să se substituie „<i>Hotărârea Guvernului nr. 719 din 06.06.2016 cu privire la măsurile de protejare și valorificare a Rezervației cultural-naturale „Orheiul Vechi”</i>” cu „<i>Hotărârea Guvernului nr. 228/2009 cu privire la constituirea Rezervației cultural-naturale „Orheiul Vechi”</i>”. 3) Anexa nr. 23, subpct. 11): a) să se substituie sintagma „<i>muzee moldovenești</i>” cu sintagma „<i>muzeele din Republica Moldova</i>”; b) să se excludă din text sintagma „<i>exponate învechite</i>”, întrucât, conform art. 2 al Legii muzeelor nr. 262/2017, <i>piesă muzeală</i> (sau „exponate”, în contextul dat) este un <i>obiect cu valoare științifică, istorică, culturală, artistică și muzeală, păstrat într-un muzeu</i>; c) să se excludă din text cuvintele „<i>o atmosferă „învechită, ce aduce a epocă sovietică</i>”; d) fotografierea în incinta muzeelor este un serviciu prestat contra cost, iar taxa acestuia pentru muzeele din subordinea MECC este stabilită prin Hotărârea Guvernului nr. 1311/2005, cu modificările ulterioare. Norma urmează a fi reformulată conform prevederilor Legii 100/2017 și a indicațiilor metodologice privind regulile de tehnică legislativă. La proiectul Planului de acțiuni: 1) La acțiunea nr. 1.1.2.: a) subacț. 1.1.2.1.:	elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020. Anexe la Program: 1) Se acceptă. 2) Se acceptă. 3) Anexa nr. 23, subpct. 11): a) Se acceptă. b) Se acceptă. c) Se acceptă. d) Mențiunea privind fotografierea a fost exclusă. La proiectul Planului de acțiuni: 1) La acțiunea nr. 1.1.2.: a) Nu se acceptă. Turismul nu se regăsește în domeniile de competență ale MECC, stabilite în pct. 6 din Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Educației, Culturii și
--	---	--

	- după denumirea instituției „<i>Ministerului Economiei și Infrastructurii</i>”, textul să se completeze cu cuvintele „<i>și în cadrul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării</i>”; - coloana nr. 5 să se completeze cu „1605,0 MECC; Total 3755,0”, iar sintagma dintre paranteze cu „3 unități x 5 ani x 321 mii lei anual MECC”; - coloana nr. 8 să se completeze cu „<i>Hotărârea nr. 691/2017 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării modificată</i>”; b) la subacț. nr. 1.1.2.2., coloana nr.8 se va completa cu „MECC”. 2) La acțiunea nr. 1.2.1. , subacț. nr. 1.2.1.9., coloana nr. 8, să se completeze cu „MECC”, întrucât este necesar ca MECC să consulte materialele vizate, pentru a evita promovarea fals valorilor și a kitch-ului. 3) La acțiunea nr. 2.1.2., subacț. 2.1.2.1.: cuvintele „<i>Elaborarea unui set de norme metodologice</i>” se vor substitui cu cuvintele „<i>Elaborarea normelor metodologice de acreditare a ghizilor</i>”; coloana nr. 7, să se completeze cu „MECC”. 4) La acțiunea 2.1.4: - subacț. nr. 2.1.4.1. presupune alocarea unor surse financiare și umane suplimentare. Este posibil doar în cazul suplinirii MECC cu unitățile suplimentare menționate la acț. nr. 1.1.2. Autorul proiectului urmează să identifice sursele financiare menționate în coloana nr. 5. Coloana nr. 7 se va completa cu „Ministerul Finanțelor”; - la subacț. nr. 2.1.4.2., să se să identifice sursele financiare necesare; - coloana nr. 7 să se completeze cu „<i>Ministerul Finanțelor</i>”; - din coloana nr. 8 se va exclude termenul „<i>privatizarea</i>”, întrucât, conform legislației, monumentele nu pot fi privatizate. 5) La acțiunea nr. 2.1.6: a) subacț. 2.1.6.1., în conformitate cu Regulamentul de organizare și funcționare a MECC aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 691/2017, cu regulamentele de organizare și funcționare a instituțiilor	Cercetării, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 691/2017. b) Se acceptă. 2) Se acceptă. 3) Nu se acceptă. Acțiunea se referă la elaborarea unui ghid de dezvoltare a produselor turistice. 4) S-a luat act. 5) a) MECC poate prezenta opinia privind includerea în circuitul turistic a unor obiective culturale (în rute de ciclis, drumeție, etc.) b) Se acceptă.
--	--	---

	subordonate din domeniul culturii, MECC nu duce evidența itinerariilor de drumeție, ciclism, de observare a florei și faunei; b) subacț. nr. 2.1.6.2., să se substituie denumirea „Orheiul Vechi” cu denumirea „Rezervația cultural-naturală „Orheiul Vechi”; c) subacț. nr. 2.1.8.2. să se excludă, întrucât contravine cadrului legal. Rezervația cultural-naturală „Orheiul Vechi” a fost constituită prin Legea nr. 251/2008. Modalitatea de organizare și funcționare a Instituției Publice Rezervația cultural-naturală „Orheiul Vechi” este stabilită în Regulamentul de organizare și funcționare a Rezervației cultural-naturale „Orheiul Vechi”, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 228/2009. Pct. 45 al Hotărârii de Guvern menționate prevede că <i>Rezervația este gestionată de către Administrație, care dispune de subdiviziuni organizatorice specializate, menite să asigure gestionarea, protecția, păstrarea, conservarea, cercetarea și punerea în valoare a patrimoniului istorico-cultural și natural din zonă.</i> Cap IV al actului normativ menționat conține prevederi cu privire la organizarea internă. Or, legislația nu prevede crearea unei structuri noi cu competențe în gestionarea instituției. 6) La acțiunea nr. 2.1.8: a) subacț. 2.1.8.3, conform competențelor funcționale, MECC să se excludă din coloana nr. 6 și să se transfere în coloana nr. 7; în coloana nr. 7, să se completeze cu cuvintele „Rezervația cultural-naturală „Orheiul Vechi”. Obiecție valabilă și pentru subacț. nr. 2.1.8.5; b) subacț. nr. 2.1.8.6., să se excludă „MECC” din coloana nr.6, întrucât acțiunile referitoare la iluminarea stradală în s. Butuceni și s. Trebujeni nu țin de competența MECC; coloana să se completeze cu „MEF”; în coloana nr. 7, textul să se completeze cu „MECC; Rezervația cultural-naturală „Orheiul Vechi”; Ministerul Finanțelor”. Totodată, să se revadă indicatorii de monitorizare; MECC și instituția subordonată Rezervația cultural-naturală „Orheiul Vechi”, conform competențelor, nu monitorizează nivelul de satisfacție a turiștilor;	c) Nu se acceptă. Neclaritățile au fost explicate în timpul discuțiilor cu autorul avizului. Totodată, acțiunea a fost reformulată. 6) a) Subacțiunile 2.1.8.3., 2.1.8.6. au fost excluse, deoarece sunt de competențele APL de nivelul I. c) S-a luat act.
--	--	---

	c) subacţ. nr. 2.1.8.7., activitatea <i>„sistem de realitate virtuală pentru monumentele şi siturile de arheologie din rezervaţie”</i> necesită alocări de resurse financiare impunătoare, aceasta nu poate fi realizată în limitele bugetului anual disponibil al MECC şi al Rezervaţiei. În acest context, autorii urmează să indice cu exactitate sursa financiară care va acoperi realizarea acţiunii. În caz contrar, aceasta nu va putea fi implementată. Indicatorii de performanţă urmează a fi revăzuţi prin prisma obiecţiei menţionate la pct. 2.1.8.7. Cu privire la indicatorul „15 ghizi instruiţi şi acreditaţi de OMD” autorul urmează să precizeze dacă se referă la ghizii – angajaţi ai Rezervaţiei, ori persoane din afara instituţiei, care urmează a fi instruite şi formate în calitate de ghizi. În statele de personal ale Rezervaţiei sunt 3 ghizi. Acţiunea şi indicatorul de monitorizare urmează a fi revizuiţi, inclusiv în contextul obiecţiei la sub-acţ. 2.1.2.; d) subacţ. nr. 2.1.8.8. se va expune în următoarea redacţie <i>„Organizarea în Rezervaţia cultural-naturală „Orheiul Vechi” a Festivalului de muzică clasică „DescOperă”</i>; în coloana nr. 7, să se completeze cu <i>„Ministerul Finanţelor”</i>; din coloana nr. 8, să se excludă indicatorul <i>„6 evenimente organizate cu participarea a cel puţin 5 mii de vizitatori”</i>; e) subacţ. nr. 2.1.8.9., să se excludă sintagmele <i>„cel puţin”</i> şi <i>„şi în conexiune cu localităţile şi alte atracţii turistice din preajmă: drumeţii în natură, interpretarea prin materiale informative şi soluţii digitale, etc.. ”</i>, întrucât elaborarea rutelor turistice nu ţine de competenţa MECC, noţiunea <i>„din preajmă”</i> este ambiguă, necesită redactare; formularea nu coincide cu indicatorii de monitorizare. Este necesară redactarea proiectului conform competenţelor directe ale MECC. Conform pct. 5 al Normelor metodologice privind instituirea, aprobarea şi înregistrarea rutelor turistice, aprobate prin Ordinul nr. 11/2015 al Agenţiei Turismului, <i>Rutele turistice se elaborează de către ghizi de turism ori cu asistenţa nemijlocită a acestora, din iniţiativă proprie sau la solicitarea persoanelor fizice sau juridice.</i> Astfel, la compartimentul instituţiei responsabile, urmează a fi incluse	d) Se acceptă parţial. e) Se acceptă.
--	--	---

	agențiile de turism sau alte instituții, care au competența de a elabora rutele turistice. Cu privire la coloana nr. 5, e necesar să se precizeze care este autoritatea generatoare de buget. Coloana nr. 7 se va completa cu „Ministerul Finanțelor”. f) subacț. nr. 2.1.8.11., din coloana nr. 8, să se excludă cuvintele „<i>Vizibilitate mai înaltă</i>”; în coloana nr. 6, să se excludă din lista instituțiilor responsabile „<i>MECC și Rezervația cultural naturală „Orheiul Vechi”</i>”, întrucât, conform art. 5 lit. d) și art. 6 lit. h) din Legea 352/2006, colaborarea la nivel internațional în domeniul turismului este exercitată de către MEI. 7) La acțiunea nr. 2.1.9: a) subacț.2.1.9.3., în coloana nr. 6, să se excludă „MECC”, întrucât MECC nu are atribuții și competențe de organizare a evenimentelor în instituțiile în care nu este fondator; b) subacț. nr. 2.2.1.5., implementarea acțiunii respective necesită alocarea unor resurse financiare consistente, care nu pot fi acoperite din bugetul anual al MECC. Totodată, activitatea muzeală este desfășurată în baza Legii muzeelor nr. 262/2017. Art. 6 al legii menționate stipulează procedurile de înființare a instituțiilor muzeale. Având în vedere că acțiunea are drept obiectiv „Sporirea vizibilității online a ofertei turistice a Moldovei și îmbunătățirea accesului la informație pentru turiștii străini”, fondator al muzeului urmează a fi MEI ori Agenția de Investiții. În acest context, să se excludă „MECC” din coloana nr.6 și să se plaseze în coloana nr. 7; în coloana nr. 8, cuvintele „<i>Creșterea notorietății Moldovei ca destinație turistică</i>” au o formulare ambiguă; nu pot servi drept indicator de monitorizare. 8) La acțiunea nr. 3.1.1: a) subacț. 3.1.1.1., în coloana nr. 6, să se excludă „MECC” din lista instituțiilor responsabilitate, și să se transfere în coloana nr. 7, întrucât, conform Legii nr. 352/2006, art. 5 alin. (1), <i>politica de stat în domeniul turismului este elaborată de MEI</i>. Totodată, conform art. 6 lit f), MEI organizează și monitorizează activitatea turistică în zonele	f) Se acceptă parțial. De menționat, că cererile de examinare a posibilității de certificare conform principiilor turismului sustenabil se depun de către entitatea care solicită a fi certificată. 7) La acțiunea nr. 2.1.9: a) Se acceptă parțial. Acțiunea a fost reformulată. b) S-a luat act. 8) La acțiunea nr. 3.1.1: a) Se acceptă.
--	---	---

	<i>turistice naționale</i>. Conform competențelor, MECC va participa la avizarea cadrului normativ; b) subacț. 3.1.2., în coloana nr.6, să se excludă „MECC” și să se transfere în coloana nr. 7, întrucât, identificarea și aprobarea Zonelor de Dezvoltare Turistică nu ține de competența MECC; 9) La acțiunea nr. 3.2.3: a) subacț. 3.2.3.1., în coloana nr. 6, să se completeze cu cuvintele „Ministerul Finanțelor”; b) la subacț. nr. 3.2.3.2., în coloana nr. 6, să se excludă abrevierea „MECC” din lista instituțiilor responsabile, întrucât nu poate finanța activități de modernizare și dezvoltare a serviciilor și a facilităților pentru vizitatori la nivel local, în instituțiile care nu sunt în subordinea MECC. Conform competențelor funcționale, MECC nu elaborează rute noi, teme, hub-uri și itinerarii în jurul destinațiilor. Acțiunea, în fond, a fost enunțată la sub-acț. 2.1.8.8; 2.1.8.9; 2.1.9.2, autorii urmează să revizuiască acțiunea / indicatorii de rezultat; c) subacț. nr. 3.2.3.3., în coloana nr.6, să se excludă MECC, întrucât nu ține de competența instituției respective; 10) La acțiunea nr. 3.4.1: a) subacț. 3.4.1.1, în coloana nr. 6, să se excludă „MECC” și să se transfere în coloana nr.7, întrucât, conform Legii nr. 352/2006, art. 5, alin (1), „ <i>Politica de stat în domeniul turismului este elaborată de MEI</i>”; b) subacț. nr. 3.4.4.2., în coloana nr.6, MECC să se excludă și să se includă la coloana nr.7, întrucât MECC nu are atribuții și competențe de organizare a evenimentelor/elaborare a agendelor în instituțiile în care nu este fondator.	b) Se acceptă. 9) La acțiunea nr. 3.2.3. S-a luat act. Acțiunile au fost revizuite. 10) La acțiunea nr. 3.4.1: a) Se acceptă. b) MECC, prin instituțiile de resort subordonate, poate furniza Agenției de Investiții informația despre evenimente culturale organizate de acestea, pentru a fi inclusă în Agenda evenimentelor cu atractivitate turistică.
Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului - avizul nr. 02-05/3873 din 26.08.2020	<u>I. Referitor la Programul Național de Dezvoltare a Turismului ”Turism 2025” (în continuare Program).</u> 1. Cuvintele „<i>Fondul Național de Dezvoltare Regională</i>” – a se substitui cu „<i>Fondul Național pentru Dezvoltare Regională</i>”. 2. Cuvintele „<i>Strategia națională de dezvoltare regională pentru anii 2016-2020</i>” a se substitui cu „<i>Strategia națională de dezvoltare</i>	La pct. I. 1. Se acceptă. 2. Nu se acceptă. În text se face referință la un document de politici concret.

	<i>regională</i>” (pe fundalul expirării actualei strategii la finele anului 2020). 3. La pct. 3. lit. b) din proiectul hotărârii, textul „<i>până la 15 februarie</i>” a se substitui cu următoarea sintagmă: „<i>până la 1 martie</i>” - termenul de prezentare a raportului privind gradul de implementare a Planului de Acțiuni aferent Programului propus fiind prea restrâns. 4. La compartimentul <i>Introducere</i>. Potrivit pct. 11 alin. 1) din HG nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, <i>Introducerea</i> descrie modul în care programul va contribui la atingerea obiectivelor din cadrul strategiei, perioada propusă pentru implementare, părțile implicate în elaborarea programului etc. Prin urmare, se constată caracterul declarativ al prezentei versiuni, partea descriptivă urmînd a fi ajustată prin prisma celor enunțate mai sus. 5. La pct. 4. Politica statului în domeniul dezvoltării regionale, inclusiv prin prisma documentelor de politici strategice, este reglementată exclusiv de organul central de specialitate – Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului (MADRM). Prin urmare, textul „agențiile de dezvoltare regională” urmează a fi exclus. 6. La capitolul I „<i>Analiza situației</i>”, Secțiunea 1. <i>Competitivitatea industriei turismului</i>. Se consideră oportună suplimentarea informației aferente aspectelor specifice turismului din Republica Moldova și competitivității acestui sector în raport cu țările din regiune. 7. La pct. 8. Textul propus este ambiguu, or potrivit pct. 54 alin (1) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative <i>conținutul proiectului se expune într-un limbaj simplu, clar și concis, pentru a se exclude orice echivoc</i>. Obiecție valabilă și pentru informația prezentată în tabelul 1 și 2 din acest punct. 8. Pct. 10 din proiect urmează a fi reformulat prin prisma impactului economic al crizei COVID-19 asupra dezvoltării turismului în Republica Moldova. Fără o analiză minuțioasă a repercursiunilor acestui fenomen asupra turismului intern, compartimentul dat își pierde relevanța.	3. Se acceptă. 4. S-a luat act. 5. Nu este clar la ce punct se referă propunerea. 6. S-a luat act. 7. S-a luat act. 8. Impactul pandemiei asupra turismului este prezentat în pct. 60 din Program. Totodată, la moment, nu există date suficiente pentru a efectua o analiză minuțioasă a impactului COVID-19 asupra
--	--	--

	9. La pct. 11 alin 2) și 3). Sunt utilizați termeni precum ”rating”, ”performer”, ceea ce contravine art. 54 din Legea nr.100/2017. Obiecția este valabilă pentru întregul text al proiectului. 10. În capitolul I „<i>Analiza situației</i>”, Secțiunea 2 <i>Guvernanță și cadru de reglementare în domeniul turismului</i>, pct. 14, subpct.2) litera c) liniuța 1. Textul „<i>deși această inițiativă nu este o componentă formală a Strategiei de Dezvoltare a Turismului "Turism 2020"</i>” a se substitui cu: „<i>domeniu de intervenție a statului stabilit în Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală pentru anii 2014-2020</i>”. Or, dezvoltarea și promovarea serviciilor și activităților de turism rural sunt stabilite în „<i>Obiectivul specific 3.2. Creșterea oportunităților de ocupare a forței de muncă în domeniul nonagricol și sporirea veniturilor în mediul rural</i>” a Strategiei Naționale de Dezvoltare Agricolă și Rurală pentru anii 2014-2020, HG nr. 409/2014. 11. La pct. 15 – 16. A se revedea trimiterea la anexele privind condițiile de eligibilitate. Se propune includerea actului normativ ce reglementează domeniul dat, ca notă de subsol. Or, condițiile de eligibilitate, respectiv posibilitățile de finanțare pot fi modificate periodic, fapt ce conduce la irelevanța informației prezentate în anexe. 12. La pct. 16. Titlul compartimentului urmează a fi revizuit, întrucât turismul reprezintă pentru moment un obiectiv strategic al politicii de dezvoltare regională. Totodată, finanțarea proiectelor aferente acestui segment se realizează în conformitate cu prioritățile de dezvoltare regională, stipulate în Strategia națională pentru dezvoltare regională, obiective ce pot fi modificate. 13. Pct. 16 alin. 2) urmează a fi revizuit. Selectarea proiectelor incluse în Documentul Unic de Program pentru anii 2017-2020 a avut loc în cadrul unui proces participativ, pornind de la Comisia de evaluare administrativă din cadrul regiunilor de dezvoltare, până la Comisia interministerială. De notat că, în componența Comisiei interministeriale sunt delegați și exponenți ai Ministerului Economiei	turismului din Republica Moldova, precum și nu există date referitoare la impactul la nivel mondial. 9. S-a luat act. 10. Se acceptă. 11. S-a luat act. Informația se referă la analiza situației curente. 12. Se acceptă. Titlul a fost modificat. 13. Se acceptă.
--	---	---

	și Infrastructurii (MEI), responsabili de domeniul turismului. Astfel, formulările de genul <i>"identificarea acestor regiuni sau zone turistice de importanță pentru oferta națională de turism nu s-a bazat pe vreo prioritizare realizată de autoritatea centrală de specialitate în turism sau cu sectorul privat de turism receptor"</i> sunt irelevante și urmează a fi excluse. 14. Pct. 16 alin 3), lit. c). A doua propoziție se va exclude. 15. Formularea pct. 18 se va revizui, fiind ambiguă. 16. În capitolul I „<i>Analiza situației</i>”, pct. 59, tabelul 11 „<i>Analiza SWOT</i>”: 1) „puncte forte”, în final a se completa cu o prevedere nouă după cum urmează: „26) <i>Stimulente financiare pentru dezvoltarea și promovarea serviciilor și a activităților de turism rural oferite de Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA) din sursele financiare ale Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural</i>”; 2) oportunitatea „<i>Lipsa de imagine negativă pe piețele țintă sursă</i>” urmează a fi exclusă sau reformulată astfel încât să reflecte o oportunitate, sau caracteristica a ceea ce este oportun, o situație prielnică, iar în cazul expus în proiectul programului, cuvântul „<i>lipsă</i>” denotă un neajuns. 17. În capitolul II „<i>Obiectivul general și obiectivele specifice ale Programului</i>”, pct. 66, Măsura 3, <u>subpct.2)</u> a se <u>exclude</u>. MEI sau „Consiliul Consultativ pentru Turism ce urmează a fi creat pe lângă Minister”, nu poate „coordona condițiile de finanțare, subvenționare” întrucât, autoritatea administrației publice centrale responsabilă de politica de subvenționare în agricultură și mediul rural este MADRM, care, conform competențelor atribuite în Legea nr. 276/2016 cu privire la principiile de subvenționare în dezvoltarea agriculturii și mediului rural, are următoarele atribuții: - asigură, prin intermediul AIPA, alocarea mijloacelor financiare pentru susținerea dezvoltării agriculturii și mediului rural;	14. Se acceptă 15. Nu se acceptă. Informația este concretă și clară. 16. Analiza SWOT. 1) Se acceptă. 2) S-a luat act. 17. Se acceptă parțial. Subpunctul a fost reformulat. Suplimentar, a se vedea prevederile Legii nr. 352/2006, art. 6¹.
--	---	--

	- evaluează impactul realizării politicii de subvenționare în dezvoltarea agriculturii și mediului rural și, în baza datelor obținute, propune Guvernului adaptarea acestora la necesitățile economiei naționale și ale locuitorilor țării; - asigură atragerea programelor internaționale de asistență tehnică și financiară, inclusiv în domeniul dezvoltării rurale, pentru suplinirea Fondului național de dezvoltare a agriculturii mediului rural, precum și implementarea acestora; - asigură, prin coordonare cu Ministerul Finanțelor, distribuirea/redistribuirea mijloacelor Fondului național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural pentru măsurile de sprijin, în limita mijloacelor fondului; etc. 18. La pct. 67, Măsura 1 din textul Programului: 1) alineat 2), după sintagma „AIPA” a se adăuga textul: „gestionarea eficientă a Fondului național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural, inclusiv a surselor financiare provenite de la partenerii de dezvoltare” în continuare după text; 2) subpct. 4) sintagma „ODIMM și de” a se exclude, deoarece contravine cu prevederile expuse în pct. 66 subpct. 5) al proiectului programului. Prin prevederea expusă rezultă că, Agenția de Investiții se va transforma în Agenția de Investiții și Turism, instituție publică care îmbină finanțarea de la bugetul de stat cu finanțarea din alte surse ce nu contravin legislației în vigoare; extinderea bugetelor dedicate activităților turismului, inclusiv din Programul ce este remis spre avizare; 3) subpct. 12) este expus confuz. Reiese că MADRM de comun cu MEI vor elabora un program prin care se va promova dezvoltarea produselor și ofertelor de turism rural, agro-turism, eco-turism și turism durabil în regiunile Republicii Moldova. Propunerea potrivit căreia, MADRM urmează să identifice sursele financiare din resursele administrate în domeniul de competență iar, instituțiile ODIMM și Agenția de Investiții, care au atribuții de atragere a asistenței externe	18. La pct. 67. 1) Se acceptă. 2) Propunerea a fost coordonată cu Agenția de Investiții și ODIMM. În plus, aceasta nu ține de atribuțiile MADRM. 3) Subpct. 12) a fost reformulat.
--	--	--

	pentru domeniile de competență, urmează să gestioneze sursele preluate de la MADRM nu se susține și trebuie exclusă. 4) Totodată, considerăm oportun de a se comasa subpct. 2) și 12) din pct. 67, care ar prezuma elaborarea unui singur Program de mentorat și instruire pentru elaborarea de noi produse turistice, inclusiv a produselor de turism rural și agroturistic, iar textul „MADRM în colaborare cu MEI”, de substituit cu textul „MEI în colaborare cu MADRM”, întrucât <i>secțiunea nr. 2, pct. 14, subpct. 2), lit. a)</i> prevede că MEI este principala autoritate publică centrală din Guvern responsabilă de elaborarea politicii în domeniul turismului. Mai mult, potrivit <i>pct. 67</i>, principala autoritate responsabilă de consolidarea, diversificarea și dezvoltarea produsului turistic la nivel strategic prin elaborarea politicilor la fel, este MEI, iar MADRM este responsabil pentru domeniile sale de intervenție. Totodată, la <i>lit. c)</i> este stipulat că dezvoltarea turismului este susținută de MADRM ca domeniu conex. 5) subpct. 14) sintagma „ODIMM, AIPA, MADRM, ONVV, Agenția de Investiții” se substituie cu „MADRM, MEI în parteneriat cu instituțiile subordonate și asociațiile de profil”; 6) Subpct. 16) textul „În rezultat, se va modifica Regulamentul de subvenționare AIPA și a programelor de asistență ODIMM, cu referire la ghid” se substituie cu textul „În rezultat, Agenția de Investiții va înainta în adresa MADRM și MEI propuneri cu privire la îmbunătățirea cadrului normativ ce reglementează condițiile, ordinea și procedura de acordare a mijloacelor Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural și a programelor implementare de ODIMM.”. 19. La pct. 68, Măsura 3, subpct. 1) a se expune în redacție nouă după cum urmează: „MEI de comun cu MADRM va elabora un Program-cadru privind mărirea numărului de pensiuni rurale, agro-pensiuni și înainta Guvernului spre aprobare. Agenția de Investiții va dezvolta un Program de dezvoltare a infrastructurii de ospitalitate turistică și generare a experiențelor turistice autentice, prin extinderea	4) Se acceptă propunerea privind elaborarea unui singur Program de mentorat și instruire. 5) Nu se acceptă. Totodată, pentru mai multă claritate, subpunctul a fost reformulat. 6) Subpunctul 16) a fost reformulat. 19. S-a luat act. Obiectivul a fost revizuit.
--	---	--

	și scalarea numărului de pensiuni rurale, agro-pensiuni, centre de artizanat cu primire turistică, ferme agricole turistice, etc. – cu proiectarea activităților de bază, inclusiv acordarea de granturi și finanțări, programe de asistență tehnică, programe de mentorat, programe de learning by doing, programe de promovare, creștere a vânzărilor și fluxul de turiști, diseminare a bunelor practici, etc. Alocarea fondurilor de susținere va fi asociată cu programul de mentorat, cu programe de instruire și asistență tehnică, într-o abordare sistemică: de la produs la piață”. 20. Capitolul IV „<i>Estimarea costurilor necesare implementării programului</i>” a fi revizuit prin prisma prevederilor HG nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice. Totodată, nu este clară identificarea/proveniența surselor din bugetul de stat, preconizate a fi alocate - 323 mil. lei pentru implementarea acestui Program. De asemenea, proiectul Programului prevede ca Agenția de Investiții va fi transformată în Agenția de Investiții și Turism care va genera majorarea statelor de personal pentru departamentul „Turism”. Despre aceste costuri în capitolul IV nu este menționat. 21. La punctul 92. Textul „<i>până la 15 februarie</i>” a fi substituit cu textul „<i>până la 1 martie</i>” - termenul de prezentare propus de către autorii proiectului fiind prea restrâns. 22. La Anexa nr. 2 din Program, tab. „<i>Finanțarea ținută a activităților de turism din Fonduri naționale</i>”. Informația privind Fondul Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural și Fondul Național pentru Dezvoltare Regională va avea următorul cuprins, <u>conform tabelului</u> din aviz. 23. La Anexa nr. 4 <i>Mecanismul de finanțare și statisticile privind finanțarea turismului din FNDR a programului</i>. Se solicită modificarea datelor conform HG 203/2017. Astfel, textul „62 de proiecte eligibile spre finanțare” va fi modificat prin textul „66 de proiecte eligibile spre finanțare”. Textul „distribuția proiectelor date pe regiuni arată că 5 din 7 sunt realizate în regiunea Centru și doar câte	20. S-a luat act. 21. Se acceptă. 22. Se acceptă. Informația a fost modificată. 23. Se acceptă. Au fost operate modificările propuse.
--	---	---

	un proiect pentru regiunile Nord și Sud” prin textul „distribuția proiectelor pe regiuni, demonstrează că, 6 din 8 sunt realizate în regiunea Centru și doar câte un proiect pentru regiunile Nord și Sud”. Totodată se solicită a fi exclusă sintagma „<i>similar DUP 2017-2020</i>”. În textul proiectului programului, autorul utilizează terminologii necesar a fi ajustate. Astfel, în textul programului se regăsesc deopotrivă noțiunile de „Ministerul Economiei și Infrastructurii” și „Ministerul Economiei”. <u>II. Referitor la proiectul Planului de acțiuni pentru implementarea Programului Național de Dezvoltare a Turismului „Turism 2025” (în continuare Plan):</u> 1. Proiectul planului de acțiuni urmează a fi revizuit prin prisma prevederilor HG nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice. Astfel, compartimentele „Sub-acțiuni” și „Parteneri” se vor exclude. 2. Totodată, în urma obiecțiilor invocate la proiectul Programului, este necesar a se efectua modificările de rigoare în planul de acțiuni, cu precădere la acțiunea: 1) 1.1.1.1. A se exclude, există deja cadrul normativ aprobat, care stabilește expres prioritățile de dezvoltare a mediului rural; 2) 1.1.2.3. La rubrica „Responsabili de implementare”, a se suplini cu „AIPA”; 3) 1.3.1.3. MADRM urmează a fi exclusă ca instituție principală responsabilă pentru implementarea acțiunii. De notat că, finanțarea proiectelor, inclusiv pe domeniul turismului din sursele FNDR are loc în conformitate cu prioritățile de dezvoltare regională stipulate în Strategia Națională pentru Dezvoltare Regională. Responsabilitatea înaintării propunerilor de modificare a legislației în vigoare, sub aspectul turismului, revine organului central de specialitate, în atribuțiile căruia se regăsește elaborarea și promovarea politicilor în domeniu. <u>Obiecție valabilă pe tot parcursul planului de acțiuni;</u>	<u>II. Referitor la proiectul Planului de acțiuni</u> 1. S-a luat act. HG nr. 386/2020 stabilește rubricile obligatorii și nu interzice suplimentarea cu alte rubrici. În plus, în avizul său, Cancelaria de Stat se referă la rubrica ”Parteneri”. 2. 1) Nu se acceptă. 2) Se acceptă. 3) Se acceptă.
--	---	--

	4) 2.1.3.5. La rubrica „Responsabili de implementare”, a se completa cu „AIPA”. 5) 2.3.2.1. La rubrica „Responsabili de implementare”, a se completa cu „MADRM și AIPA”; 6) 3.4.1.1. La rubrica „Responsabili de implementare” a se exclude „MADRM”. <u>III. Referitor la Nota informativă a proiectului:</u> Nota informativă a proiectului urmează a fi ajustată conform prevederilor art. 30 a Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, cu accent sporit pe capitolul 5 „Fundamentarea economico-financiară”.	4) Se acceptă. 5) Se acceptă. 6) Nu se acceptă. Proiectul Ghidului privind turismul sustenabil urmează să conțină prevederi privind impactul asupra mediului înconjurător, din acest considerent participarea MADRM la elaborarea Ghidului este necesară. III. Referitor la Nota informativă a proiectului. S-a luat act.
Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene - <i>avizul nr. DI/3/041 – 7427 din 21.08.2020</i>	I. La Anexa nr. 1. 1. A completa lista abrevierilor din compartimentul Definiții și metodologie cu titlul prescurtat MAEIE – Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene. 2. Capitolul I, Secțiunea 10, pct. 55: 1) în alin. (1) a substitui cuvintele ”care au reședința în aceste țări” cu sintagma ”care sunt în posesia unui document de călătorie eliberat de către aceste țări”; 2) alin. (2) va avea următorul conținut: ”Republica Moldova are regim liberalizat de vize cu UE” 3) în alin. (3): a) fraza ”de la Ambasada țării lor de reședință sau prin intermediul eVisa online” a substitui cu sintagma ”de la misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova sau prin intermediul portalului ”Viza electronica”; b) propoziția ”O revizuire a procedurilor de depunere a e-visa și visa se recomandă, inclusiv a posibilității de emitere a vizei la intrările din țară (aeroport)” a prezenta în următoarea redacție: ”Se recomandă relaxarea condițiilor de obținere a vizelor turistice prin emiterea	I. La Anexa nr. 1. 1. Se acceptă. 2. Capitolul I, Secțiunea 10, pct. 55. Pct. 55 a fost revizuit luând în considerare avizele MAEIE și MAI.

	acestor tipuri de vize la punctele de trecere a frontierei de stat de către Inspectoratul General al Poliției de Frontieră al Ministerului Afacerilor Interne”. 3. Capitolul II, pct. 66, Măsura nr. 4. Pornind de la faptul că actualmente nu există restricții de aplicare la viza electronica pentru resortisanții statelor care au nevoie de viză de scurtă ședere, <u>a exclude</u>: 1) subpct. 6) care prevede extinderea vizei electronice către alte state din potențiale pițe-țintă emergente; 2) sintagma ”... listei statelor care pot călători cu viză electronica, fie a...” din supct. 18), alin. 2; 3) propoziția ” Totodată, se va analiza eficiența și implementarea regulilor existente, de exemplu, a cerinței de a deține buletin de tip nou (cu date încryptate) pentru cetățenii care pot călători cu buletin de identitate, a procedurii de aplicare pentru viza electronică, etc.” II. La Anexa nr. 2. 1) Sub-acțiunea 1.1.2.3. - a reevalua calitatea MAEIE din <i>Responsabili pentru implementare în Parteneri</i>, cu operarea modificărilor ce se impugn la rubricile 6 și 7; 2) Sub-acțiunea 1.2.1.9. – a exclude MAEIE din rubrica 7 (Parteneri) pe motivul lipsei de competențe la <i>Elaborarea unui portofoliu-model de produse purtătoare a brandului național turistic, cu titlu de suvenir, pentru ghidarea producătorilor privați. Elaborarea unui set de suvenire și materiale-cadou pentru achiziții în sistemul autorităților publice.</i> 3) Sub-acțiunea 1.4.2.2. ”<i>Extinderea vizei electronice către alte state din potențialele piețe-sursă emergente</i>” urmează a fi exclusă pe motive expuse mai sus, la Capitolul II, pct. 66, Măsura nr. 4. 4) Sub-acțiunile 1.4.2.3. și 1.4.2.4. – reglementările privind implementarea politicilor migraționale vizează domeniul de competență al MAI, ceea ce impune modificarea calității acestuia din <i>Parteneri în Responsabili pentru implementare</i>, cu operarea modificărilor ce se impun la rubricile 6 și 7. Totodată, urmează a fi	3. Capitolul II, pct. 66, Măsura nr. 4. Au fost operate modificările propuse. II. La Anexa nr. 2. 1) Sub-acțiunea 1.1.2.3. Se acceptă. 2) Sub-acțiunea 1.2.1.9. a fost revizuită. 3) Sub-acțiunea 1.4.2.2. a fost exclusă. 4) Sub-acțiunile 1.4.2.3. și 1.4.2.4. Se acceptă. Au fost operate modificările propuse.
--	--	--

	exclusă, ca irelevantă, fraza ”Creșterea cu ...% a ponderii acestora din numărul total de țări”. 5) Sub-acțiunea 1.4.2.5. – a exclude MAEIE din rubrica 7 (Parteneri) pe motivul lipsei de competențe la <i>Diversificarea conexiunilor aeriene și atragerea companiilor Low cost</i>. 6) Sub-acțiunea 3.4.4.2. – a prezenta genericul sub-acțiunii în următoarea redacție: ”<i>Elaborarea și promovarea Agendei cultural-turistice „Pomul Vieți” pentru cel puțin 40 evenimente cultural-turistice, dintre care 80% în afara capitalei</i>”.	5) Sub-acțiunea 1.4.2.5. Se acceptă. 6) Sub-acțiunea 3.4.4.2. Se acceptă.
Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale - <i>avizul nr. 20/4578 din 13.08.2020</i>	Ministerul comunică lipsa de obiecții și propuneri.	S-a luat act.
Ministerul Afacerilor Interne - <i>avizul nr. 14/3289 din 19.08.2020</i>	1. La punctul 21 se propun următoarele modificari: 1) substituirea sintagmei ”politia de frontieră”, ”biroul de migrație” cu sintagma ”Inspectoratul General al Poliției de Frontieră”, ”Biroul migrație și azil”, pe tot parcursul textului inclusiv în planul de acțiuni; 2) substituirea sintagmei ”traverseaza frontiera” cu sintagma ”trec frontiera de stat”; 3) substituirea sintagmei ”aeroportul Chișinău” cu sintagma ”Aeroportul Internațional Chișinău”; 2. La punctul 55 se recomandă: 1) reformularea subpt. 1 în următoarea redacție: ”Strainii și beneficiarii de protecție internațională domiciliați în statele, entitățile, autoritățile teritoriale sau regiunile administrative speciale respective, care sunt în posesia unui document de călătorie eliberat de către acestea, recunoscut și acceptat de Republica Moldova pot să intre și să rămână pentru o ședere neîntreruptă sau pentru mai multe șederi, a căror durată nu va depăși 90 de zile calendaristice în decursul oricărei perioade de 180 de zile calendaristice, ceea ce implică luarea în considerare a ultimei perioade de 180 de zile, precedente fiecărei zile de ședere, dacă în tratatele internaționale sau în actele normative nu	1. La punctul 21. Se acceptă. Au fost operate modificările de rigoare. 2. La punctul 55. Se acceptă. Au fost operate modificările de rigoare.

	este prevăzut altfel. Regimul de calatorie cu/sau fără vize este stabilit prin Acorduri încheiate în acest sens, precum și de legislația națională”. Propunerea e conformă <i>Legii nr. 257/2013 privind resortisanții statelor terțe care au obligația deținerii unei vize și resortisanții statelor terțe care sunt exonerați de obligativitatea deținerii unei vize la traversarea frontierei de stat a Republicii Moldova și a Legii nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova</i>; 2) la subpct. 2 se va reformula expresia ”fără vize cu UE” în următoarea redacție: ”fără viză cu statele membre ale UE precum și cu alte state”, dat fiind faptul că Republica Moldova la moment are încheiate acorduri privind regimul liberalizat de vize și cu alte state; 3) la subpct. 3 se va reformula expresia ”Cetatenii din alte țări trebuie să obțină o viză de la ambasada țării lor de reședință sau prin intermediul eVisa on-line” în următoarea redacție: ”Misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova pot acorda viza străinilor care au obligativitatea deținerii acesteia, la traversarea frontierei de stat, precum și de către Direcția general afaceri consulare din cadrul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, prin intermediul portalului electronic e-visa”. Propunerea e conformă art. 20 al <i>Legii nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova</i>; 4) tot la subpct. 3: a) se va substitui expresia ”un pașaport” cu expresia ”un document de călătorie valabil, recunoscut sau acceptat de Republica Moldova”, în conformitate cu prevederile art. 6, alin. (1), lit. a) din <i>Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova</i>. Totodată, expresia ”valabilă pentru o perioadă de peste 3 luni după perioada de ședere prevăzută” necesită a fi înlocuită cu expresia ”durata de valabilitate a documentului de călătorie trebuie să depășească cu cel puțin trei lunidata stabilită pentru părăsirea teritoriului Republicii Moldova”, condiție stipulate în art. 61, alin. (1) din <i>Legea nr. 200/2010</i>;	
--	---	--

	b) substituirea sintagmei ”tregerile de frontieră cu România și Ucraina” cu sintagma ”punctele de trecere amplasate la frontier moldo-română, precum și moldo-ucraineană”; c) excluderea frazei integral sau reformularea sintagmei ”Tregerile de frontieră cu Transistria”, respectînd rigorile și retorica agreată de către Biroul politici de reintegrare al Cancelariei de Stat. 3. Cu referire la Anexele Programului: 1) se propune a fi substituit titlul din subpct. 4.1 al punctului 4 din Anexa nr. 7: „Regimul de intrare a străinilor pe teritoriul țării” cu următoarea denumire „Condițiile de trecere a frontierei de stat a Republicii Moldova de către străini” și completarea cu alin. 3) care va avea următorul conținut: <i>„Legea 257/2013 privind resortisanții statelor terțe care au obligația deținerii unei vize și resortisanții statelor terțe care sunt exonerati de obligativitatea deținerii unei vize la traversarea frontierei de stat a Republicii Moldova”;</i> 2) se propune de a completa Anexa nr. 7, compartimentul Hotărârii de Guvern, pct. 2 cu un nou subpct. 2.7, denumit: „Condițiile de trecere a frontierei de stat a Republicii Moldova de către străini”, cu următorul conținut: 1) HG nr. 765/2014 cu privire la aprobarea listei documentelor de călătorie acceptate pentru traversarea de către străini a frontierei de stat a Republicii Moldova; 2) HG nr. 50/2013 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la eliberarea vizelor; 3) HG nr. 297/2017 pentru implementarea Legii nr. 215/2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova; 4) HG nr. 331/2011 cu privire la eliberarea invitațiilor pentru străini. La planul de acțiuni. 1) este necesară reformularea mai multor indicatori de monitorizare, or în varianta actuală aceștia nu reprezintă un instrument relevant de evaluare a acțiunii în sine și scopul final al acesteia (ex: pct. 1.1.1.1; 1.1.2.1; 1.1.2.3; 1.2.1.10); 2) examinarea repetată a necesității de a introduce acțiunea 1.4.2.2. „Extinderea vizei electronice către alte state din potențialele piețe-sursă emergente” și modificarea prevederilor pct. 6 din Măsura nr.4,	La pct. 3. 1) Se acceptă. Au fost operate modificările propuse. 2) Se acceptă. Au fost operate modificările propuse. La planul de acțiuni. 1) S-a luat act. Indicatorii au fost revizuiți. 2) Acțiunea 1.4.2.2. a fost exclusă.
--	--	--

	deoarece orice străin care dispune de un dispozitiv electronic conectat la internet, un document de călătorie valabil și acte necesare pentru viza electronică, se încadrează în condițiile legale de intrare în Republica Moldova, poate depune solicitarea pentru obținerea vizei. Totodată, atragem atenția asupra faptului că datele privind eliberarea tuturor tipurilor de vize țin de competența MAEIE, iar Biroul migrație și azil al MAI <i>nu are acces</i> la datele respective, deci nu poate oferi informații detaliate despre modul, tipul și numărul vizelor solicitate/eliberate; 3) la sub-acțiunile 1.4.2.3 și 1.4.2.4, la rubrica „Parteneri”, sintagma „MAI-Poliția de Frontieră” se va modifica în „Ministerul Afacerilor Interne”; 4) modificarea și expunerea sub-acțiunii 1.4.2.3 în următoarea redacție: „Extinderea listei străinilor exonerati de obligativitatea deținerii unei vize la intrarea, ieșirea și tranzitarea teritoriului Republicii Moldova” (<i>Anexa nr. 2 la Legea 257/2013 privind resortisanții statelor terțe care au obligația deținerii unei vize și resortisanții statelor terțe care sunt exonerati de obligativitatea deținerii unei vize la traversarea frontierei de stat a Republicii Moldova</i>); 5) modificarea și expunerea sub-acțiunii 1.4.2.4 în următoarea redacție: „Extinderea listei statelor terțe, cetățenii cărora beneficiază de regim facilitat de călătorii în Republica Moldova în baza cartei de identitate” (<i>HG nr. 765/2014 cu privire la aprobarea listei documentelor de călătorie acceptate pentru traversarea de către străini a frontierei de stat a Republicii Moldova</i>).	3) Se acceptă. 4) Se acceptă. 5) Se acceptă.
Agenția de Investiții - <i>avizul nr. 06-281 din 21.08.2020</i>	1. În urma examinării Proiectului Hotărârii Guvernului ”cu privire la aprobarea Programului Național de Dezvoltare a Turismului ”Turism 2025” și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru anii 2021-2025” Agenția de Investiții, în limita competențelor, consideră oportun ca acest document urmează să includă: 1) Hotărârea de Guvern nr. 322/2018 urmează a fi modificată, după cum urmează: denumirea instituției ”<i>Agenția de Investiții</i>” <i>modificată</i>	La pct. 1. 1) S-a luat act. În procesul de avizare au fost expuse mai multe opinii.

	în <i>Agenția de promovare a Investițiilor, Exportului și Turismului</i>”, respectiv acest aspect urmează a fi inclus în Programul Național de Dezvoltare a Turismului ”Turism 2025” și în Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru anii 2021-2025 (în continuare – Plan).” 2) Totodată, în 2018, odată cu reorganizarea Agenției prin fuzionarea cu Agenția Turismului, am optat pentru optimizarea resurselor și consolidarea brand-ului și a mesajului unic. Astfel, brandul turistic a fost actualizat și transformat în brand de țară. Considerăm oportună utilizarea brandului unic existent astfel încât urmează a fi utilizat în tot textul Planului ”brand de țară”. 3) Mai mult decât atât, considerăm oportun corelarea acțiunilor 3.1.2.1. cu 3.2.1.2., 3.2.2.1. cu 3.2.3.1. și 3.2.3.2., pentru a facilita executarea acestora de către instituțiile responsabile. 2. Suplimentar, Agenția de Investiții consider oportun de a fi: • Modificate acțiuni conform anexei nr. 1 (39 file); • Excluse acțiuni conform anexei nr. 2 (2 file); • Suplinite acțiuni conform anexei nr. 3 (2 file).	a) reorganizarea Agenției de Investiții în Agenția de Investiții și Turism cu păstrarea acesteia în subordinea Guvernului; b) reorganizarea Agenției de Investiții în Agenția de promovare a Investițiilor, Exportului și Turismului, cu păstrarea acesteia în subordinea Guvernului (AIM); c) reorganizarea Agenției de Investiții în Agenția Turismului și transferarea acesteia în subordinea Ministerului Economiei și Infrastructurii (asociațiile de specialitate); d) transformarea Agenției de Investiții într-o organizație care are la bază relațiile public-private (stat-mediul de afaceri) similar Oficiului Național al Viei și Vinului, subordonată MEI. Decizia finală urmează a fi luată de Guvern. 2) Nu se acceptă. Considerăm necesar să existe un brand specific turismului, distinct de brandul de țară. 3) Propunerea nu este concretă. La pct. 2. <i>Cu titlu general:</i> <i>a) nu se recomandă excluderea autorităților/organizațiilor/asociațiilor din lista partenerilor; din contra, la implementarea acțiunilor este binevenită implicarea a cât mai multor actori;</i>
--	--	---

	A. Propuneri de modificare acțiuni 1) La pct. 1.1.2.3. - Excluderea din lista de parteneri a Organizației pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii (ODIMM) - <i>Agenția de Investiții susține ideea organizării unui summit. Actualmente MBW - forumul național economic, include turismul drept panel separat.</i> - Excluderea indicatorului de monitorizare: ”<u>Regulament și concept aprobat prin Ordin MEI</u>”. <i>Planul de acțiuni, planificarea bugetară și conceptul evenimentului se realizează prin aprobarea colegiului Agenției de Investiții conform HG, și consultat cu mediul asociativ și partenerii de dezvoltare.</i> - Costurile indicate sunt subestimate, recomandăm din experiență alocarea unui buget de 400 mii lei/anual. 2) La pct. 1.1.3.1. - Modificarea descrierii acțiunii 1.1.3. <i>Agenția de Investiții se transformă în Agenția de Promovare a Investițiilor, Exportului și Turismului;</i> - Modificarea textului ”<u>statutului</u>” cu ”regulamentului”; - Modificarea termenului de realizare ”<u>Tr.3</u>” cu ”Tr.1”; - Considerăm oportun majorarea numărului de unități de la <u>5</u> la 7. Partea ce ține de ”<i>consiliu de coordonare</i>” constituie un punct separat și se regăsește în punctul 1.1.2.2. <i>Important de menționat că în cadrul Agenției este constituit Consiliu de experți pentru promovarea turismului (pentru a executa Decizia nr.107/2019 al Primului-ministrului.</i> 3) La pct. 1.2.1.2:	<i>b) costurile propuse urmează a fi explicate reieșind din bugetul pentru anul curent, prognoza pentru următorii trei ani și necesarul de suplimentare a bugetului Agenției de Investiții până în anul 2025, pe ani și acțiuni.</i> A. Propuneri de modificare acțiuni 1) La pct. 1.1.2.3. Se acceptă. 2) La pct. 1.1.3.1. – se acceptă cu modificări. 3) La pct. 1.2.1.2. Se acceptă.
--	--	---

	Excluderea textului ”<u>coordonat cu consiliul strategic al industriei turismului și aprobat de Agenția de Investiții.</u>”- p.16 din HG 322/2018 și Regulamentul privind Colegiul Agenției de Investiții. Planul de acțiuni și planificarea bugetară a Agenției de Investiții se face prin aprobarea colegiului Agenției de Investiții conform HG, și consultat cu mediul asociativ și partenerii de dezvoltare. Respectiv, acest punct este o dublare a procesului de elaborare și coordonare. Excluderea cuvântului ”<u>turistic</u>” din descrierea acțiunii. 4) La pct. 1.2.1.3. a) Excluderea ONVV din lista partenerilor - <i>ONVV nu dispune de atribuții funcționale de promovare a produselor turistice (H.G. 725/2013)</i>- acest punct urmează a fi luat în considerare pe tot parcursul textului. ONVV - urmează să implementeze programul creat de Agenția de Investiții. b) Adăugarea ”<u>Parteneri de dezvoltare</u>” în lista partenerilor - <i>Componența partenerilor la elaborarea programului trebuie menținut pe tot procesul de implementare și raportare.</i> c) Modificarea descrierii sub-acțiunii după cum urmează: ”<u>Implementarea Planului de acțiuni pentru realizarea obiectivelor a „Program-cadru strategic de marketing, comunicare internațională și locală a Moldovei ca destinație turistică”.</u>” 5) La pct. 1.2.1.4. - Solicităm definiția noțiunii: ”<i>portofoliu de comunicare</i>” sau reformularea acesteia. - Excluderea ONVV din lista partenerilor. - Adăugarea ”Parteneri de dezvoltare” în lista partenerilor 6) La pct. 1.2.1.5. - Excluderea textului ”<u>Aceasta va include, dar nu se va limita la: concept vizual, slogan și master-text, mesaje-cheie, set de design-uri pentru diverse platforme de comunicare și medii, cel puțin un video-spot de campanie și alte 4 spot-uri de nișă, texte de referință, etc.</u>” din descrierea sub-acțiunii.	4) La pct. 1.2.1.3. a) Nu se acceptă. b) Se acceptă c) Se acceptă reformularea. 5) S-a luat act. 6) La pct. 1.2.1.5. Se acceptă parțial.
--	--	--

	- Modificarea termenului de realizare ”<u>Tr.3</u>” cu ”Tr.1” - Bugetul minim pentru o comunicare internațională se estimează la 1 mln lei. - Excluderea ONVV din lista partenerilor. - Adăugarea ”Parteneri de dezvoltare” în lista partenerilor 7) La pct. 1.2.1.7. Excluderea textului ” <u>cu contracararea utilizărilor defectuoase.</u>” - Agenția de Investiții nu deține mecanisme legale de acțiune de contracarare. Excluderea textului ”<u>Rapoarte anuale</u>”. Utilizarea Brandului de țară se efectuează în baza contractului de licențiere a Agenției de Investiții. Lista beneficiarilor poate fi prezentată la cerere. 8) La pct. 1.2.1.8. - Solicităm lista exactă definită prin noțiunea ”<i>top state cu piețe cheie pentru economia națională.</i>” Sau excluderea acesteia din descrierea sub-acțiunii. - Costurile indicate sunt subestimate. - <i>Bugetul achitat de Agenția de Investiții pentru internaționalizarea mărcii constituie 150 mii lei.</i> - <i>Brandul de țară - ”Pomul vieții” este în proces de conversie pe următoarele piețe: SUA, Canada, UE, Turcia, EAU, CSI, Ucraina.</i> 9) La pct. 1.2.1.9. - Excluderea ONVV din lista partenerilor. - Adăugarea DiploEcon în lista partenerilor _??? - Excluderea textului ”<u>Hotărâre de Guvern aprobată</u>” din lista indicatorilor de monitorizare. Modificarea textului descrierii sub-acțiunii după cum urmează: „Elaborarea unui portofoliu de produse-model, purtătoare a brandului național, cu titlu de suvenir, pentru ghidarea producătorilor privați. Elaborarea unui set de suvenire și materiale-cadou pentru achiziții în sistemul autorităților publice.” – se acceptă. 10) La pct. 1.2.1.10. - Modificare textului descrierii sub-acțiunii după cum urmează: ”<u>Participarea la expoziții și târguri internaționale specializate prin</u>	7) La pct. 1.2.1.7. Se acceptă. 8) La pct. 1.2.1.8 . Sub-acțiunea a fost reformulată. 9) La pct. 1.2.1.9. Se acceptă parțial: modificarea conținutului subacțiunii, precum și divizarea acesteia în 2 subacțiuni. 10) La pct. 1.2.1.10. Se acceptă.
--	--	---

	cazare.” cât de curând posibil. 16) La pct. 1.3.1.5. Considerăm această acțiune prioritară și vedem oportun ”<i>Ajustarea cerințelor de prestare a serviciilor de alimentație.</i>” cât de curând posibil. 17) La pct. 1.3.2.1. Considerăm această acțiune prioritară și vedem oportun ”<i>Elaborarea și aprobarea proiectului noii legi a turismului</i>” cât de curând posibil. 18) La pct. 1.3.2.2. Considerăm această acțiune prioritară și vedem oportun ”<i>Elaborarea cadrului normativ privind evaluarea potențialului turistic și reflectarea acestuia în Planul Național de Amenajare a Teritoriului</i>” cât de curând posibil. 19) La pct. 1.3.2.3. Considerăm această acțiune prioritară și vedem oportun ”<i>Elaborarea cadrului normativ privind managementul destinațiilor turistice</i>” cât de curând posibil. 20) La pct. 1.4.2.4. Lipsește indicatorul cantitativ de monitorizare. 21) La pct. 1.4.2.6. Costurile indicate sunt subestimate. Buget minim recomandat 80 mii lei anual 22) La pct. 1.4.2.7. Pentru a determina lista ”<i>piețelor-țintă</i>” este necesară realizarea Studiului privind identificarea piețelor-țintă. Ceea ce constituie punct separat. Se propune responsabil pentru implementare - MEI și Agenția de Investiții; buget mediu pentru studiu calitativ – 400 mii lei. 23) La pct. 1.4.2.8. - Excluderea textului ”<u>Evaluarea oportunităților și întreprinderea acțiunilor privind</u>” - Modificarea termenului de realizare ”<u>2021-2022</u>” cu ”2021-2025”. - Buget calculat pentru atingerea obiectivului este 550 euro anual.	anii 2020 - 2023. 16) La pct. 1.3.1.5. Nu se acceptă. Acțiunea este corelată cu Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020 - 2023. 17) La pct. 1.3.2.1. Nu se acceptă. Acțiunea este corelată cu Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020 - 2023. 18) La pct. 1.3.2.2. Nu se acceptă. Acțiunea este corelată cu Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020 - 2023. 19) La pct. 1.3.2.3. Nu se acceptă. Acțiunea este corelată cu Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020 - 2023. 20) La pct. 1.4.2.4. Indicatorul a fost reformulat. 21) La pct. 1.4.2.6. S-a luat act. 22) La pct. 1.4.2.7. Acțiunea și indicatorii au fost modificați. 23) La pct. 1.4.2.8. Nu se acceptă. Aderarea la Forumul Cultural al Rutelor Europene urmează să se efectueze în baza unui tratat internațional. Conform Legii nr. 595/1999 privind tratatele internaționale și Hotărârii Guvernului nr. 442/2015 pentru aprobarea Regulamentului privind mecanismul de încheiere, aplicare și încetare a tratatelor internaționale, pentru încheierea tratatului se va întocmi <u>argumentarea necesității</u> inițierii negocierilor, în care vor fi specificate eventualele consecințe de ordin politic, financiar-economic sau
--	---	--

	24) La pct. 2.1.2.1. - <i>"Diseminarea și instruirea profesiilor turistice privind normele metodologice și modele recomandate."</i> reprezintă o acțiune complexă separată. Bugetul și termen de implementare similar acțiunii 2.1.3.2. Indicatorii de monitorizare urmând a fi " 4 seminare și ateliere de lucru desfășurate anual pentru : tur- operatori și agenții de turism; pensiuni și unități de cazare; asociații; unități vinicole; ghizi de turism." - Excluderea ONVV din lista responsabililor pentru implementare 25) La pct. 2.1.3.3. - <i>Indicatorul de monitorizare este depășit. Ruta turistică națională „Drumul Vinului Moldovei” a fost elaborată, interpretată, descrisă, publicată și înregistrată la data de 28 februarie 2020 și este promovată activ.</i> - Considerăm oportun alocarea acestui buget pentru elaborarea și ulterior promovarea rutelor transfrontaliere tematice cu potențial de a valorifica patrimoniul etno-cultural: "Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt", "Mierii", "Imperială" „Meșteșugari" 26) La pct. 2.1.3.1. - <i>Numerotația acțiunii este eronată.</i> - Transferarea Agenției de Investiții din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor. - Solicităm definiția noțiunii <i>"ameliorarea experiențelor aferente"</i>, sau excluderea acesteia. Costurile indicate sunt subestimate. Bugetul minim pentru	de altă natură, pe care le implică încheierea tratatului. Fiecare minister sau alte autorități administrative centrale, de al cărui domeniu ține integral sau parțial obiectul tratatului internațional propus spre încheiere, va prezenta un aviz privind oportunitatea încheierii tratatului, specificând detaliat aspectele ce țin de domeniul său de competență. Astfel, pentru a evita nerealizarea acțiunii, se propune a menține redacția actuală a acesteia. 24) La pct. 2.1.2.1. Acțiunea a fost reformulată. 25) La pct. 2.1.3.3. S-a luat act. 26) La pct. 2.1.3.1. Numerotația a fost revizuită.
--	---	--

	„Program-cadru de dezvoltare a produselor de turism rural și agro-turistic” se estimează la 150 mii lei. 27) La pct. 2.1.3.4. - Transferarea Agenției de Investiții din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor - Costurile indicate sunt subestimate. Iar termenii de implementare trebuie să conțină o perioadă mai lungă. - ”<i>Cel puțin 4 seminare de instruire pentru unități de primire turistică. Cel puțin 2 ateliere de lucru și instruire pentru birourile de proiectare, designeri locali.</i>” Reprezintă o acțiune complexă separată. Bugetul și termen de implementare similar acțiunii 2.1.3.2. = 1.800,0 - Modificarea termenului de realizare ”<u>Tr.4, 2021</u>” cu ” Tr.4, 2021-2025”. - Includerea Agenția de Inspectare și Restaurare a Monumentelor și MECC în lista responsabililor pentru implementare 28) La pct. 2.1.4.1. - Includerea Agenția de Inspectare și Restaurare a Monumentelor și MECC în lista responsabililor pentru implementare. - Transferarea Agenției de Investiții din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor. - Costurile indicate sunt subestimate. Bugetul minim pentru „Elaborarea unei Cărți Albe și a Planului de acțiuni asociat” se estimează la 400 mii lei. 29) La pct. 2.1.4.2. - Includerea Agenția de Inspectare și Restaurare a Monumentelor în lista responsabililor pentru implementare. 30) La pct. 2.1.5.1. - Conform regulamentului, structura organizațională nu prevede instituirea unui Birou. Solicităm detalii despre forma juridică a Biroului de Convenții (MICE). Subdiviziunile Agenției de Investiții: Direcție, Secție, Serviciu. - Modificarea termenului de realizare ”<u>Tr.3, 2021</u>” cu ”Tr.1,	27) La pct. 2.1.3.4. S-a luat act. 28) La pct. 2.1.4.1. Autoritățile respective se regăsesc în rubrica Parteneri. 29) La pct. 2.1.4.2. Se conține în rubrica Parteneri 30) La pct. 2.1.5.1. Birou de convenții cu statut de subdiviziune urmează a fi inclus în Agenția de Investiții reorganizată.
--	--	---

	2022” - Costurile aferente implementării similare 1.1.3.1. - Excluderea din indicatorii de monitorizare a textului <u>”Acord de colaborare semnat”</u> 31) La pct. 2.1.5.2. - Modificarea termenului de realizare <u>”Tr.4, 2021”</u> cu <u>”Tr.2, 2022”</u> - Costurile indicate sunt subestimate, recomandăm din experiență alocarea unui buget de 150 mii lei - Modificarea textului <u>”pe site- ul web”</u> cu ”online” 32) La pct. 2.1.6.1. - Modificarea termenului de realizare <u>”Tr.3, 2021”</u> cu ”Tr.3, 2022”, oferind continuitate logică după crearea ZDT 3.1.3.1. și OMMD 3.2.2.1. 33) La pct. 2.1.6.2. - <i>”plasarea pe site-ul web moldova.travel a informației privind itinerariile, inclusiv hărțile digitale”</i> urmează a fi executată cu condiția că portalul moldova.travel este administrat de Agenția de Investiții. - Solicităm includerea listei exacte de <i>”5 regiuni turistice”</i> în PNDDT 2025. - Excluderea textului <u>”Orheiul Vechi, Plaiul Fagului, Căușeni-Palanca; Serpentina Nistrului; ATO Găgăuzia, Lacul Beleu, Lalova-Camenca.”</u> Acestea urmează a fi incluse dar nu se va limita. 34) La pct. 2.1.6.4. - Modificarea textului descrierii sub-acțiunii: <u>”Organizarea anuală a cel puțin 6 evenimente sportive”</u> cu ”Susținerea și promovarea prin intermediul evenimentelor” - Includerea MECC în lista partenerilor. - Solicităm includerea listei exacte de <i>”regiuni turistice”</i> în PNDDT 2025, sau excluderea din descrierea sub-acțiunii. 35) La pct. 2.1.7.1. - Modificarea termenului de realizare <u>”Tr.3 2021”</u> cu ”Tr.1	31) La pct. 2.1.5.2. Se acceptă. 32) La pct. 2.1.6.1. Se acceptă. 33) La pct. 2.1.6.2. Se acceptă. Acțiunea a fost reformulată. 34) La pct. 2.1.6.4. Se acceptă. Acțiunea a fost reformulată. 35) La pct. 2.1.7.1. Se acceptă parțial.
--	---	---

	2021". Considerăm această acțiune prioritară și vedem oportun <i>"Elaborarea cadrului normativ privind managementul destinațiilor turistice"</i> cât de curând posibil. - Transferarea Agenției de Investiții din lista partenerilor, în lista responsabililor pentru implementare. (1.1.3.1. Consolidarea atribuțiilor Agenției de Investiții pentru a acționa drept „Organizație de Management și Marketing a Destinației”.) 36) La pct. 2.1.7.2. - Solicităm lista criteriilor care au stat la baza selectării ariilor protejate: RȘ "Plaiul Fagului", RȘ „Prutul de Jos”, RȘ „Pădurea Domnească”, Zona Umedă Ramsar „Nistrul de Jos”. - Transferarea Agenției de Investiții din lista partenerilor, în lista responsabililor pentru implementare. 37) La pct. 2.1.7.3. Indicatorul de monitorizare <i>"100 specialiști instruiți"</i> este cantitativ exagerat. Vedem oportun instruirea și consolidarea capacităților de management în turism a 40 de specialiști, oferind posibilitatea valorificării calitative a potențialului resurselor umane încadrate nemijlocit în activități de management turistic. 38) La pct. 2.1.8.1. - Eliminarea textului <u>"ca model de referință de turism sustenabil în Moldova"</u>. "2.1.8.11. Certificarea internațională a destinației turistice „Orheiul Vechi” conform principiilor dezvoltării durabile și turism sustenabil." este planificată pentru Tr.4, 2023. Utilizarea defectuoasă a termenilor "durabil", "sustenabil", "ecologic" acționează în detrimentul obiectivelor propuse. 39) La pct. 2.1.8.2. - Transferarea Agenției de Investiții din lista partenerilor în lista responsabililor de implementare. - Modificarea textului a indicatorilor de monitorizare <u>"Organizarea OMD"</u> cu "Crearea OMD" 40) La pct. 2.1.8.7. - Pentru indicatorii de progres care conțin date statistice este	36) La pct. 2.1.7.2. Acțiunea a fost reformulată. 37) La pct. 2.1.7.3. Se acceptă. 38) La pct. 2.1.8.1. S-a luat act. 39) La pct. 2.1.8.2. Au fost operate modificări. 40) La pct. 2.1.8.7. S-a luat act.
--	---	--

	<i>necesar de indicat sursa oficială a datelor de raportare.</i> Excluderea textului din indicatori de monitorizare ”<u>Creșterea satisfacției turiștilor în rezervatie cu +25% în 2023-2024.</u>” 41) La pct. 2.1.8.8. - Excluderea textului ”a cel puțin 6” din descrierea sub-acțiunii. Se regăsește în lista de indicatori de monitorizare. - Costurile indicate sunt subestimate. <i>În 2019, doar pentru DescOperă, Agenția de Investiții a alocat 150mii lei.</i> - <i>Pentru indicatorii de progres care conțin date statistice este necesar de indicat sursa oficială a datelor de raportare.</i> 42) La pct. 2.1.8.9. - Excluderea textului ”a cel puțin 6” din descrierea sub-acțiunii. Se regăsește în lista de indicatori de monitorizare. 43) La pct. 2.1.8.10. Solicităm definiția noțiunii ”<i>convenție privind importanța turismului pentru localitate</i>” și includerea acesteia în PNDT 2025 44) La pct. 2.1.9.1. - Costurile indicate sunt subestimate, recomandăm din experiență alocarea unui buget de 100 mii lei 45) La pct. 2.1.9.2. - Eliminarea textului ”a 5 trasee turistice de drumeție, 6 ciclism, 4 trasee de ecoturism, 4 itinerarii oenoturistice,” din descrierea sub-acțiunii. Se regăsește în lista de indicatori de monitorizare. - Pentru indicatorii de progres care conțin date statistice este necesar de indicat sursa oficială a datelor de raportare. 46) La pct. 2.1.9.3. - Modificarea textului descrierii sub-acțiunii ”<u>Organizare</u>” cu ”Susținerea prin promovarea” 47) La pct. 2.2.1.1. - Solicităm definiția noțiunii ”<i>model de cooperare publică-privată</i>” în contextul dezvoltării portalului turistic de țară, sau excluderea din textul descrierii sub-acțiunii	41) La pct. 2.1.8.8. Au fost operate modificări. 42) La pct. 2.1.8.9. Au fost operate modificări. 43) La pct. 2.1.8.10. A fost exclus. Pct. 2.1.8.11. a fost reformulat. 44) S-a luat act. 45) La pct. 2.1.9.2. – se acceptă 46) La pct. 2.1.9.3. – se acceptă 47) La pct. 2.2.1.1. Acțiunea a fost revăzută.
--	--	--

	- ”<i>elaborarea și implementarea unui sistem-platformă pentru rezervări on-line a ofertelor de experiențe, evenimente turistice și tururi.</i>” este o acțiune separată și se conține în 3.2.11.1. și 2.2.1.6. Solicităm excluderea din această sub-acțiune sau majorarea bugetului. - Excluderea APL din lista partenerilor 48) La pct. 2.2.1.2. - Excluderea APL din lista partenerilor 49) La pct. 2.2.1.3. - Transferarea Agenției de Investiții din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor. Includerea BNS în lista partenerilor. 50) La pct. 2.2.1.5. Solicităm concretizarea noțiunii de ”<i>proiect</i>” în contextul <i>muzeului virtual și realitate augmentată</i>. 51) La pct. 2.2.1.6. - Costurile indicate sunt subestimate, recomandăm alocarea unui buget de 600 mii lei. - Excluderea APL din lista partenerilor 52) La pct. 2.2.1.7. - Transferarea Agenției de Investiții din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor. 53) La pct. 2.3.1.1. - MIA derulează studiul de cercetare market match making pentru investițiile în domeniile economice inclusiv și turismul. - Costurile indicate sunt subestimate, recomandăm din experiență alocarea unui buget de 400 mii lei 54) La pct. 2.3.1.3. - Solicităm definiția noțiunii ”<i>sectoarelor mobile internaționale</i>”, sau reformularea sub-acțiunii. 55) La pct. 2.3.1.5. Solicităm detalii despre ”<i>proiectele similare din piață.</i>” 56) La pct. 2.3.1.6.	48) La pct. 2.2.1.2. S-a luat act. 49) La pct. 2.2.1.3. Nu se acceptă. 50) La pct. 2.2.1.5. Acțiunea a fost reformulată. 51) La pct. 2.2.1.6. S-a luat act. 52) La pct. 2.2.1.7. S-a luat act. Acțiune reformulată. 53) La pct. 2.3.1.1. S-a luat act. Acțiune reformulată. 54) La pct. 2.3.1.3. S-a luat act. 55) La pct. 2.3.1.5. – Acțiune exclusă, deoarece se conține în 2.3.1.6. 56) La pct. 2.3.1.6. Se acceptă.
--	--	--

	- Modificarea termenului de realizare "<u>Tr.2, 2022</u>" cu "Continuu" - Excluderea textului "<u>finale a</u>" din descrierea sub-acțiunii. 57) La pct. 2.3.1.8. - Modificarea termenului de realizare "<u>Tr.4, 2021</u>" cu "Anual" 58) La pct. 2.3.1.9. - Modificarea termenului de realizare "<u>Tr.3, 2022</u>" cu "Continuu" 59) La pct. 2.3.1.10. - Modificarea termenului de realizare "<u>Tr.4, 2022</u>" cu "Continuu" 60) La pct. 2.3.1.11. - Recomandăm alocarea unui buget de 150 mii lei - Pentru inițierea procesului descris, solicităm elaborarea unui caiet de sarcini (<i>consultări juridice și legislative</i>) 61) La pct. 2.3.2.2. - Modificarea termenului de realizare "<u>2022-2025</u>" cu "2024-2025" - Solicităm argumentarea indicatorului de monitorizare "<i>10 milioane EUR investiții private</i>" sau excluderea acestuia. 62) La pct. 2.3.2.3. - Modificarea textului "<u>3-4-5*</u>" cu "2-3-4*" - Eliminarea textului "<u>noi deschise</u>" din indicatorii de monitorizare. - Modificarea textului "paturi" cu "locuri" 63) La pct. 2.3.2.4. - Recomandăm alocarea unui buget de 225 mii lei 64) La pct. 2.3.3.1. - Transferarea Agenției de Investiții din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor. 65) La pct. 2.3.4.2. - Modificarea termenului de realizare "<u>Tr.4, 2024</u>" cu "Continuu" 66) La pct. 2.3.4.3. - Transferarea Agenției de Investiții din lista responsabililor pentru implementare, în lista partenerilor.	57) La pct. 2.3.1.8. Se acceptă. 58) La pct. 2.3.1.9. Se acceptă. 59) La pct. 2.3.1.10. Se acceptă. 60) La pct. 2.3.1.11. S-a luat act. Acțiune reformulată. 61) La pct. 2.3.2.2. Se acceptă. 62) La pct. 2.3.2.3. Se acceptă parțial. 63) La pct. 2.3.2.4. Nu se acceptă. Acțiunea este conformă atribuțiilor funcționale ale Agenției de Investiții. 64) La pct. 2.3.3.1. Se acceptă. 65) La pct. 2.3.4.2. Acțiunea 2.3.4. a fost exclusă ca fiind irelevantă pentru prezentul Program. 66) La pct. 2.3.4.3. Acțiunea 2.3.4. a fost exclusă ca fiind irelevantă pentru prezentul Program.
--	--	---

	- Transferarea MEI din lista partenerilor, în lista responsabililor pentru implementare. 67) La pct. 2.3.5.2. - Transferarea Agenției de Investiții din lista responsabililor pentru implementare, în lista partenerilor. - Transferarea MEI din lista partenerilor, în lista responsabililor pentru implementare. - Includerea APP în lista responsabililor de implementare. 68) La pct. 2.3.6.1. - Transferarea Agenției de Investiții din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor. - Transferarea MEI din lista partenerilor, în lista responsabililor de implementare. 69) La pct. 2.3.7.1. - Modificarea termenului de realizare ”<u>2023</u>” cu ”2022” - Costurile indicate sunt subestimate, recomandăm din experiență alocarea unui buget de 400 mii lei. - Modificarea indicatorului de monitorizare ”<i>Rapoarte anuale prezentate</i>” cu ”Mecanisme identificate” 70) La pct. 2.3.7.4. - Modificarea textului ”<u>Construcția și reconstrucția</u>” cu ”Construcția sau reconstrucția” 71) La pct. 2.4.1.1. Transferarea Agenției de Investiții din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor. 72) La pct. 2.4.1.6. Transferarea Agenției de Investiții din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor. 73) La pct. 2.4.1.7. - Excluderea Agenției de Investiții din lista partenerilor 74) La pct. 2.4.1.8. - Transferarea Agenției de Investiții din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor.	67) La pct. 2.3.5.2. Acțiunea a fost exclusă. 68) La pct. 2.3.6.1. S-a luat act. 69) La pct. 2.3.7.1. S-a luat act. 70) La pct. 2.3.7.4. Acțiunea a fost reformulată și transferată. 71) La pct. 2.4.1.1. Nu se acceptă. Acțiunea a fost reformulată. Notă. Acțiunile 2.4.1.4. și 2.4.1.5. au fost excluse. 72) La pct. 2.4.1.6. Se acceptă. 73) La pct. 2.4.1.7. Acțiunea a fost exclusă, deoarece se regăsește în pct. 2.4.1.2. 74) La pct. 2.4.1.8. Acțiunea a fost exclusă, deoarece se regăsește în pct. 2.4.1.2.
--	--	--

	- Includerea Consiliului pentru Competențe în Industria Turismului în lista implementatorilor. - Excluderea textului ”Implementarea unor acțiuni” - Modificarea textului ”<u>16 acțiuni</u>” cu ”16 cursuri” 75) La pct. 2.4.1.10. - Excluderea textului:” Programul <u>Next Tourism Generation Academy</u> elaborat și implementat.” din indicatorii de monitorizare. <i>Programul Next Tourism Generation Academy a fost lansat de ANTRIM la data de 4-8 februarie 2019</i> 76) La pct. 2.4.1.11. - Transferarea Agenției de Investiții din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor. - Transferarea MECC din lista partenerilor, în lista responsabililor de implementare. 77) La pct. 2.4.1.12. Transferarea Agenției de Investiții din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor. 78) La pct. 2.4.2.1. - Transferarea Agenției de Investiții din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor. - Includerea MECC în lista responsabililor pentru implementare. - Includerea Consiliului pentru Competențe în Industria Turismului în lista responsabililor pentru implementare. - Costurile indicate sunt subestimate, recomandăm alocarea unui buget de 150 mii lei. 79) La pct. 2.4.2.2. - Modificarea termenului de realizare ”<u>2021-2025</u>” cu ”2022-2025”. - Costurile indicate sunt subestimate, bugetul trebuie să includă și cheltuieli de transport, cazare etc. - Modificare indicatorului de monitorizare ”<i>20 de instruiți organizate anual. 400 participanți la instruiți anual.</i>” cu ”100 de	75) La pct. 2.4.1.10. Acțiunea a fost exclusă, deoarece se regăsește în pct. 2.4.1.2. 76) La pct. 2.4.1.11. Nu se acceptă. Conținutul campaniilor se elaborează de către Agenția de Investiții. 77) La pct. 2.4.1.12. Nu se acceptă. 78) La pct. 2.4.2.1. 79) La pct. 2.4.2.2. S-a luat act. Acțiunile 2.4.2.1. și 2.4.2.2. au fost excluse, deoarece se regăsesc în Programul de instruire ce va fi implementat de ODIMM, pct. 2.1.3.
--	---	---

	participanți la instruire anual”. - Includerea Consiliului pentru Competențe în Industria Turismului în lista implementatorilor. -Excluderea ONVV din lista partenerilor. 80) La pct. 2.4.2.3. - Transferarea Agenției de Investiții din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor. - Includerea Consiliului pentru Competențe în Industria Turismului în lista responsabililor de implementare. - Excluderea ONVV din lista partenerilor. Costurile indicate sunt subestimate, recomandăm alocarea unui buget de 200 mii lei pentru lansare și 180 anual pentru mentenanță. 81) La pct. 2.4.2.4. - Includerea APC în lista partenerilor. - Transferarea Agenției de Investiții din lista responsabililor pentru implementare, în lista partenerilor. - Transferul ANTRIM din lista de parteneri, în lista responsabililor pentru implementare. 82) La pct. 2.4.2.5. Costurile indicate sunt subestimate, recomandăm alocarea unui buget de 160 mii lei pentru un curs de instruire (12 participanți) 83) La pct. 2.4.3.1. - Solicităm definiția noțiunii ”<i>standarde voluntare de instruire</i>” sau reformularea descrierii sub-acțiunii. - Transferarea textului ”<u>turismului durabil (sustenabil), turismului vitivinicol, turismului de aventură ușoară, turismului sportiv și activ; turismului arheologic și cultural; ecoturismului și agroturismului; turismului religios și pelerinaj; turismului transformațional și social; industria ospitalității și serviciilor hoteliere.</u>” în lista indicatorilor de monitorizare. - Costurile indicate sunt subestimate. - Transferarea Agenției de Investiții din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor.	80) La pct. 2.4.2.3. Acțiunea a fost transferată la pct. 2.1.3. 81) La pct. 2.4.2.4. S-a luat act. 82) La pct. 2.4.2.5. Excl. Acțiunea se regăsește la pct. 3.4.2.2. 83). La pct. 2.4.3.1. Excl. Acțiunea se regăsește la pct. 3.4.2.2.
--	--	---

	- Includerea Consiliului pentru Competențe în Industria Turismului în lista responsabililor de implementare. 84) La pct. 3.1.1.1. - Modificarea termenului de realizare ”<u>Tr.2, 2023</u>” cu ”Tr.2, 2021”. Considerăm această acțiune prioritară și vedem oportun ”<i>Elaborarea cadrului normativ privind crearea și dezvoltarea zonelor turistice naționale</i>” cât de curând posibil. 85) La pct. 3.1.2.1. - Modificarea textului ”<u>Identificarea și aprobarea unei liste a ZDT pentru dezvoltare până în 2030.</u>” cu ”Identificarea zonelor cu potențial semnificativ pentru creșterea turismului și crearea unei liste ce ar include zonele care urmează să fie dezvoltate sau în curs de dezvoltare.” - Modificarea termenului de realizare de la Tr.4, 2023 cu Tr.3-4, 2021. Considerăm această acțiune prioritară și vedem oportun ”<i>Identificarea și aprobarea unei liste a ZDT pentru dezvoltare până în 2030.</i>” cât de curând posibil. 86) La pct. 3.1.3.1. - Solicităm definiția noțiunilor: ” <i>Maparea zonei</i>” și ”<i>atracții-cheie</i>” sau excluderea din descrierea sub-acțiunii. - Modificarea termenului de realizare de la <u>2023-2024</u> cu Tr.4, 2021-2022. 87) La pct. 3.1.4.1. - Modificarea termenului de realizare de la ”<u>2024-2025</u>” cu ”Tr.2, 2022-2024.” - <i>Solicităm detalii privind modalitatea și instrumentele utilizate pentru ”Atragerea proiectelor investiționale din bugetul de stat.”</i> - <i>Amenajarea infrastructurii de acces și utilitate publică, în mare parte, durează mai mult de 1-2 ani. Din acest considerent, indicatorii de monitorizare sunt depășiți.</i> 88) La pct. 3.2.1.1. - Modificarea termenului de realizare ”<u>Tr.3, 2023</u>” cu ”Tr.2-3, 2021”. Considerăm această acțiune prioritară și vedem oportun	84) La pct. 3.1.1.1. S-a luat act. Urmare modificărilor operate, Măsura 3.1. a devenit Măsura 3.3. 85) La pct. 3.1.2.1. Se acceptă. 86) La pct. 3.1.3.1. S-a luat act. Obiecțiile au fost eliminate în cadrul discuțiilor pe marginea avizelor. 87) La pct. 3.1.4.1. S-a luat act. Obiecțiile au fost eliminate în cadrul discuțiilor pe marginea avizelor. 88) La pct. 3.2.1.1. Acțiunea a fost reformulată.
--	--	--

	<i>”Identificarea destinațiilor turistice-cheie spre dezvoltare”</i> cât de curând posibil. - Solicităm definiția noțiunii <i>”turiști conștiincioși din segmentul de valoare”</i> sau reformularea acesteia. - Solicităm detalii despre <i>”sondaj de opinie și statistici”</i> – valorile cantitative și calitate, diapazonul și grupul-țintă. 89) La pct. 3.2.1.2. - Excluderea textului <i>”până la”</i> din descrierea sub-acțiunii. Discrepanță între descrierea sub-acțiunii și indicatorii de monitorizare. - Modificarea termenului de realizare de la <u>Tr.4, 2023</u> cu Tr.4, 2021. - Această acțiune este conectată direct cu <i>”Identificarea și aprobarea unei liste a ZDT pentru dezvoltare până în 2030”</i>. Pentru că responsabili pentru implementare sunt diferiți pentru fiecare acțiune, solicităm corelarea cu 3.1.2. 90) La pct. 3.2.2.1. - Modificarea termenului de realizare <i>”2024-2025”</i> cu <i>”Tr.4, 2021-2023”</i>. - Excluderea indicatorului cantitativ <i>”10”</i> din lista indicatorilor de monitorizare. Discrepanță între descrierea acțiunii și indicatorii de monitorizare. 91) La pct. 3.2.2.2. - Excluderea textului <i>”pentru 10 OMMD”</i> din lista descrierea sub-acțiunii. Discrepanță între descrierea acțiunii și indicatorii de monitorizare. - Modificarea termenului de realizare <i>”Tr.4, 2025”</i> cu <i>”2023”</i>. - Costurile indicate sunt subestimate, recomandăm alocarea unui buget de 200 mii lei. - Excluderea indicatorului cantitativ <i>”10”</i> din lista indicatorilor de monitorizare. Discrepanță între descrierea acțiunii și indicatorii de monitorizare. - Includerea ODIMM în lista partenerilor.	89) La pct. 3.2.1.2. .Acțiunea a fost reformulată. 90) La pct. 3.2.2.1. Acțiunea a fost reformulată. 91) La pct. 3.2.2.2. Acțiunea a fost reformulată.
--	--	---

	2025” - Modificarea textului ”<i>Realizarea spoturilor publicitare ale destinațiilor și plasarea acestora pentru promovarea directă către consumatori-turiști, PR și promoții</i>” cu ”Promovarea destinațiilor turistice” - Costurile indicate sunt sub- estimate, recomandăm din experiență alocarea unui buget de 200 mii lei anual. - Eliminarea textului ”<u>eficient</u>” din descrierea indicatorilor de monitorizare. Nivelul de eficiență este o variabilă relativă. 98) La pct. 3.2.6.1. - Modificarea termenului de realizare de la ”<u>2022-2025</u>” cu ”2023-2025” - Excluderea textului ”<u>celor mai adecvate canale</u>” din descrierea sub-acțiunii. - Excluderea textului ”<u>informativ- turistic</u>” din lista indicatorilor de monitorizare. - Excluderea textului: ”<u>Organizarea vânzărilor prin: crearea de alianțe cu tur- operatorii; vânzări cu amănuntul (prin agențiile de turism); E-business; platforme de rezervări; canale de plată și ticketing; vânzarea asigurărilor.</u>” din descrierea sub-acțiunii. Este un obiectiv irealizabil din lipsa atribuțiilor funcționale a Agenției de Investiții. 99) La pct. 3.2.7.1. - Transferarea Agenției de Investiții din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor. - Includerea OMD, GAL, APL în lista responsabililor pentru implementare. - Modificarea termenului de realizare ”<u>2022-2025</u>” cu ”2024-2025” 100) La pct. 3.2.8.1. - Excluderea textului ”<u>creșterii eficienței</u>” din descrierea sub-acțiunii. - Excluderea textului ”<u>prin: Crearea, administrarea și întreținerea bazelor de date cu informații despre clienți; Urmărirea</u>	98) La pct. 3.2.6.1. Acțiunea a fost exclusă. Ține de mediul de afaceri. 99) La pct. 3.2.7.1. Acțiunea a fost exclusă. Ține de mediul de afaceri. 100) La pct. 3.2.8.1. Acțiunea a fost exclusă. Ține de mediul de afaceri.
--	---	--

	<u>atitudinilor și profilurilor consumatorilor și realizarea feedback-ului (realizarea de sondaje la plecare); Managementul bazelor de date; Urmărirea și feedback-ului consumatorilor și clienților; Feedback-ul și monitorizarea industriei (realizarea de sondaje ci antreprenorii ce interacționează cu destinația turistică).</u>” Este un obiectiv irealizabil din lipsa atribuțiilor funcționale a Agenției de Investiții. - Modificarea termenului de realizare ”<u>2022-2025</u>” cu ”2024-2025”. - Transferarea Agenției de Investiții din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor. - Includerea OMD, GAL, APL în lista responsabililor pentru implementare. - Excluderea textului din lista indicatorilor de monitorizare: ”<u>și creșterea satisfacției vizitatorilor cu 20% în 2025 vs 2021.</u>” din motiv de complexitate a calculului valorii calitative a satisfacție și urmărirea evoluției acesteia. 101) La pct. 3.2.9.1. - Modificarea termenului de realizare ”<u>2022-2025</u> ” cu ”2024-2025” - Considerăm oportun să fie incluse 10 destinații turistice drept obiectiv. - Bugetul urmează a fi majorat proporțional majorării numărului de beneficiari. 102) La pct. 3.2.10.1. - Modificarea termenului de realizare ”<u>2022-2025</u> ” cu ”2023-2025” - Bugetul urmează a fi redus la 900 mii lei. 103) La pct. 3.2.11.1. - Modificarea termenului de realizare ”<u>2022-2025</u> ” cu ”2021-2022” - <i>Platforma creată urmează să fie finanțată pe parcursul primilor 2 ani, timp în care vor fi aglomerate ofertele turistice, ajustarea arhitecturii sistemului, eliminarea erorilor și</i>	101) La pct. 3.2.9.1. Acțiunea a fost exclusă. Ține de APL. 102) La pct. 3.2.10.1. Acțiunea a fost exclusă. Ține de mediul de afaceri. 103) La pct. 3.2.11.1. Acțiunea a fost exclusă. Ține de mediul de afaceri.
--	--	--

	<i>implementarea campaniei naționale de promovare.</i> - Modificarea textului ”<u>10 destinații turistice consolidate. 10 studii de piață realizate. 1 studiu, 1 platformă de rezervare online completată cu ofertele a 10 destinații turistice prioritare.</u>” cu ” platformă de rezervare online completată cu oferte turistice autohtone” 104) La pct. 3.3.1.1. - Transferarea MEI din lista partenerilor, în lista responsabililor pentru implementare. - Includerea AIPA în lista responsabililor pentru implementare. 105) La pct. 3.3.1.2. Buget recomandat 400 mii lei 106) La pct. 3.3.2.4. - Transferarea ODIMM din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor. - Modificarea textului ”<u>Numărul de turiști locali și străini atrași de pensiunile create.</u>” cu ” Numărul de turiști locali și străini. Integrarea ofertelor pe platforma moldova.travel” 107) La pct. 3.3.4.1. - Modificarea termenului de realizare ”<u>2021</u>” cu ”2025 ” -Buget recomandat 100 mii lei 108) La pct. 3.3.5.3. - Transferarea Agenției de Investiții din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor. - Transferarea ONVV din lista partenerilor, în lista responsabililor pentru implementare. 109) La pct. 3.3.6.1. - Modificarea termenului de realizare ”<u>Anual</u>” cu ”2023- 2025” - Bugetul urmează a fi redus la 258 mii lei. 110) La pct. 3.4.1.1. - Modificarea termenului de realizare ”<u>Tr.4, 2021</u>” cu ”Tr.3, 2021” 111) La pct. 3.4.1.3. - Costurile indicate sunt sub- estimate. Recomandăm alocarea unui	104) La pct. 3.3.1.1. Se acceptă parțial. 105) La pct. 3.3.1.2. Se acceptă. 106) La pct. 3.3.2.4. Nu se acceptă 107) La pct. 3.3.4.1. Nu se acceptă. 108) La pct. 3.3.5.3. S-a luat act. 109) La pct. 3.3.6.1. Nu se acceptă. 110) La pct. 3.4.1.1. S-a luat act. 111) La pct. 3.4.1.3. S-a luat act.
--	--	---

	buget de 100 mii lei. 112) La pct. 3.4.1.4. - Modificarea termenului de realizare "<u>2021-2022</u>" cu "2022-2023" - Modificarea indicatorilor de monitorizare cu scopul asigurării standardului de calitate a studiilor. Valorile recomandate sunt: " 40 agenți; 120 specialiști" reieșind din calculul: 4 programe*15 specialiști / an. 113) La pct. 3.4.2.2. - Excluderea textului "<u>Implementarea unor acțiuni de</u>" din descrierea sub-acțiunii. - "<i>Acreditarea instituțiilor pentru certificare voluntară</i>" constituie o sub-acțiune separată cu indicatorul de monitorizare "<i>Cel puțin 2 instituții acreditate pentru certificare</i>" și "<i>Cel puțin 40 agenți economici certificați.</i>" - Transferarea Agenției de Investiții din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor. - Transferarea MEI din lista partenerilor, în lista responsabililor pentru implementare. 114) La pct. 3.4.3.2. - Modificarea textului "<u>Certificarea internațională GSTC a cel puțin unei destinații turistice din Moldova</u>" cu "Asistență în obținerea de certificare internațională GSTC" 115) La pct. 3.4.3.3. - Costurile indicate sunt subestimate, recomandăm din experiență alocarea unui buget de 400 mii lei - Transferarea Agenției de Investiții din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor. - Transferarea MECC din lista partenerilor, în lista responsabililor pentru implementare. 116) La pct. 3.4.4.1. - Modificarea termenului de realizare "<u>Tr.4, 2022</u>" cu " Tr.4, 2025" 117) La pct. 3.4.5.2.	112) La pct. 3.4.1.4. Se acceptă. 113) La pct. 3.4.2.2. S-a luat act. 114) La pct. 3.4.3.2. Se acceptă. 115) La pct. 3.4.3.3. S-a luat act. 116) La pct. 3.4.4.1. Se acceptă. 117) La pct. 3.4.5.2. Se acceptă.
--	---	---

	- Modificarea termenului de realizare ”<u>Anual</u>” cu ”2022- 2025” - Transferarea APL din lista partenerilor, în lista responsabililor pentru implementare. B. Se propune <u>excluderea</u> următoarelor acțiuni: 1) Pct. 1.2.1.1. Actualmente nu avem un brand turistic separat, avem un singur brand de țară cu simbolul Pomul Vieții. În 2018, odată cu reorganizarea Agenției prin fuzionarea cu Agenția Turismului, am optat pentru optimizarea resurselor și consolidarea brand-ului și a mesajului unic. Astfel brandul turistic a fost actualizat și transformat în brand unic de țară. Considerăm inoportună revenirea la o etapă depășită. Sloganul ”<i>Descoperă căile vieții</i>” îl considerăm nereprezentativ. 2) Pct. 2.1.3.4. Indicatorul de monitorizare este depășit. Ruta „Drumul Vinului Moldovei” a fost semnat certificatul de afiliere la Ruta ITER VITIS a Consiliului Europei pe data 28 februarie 2020. 3) Pct. 2.3.1.4. Excluderea acțiunii 2.3.1.4. din lipsa de relevanță. 4) Pct. 2.3.1.7. Excluderea acțiunii 2.3.1.7. – <i>este o componentă a acțiunii 2.3.1.1</i> 5) Pct. 2.3.6.2. Excluderea acțiunii 2.3.6.2. din lipsa de relevanță. 6) Pct. 2.3.6.3. Excluderea acțiunii 2.3.6.3. din lipsa de relevanță. 7) Pct. 2.3.7.2. Excluderea acțiunii 2.3.7.2. din lipsa de relevanță. 8) Pct. 2.3.7.3. Excluderea acțiunii 2.3.7.3. din lipsa de relevanță. 9) Pct. 3.3.3.1. Este o dublare a sub-acțiunii: ” 1.2.1.11. Organizarea anuală a „Moldova Tourism Awards” (Premiile de excelență în Turism).”	B. Se propune excluderea următoarelor acțiuni: 1) Pct. 1.2.1.1. Nu se acceptă. Este relevantă crearea brandului de țară în baza elementelor brandului turistic. Totodată, acest fapt nu trebuie să elimine din uz brandul turistic. 2) Pct. 2.1.3.4. S-a luat act. 3) Pct. 2.3.1.4. Se acceptă. 4) Pct. 2.3.1.7. Se acceptă. 5) Pct. 2.3.6.2. Se acceptă. 6) Pct. 2.3.6.3. Se acceptă. 7) Pct. 2.3.7.2. Se acceptă. 8) Pct. 2.3.7.3. Se acceptă. 9) Pct. 3.3.3.1. Se acceptă.
--	--	--

	10) Pct. 3.3.3.2. Este o dublare a sub-acțiunii: ”1.2.1.10. Participarea la expoziții și târguri internaționale.” C. Propuneri de includere a următoarelor acțiuni 1) 2.1.3.10. Impulsionarea exporturilor și promovarea turismului vinicol în regiunea bazinului Mării Negre prin intermediul platformei transfrontaliere WINET 2) 2.1.3.11. Promovarea sectorului vitivinicol și turismului oenologic prin platformele elaborate și derulate de MIA. (Program Export morning, EcoMoldova) 3) 2.1.3.12. Participare la evenimente de promovare specializate: Festivalul Vinului Moldovenesc, sesiuni de degustări la expoziții Turistice (Snagov Ro., Minsk Belarus etc.); 4) 2.1.10.1. Elaborarea metodologiei privind planurile de management turistic pentru zonele de recreere aferente bazinelor acvatice. 5) 2.1.10.2. Elaborarea și aprobarea Planului concept privind valorificarea turistică în zonele de recreere aferente bazinelor acvatice;- modificarea HG 6) 2.1.10.3. Asistență în Implementarea planului de management turistic. - indicatori 7) 2.1.10.4. Asistență în organizarea de evenimente cultural-turistice, sportive și experiențe în aer liber, evenimente gastronomice, evenimente cultural- istorice, etc.(2.1.6.4.; 2.1.8.8.; 2.1.9.3.;)	10) Pct. 3.3.3.2. Se acceptă. C. Propuneri de includere acțiuni 1) Se acceptă. 2) Se acceptă. 3) S-a luat act. 4) S-a luat act. 5) Se acceptă.. 6) Se acceptă reformulat. 7) S-a luat act.
Agenția de Investiții, avizul suplimentar nr. 02-290 din 04.09.2020	1. Hotărârea de Guvern nr. 322/2018 urmează a fi modificată, după cum urmează-denumirea instituției „Agenția de Investiții” modificată în „Agenția de Promovare a Investițiilor, Exportului și Turismului”, respectiv acest aspect urmează a fi inclus în Programul Național de Dezvoltare a Turismului (Turism – 2025) (în continuare Program) și în Planul de Acțiuni privind implementarea acestuia pentru anii 2021-2025 (în continuare Plan).	1. S-a luat act. A se vedea comentariul la avizul initial de mai sus al Agenției de Investiții.

	2. În cadrul Programului, la categoria „Abrevieri” dar și pe tot cuprinsul textului – AIRM, Agenția de Investiții din Republica Moldova, solicităm respectuos expunerea în următoarea redacție: „AIM” (Agenția de Investiții din Moldova) sau „MIA” (Moldovan Investment Agency). Motiv- abrevierea „AIRM” este descifrată Agenția de Inspectare și Restaurare a Republicii Moldova subordonată Ministerului Educației, Culturii și Cercetării - https://mecc.gov.md/ro/content/agentia-de-inspectare-si-restaurare-monumentelor 3. <i>Secțiunea 2. Guvernanță și cadru de reglementare în domeniul turismului, pct. 14 Managementul industriei turismului</i> (pag. 11-13) (Program). <i>Considerăm oportun de a reformula ultimul aliniat în:</i> „Agenția de Investiții, în condiții de reorganizare și cu maxim doi angajați în Direcția promovarea turismului, a devenit instituția promotoare a unei abordări bazate pe: consolidarea imaginii de țară și comunicării instituționale coerente, eficiență funcțională și bugetară, în conformitate cu bunele practici internaționale. În această ordine de idei, considerăm important de a capitaliza pe rezultatele existente. În urma reorganizării instituționale prin care mandatul de promovare a turismului a trecut în responsabilitățile Agenției de Investiții, a început procesul de armonizare și centralizare a informațiilor, posibilităților creșterii valorii serviciilor de promovare și asistență către investitori și mediul de afaceri asociativ prin furnizarea de servicii „într-un pachet”, deoarece permite construirea comunicării și utilizarea cât mai eficientă a resurselor. În calitate de autoritate administrativă centrală din subordinea Guvernului, Agenția de Investiții este unica instituție mandatată să promoveze imaginea Republicii Moldova pe dimensiunea economică și investițională, fiind administrator al Brandului de Țară, fapt care i-a permis să integreze promovarea ofertei turistice de țară în toate programele și activitățile de promovare derulate în 2018	2. Se acceptă AIM. Au fost operate modificările propuse. 3. Se acceptă partial. Reieșind din propunerea Cancelariei de Stat de a reduce conținutul Programului, textul propus a fost inclus într-o redacție restrânsă.
--	---	--

	- curent, în vederea atragerii investițiilor și susținerii exportatorilor autohtoni. Menționăm, că prin reformarea Agenției Turismului, Republica Moldova a înregistrat progres structural, urmând să realizeze 3 obiective: 1) Raliere la tendințele globale în domeniu Conform definiției Organizației Mondiale a Turismului – organizația națională de turism (NTO) constituie o instituție “....UNWTO (1999: 126) autorizată la nivel național de promovare, și în unele cazuri de marketing internațional al destinației”, ceea ce se pliază pe atribuțiile Agenției de Investiții. Agenția are misiunea de a implementa politicile statului în domeniile de activitate în care competențele mai multor ministere se intersectează (ex. MEI, MAEIE, MADRM, MECC, etc), în acest context considerăm oportună evitarea defragmentării imaginii și identității Republicii Moldova pe dimensiunea economică, operate anterior. 2) Segregarea responsabilităților Circa 70% dintre agențiile de promovare a turismului la nivel global, urmează o structură funcțional -organizatorică hibridă bazată pe respectarea principiului de segregare a responsabilităților, în vederea asigurării transparentizării decizionale, favorizând dezvoltarea mediului de afaceri în domeniu. Astfel, expertiza internațională recomandă separarea “puterilor”, identificându-se 3 (trei) funcții de bază care nu trebuie să fie canalizate pe platforma unei singure instituții. În urma reformei guvernamentale structurale aplicată în 2018 divizarea funcțiilor este respectată: - Elaborarea și formarea de politici și strategii / Ministerul Economiei și Infrastructurii. - Dezvoltarea produsului și promovarea / Agenția de Investiții - Certificarea și Controlul / Agenția Servicii Publice și Agenția pentru Protecția Consumatorului și Supravegherea Pieții (APCSP) Astfel, responsabilitățile sunt divizate și în același timp convergente.	
--	--	--

	3) Consolidarea activității și eficiența bugetară Pe parcursul celor 26 de luni de activitate, cu 2 angajați (din efectivul de 5 persoane) în Direcția Promovarea turismului, Agenția de Investiții a extins și diversificat șirul de activități de promovare. În anul bugetar 2019 Agenția de Investiții a valorificat 2,9 milioane lei exclusiv pentru acțiunile destinate promovării industriei turismului, exceptând cheltuielile pentru fondul salarial și instituțional. Agenția Turismului a Republicii Moldova, în 2017, având 11 angajați (din efectivul de 22 conform statelor de personal) și un buget total de 4,3 milioane lei, a valorificat exclusiv pentru activități de promovare și conexe promovării - 1,5 milioane, cheltuielile salariale constituind 2,1 milioane lei. 4. <i>Secțiunea 2. Guvernanță și cadru de reglementare în domeniul turismului</i>, pct. 15 <i>Politicile guvernamentale de finanțare</i>. (Program) Pct.15 (2), urmează a fi modificat după cum urmează: Analiza comparativă dintre Agenția Turismului și Agenția de Investiții din perspectiva: cheltuielilor versus resurse umane versus activități realizate versus impact internațional, denotă un progres evident de eficiență. „Agenția Turismului a Republicii Moldova, în 2017, având 11 angajați (din efectivul de 22 conform statelor de personal) și un buget total de 4,3 milioane lei, a executat 3,7 milioane dintre care cheltuielile salariale au constituit 2,1 milioane lei și circa 1,5 milioane lei pentru activități de promoare, după cum urmează: • 5 expoziții de promovare-452 000,00 lei; • Deplasări- 268 500,00 lei; • Locațiune sediu- 343 000,00 lei; • Materiale promoționale-270 000,00 • Parcul auto (reparație și combustibil)- 86 000,00 lei Agenția de Investiții în anul bugetar 2019, cu 2 angajați în Direcția Promovarea Turismului, a executat 2,9 milioane lei exclusiv pentru acțiunile destinate promovării industriei turismului, iar	4. Se acceptă partial. A se vedea comentariile la punctul precedent.
--	---	---

	pentru anul 2020 în varianta rectificată a bugetului în urma pandemiei de COVID19, are alocat un buget de 3,6 milioane lei. Menționăm doar câteva realizări de impact și rezonanță internațională: • Organizarea unui eveniment global în Republica Moldova care ne-a poziționat pe harta turistică a lumii – Conferința Globală a Turismului Vinicol a Organizației Mondiale a Turismului sub egida ONU, ediția III; • Elaborarea și lansarea primei rute transfrontaliere Moldova-România „Voievodul Ștefan cel Mare și Sfânt”; • Alegerea în organele de administrare ale Organizației Mondiale a Turismului (suntem membri în 3 comitete fapt ce constituie o premieră, Republica Moldova fiind membru UNWTO din 2002); • Domeniul Turism a fost inclus în platforma economică cu vizibilitate internațională – Moldova Business Week, edițiile 2018, 2019 printr-un panel de discuții dedicate care au adunat peste 89.000 vizualizări. Planul de activități realizate și planificate pot fi consultate prin Raportul de activitate al MIA 2018-2019, Planul de Acțiuni 2020) 5. <i>Secțiunea 9. Marketingul și branding-ul industriei turismului, pct. 50 Imaginea de țară și brand-ul turistic național</i> (pag. 45-47 din document) din Program cât și Anexa 25 cu privire la Recomandările-cheie privind strategia de brand (pag.123-124). Secțiunea 11. Resurse umane și instruire, pct. 59 Analiza SWOT, Tabelul nr. 11 Analiza SWOT, Punct forte 15. <i>Noul brand de țară în domeniul turismului „Pomul Vieții”</i>; Punct slab 5. <i>Strategia de Brand de țară ineficientă (WEF 137/140)</i> (pag. 53, 54). Măsura 2 din Program (pag. 58) și Măsura 1.2 din Planul de acțiuni (pag. 4) <i>Consolidarea brandului turistic de țară și continuarea activităților eficace de promovare în piețele-țintă sursă.</i> Agenția de Investiții vine cu următorul comentariu:	5. S-a luat act.
--	---	-------------------------

	În calitatea sa de administrator al Brandului de Țară, Agenția de Investiții și-a început activitatea cu exercițiul de evaluare, consolidare și optimizare a imaginii Republicii Moldova pe dimensiunea economică. Identificând faptul că Republica Moldova nu are un Brand al Țării, o identitate unificată și coerentă pentru oferta economico-invențională, Agenția de Investiții în calitatea sa de proprietar al brandului turistic cu simbolul “Pomul Vieții” și mesajul Discover the routes of life, a actualizat Brandul, integrând simbolurile sectoarelor economice prioritare pentru atragerea investițiilor și promovarea exporturilor, transformând brandul turistic în Brand de Țară, integrând produsul turistic la ofertele automotive, ICT, textile, infrastructură. Brandul de Țară "Pomul Vieții" este destinat utilizării publice, pentru a maximiza eforturile de promovare a imaginii țării, a tuturor cetățenilor, agenților economici din Republica Moldova și diaspora, contribuind la consolidarea sentimentului de apartenență și mândrie națională. Imaginea grafică a căpătat un plus de simbolism, pentru a susține abordarea complexă în promovarea brandului de țară. Moldova, dintr-o destinație turistică atractivă, cu o economie preponderent agrară, vine cu o invitație actualizată, extinsă sub aspect sectorial, care corespunde reformelor economice implementate. Agenția de Investiții promovează utilizarea unei comunicări unificate, coerente, consecvente, coraborat pe platforma Brandului de Țară cu simbolul Pomul Vieții, iar pentru campaniile de promovare ale Moldovei ca destinație turistică, poziționare dedicată în comunicarea sectorială să fie completate cu utilizarea mesajelor (slogane) elaborate centralizat prin coordonarea Agenției de Investiții, și utilizate în funcție de scopul marketing și segmentul -țintă al comunicării. În acest sens, mesajul “Discover the routes of life” poate fi reevaluat spre utilizare sau actualizat. Potrivit studiului de analiză a percepției brandurilor de către consumatorii selectați din 3 piețe țintă (România, Germania, Lituania) ci titlul “Potențialul Brandului de Țară pentru Republica Moldova” realizat de Ipsos și BDR Associates, prin suportul programului UK /MD “Asistență pentru reforme în Moldova”	
--	---	--

	, sloganul “Discover the routes of life /Descoperă drumurile vieții este o invitație de călătorie limitativă, vagă și atractivă doar pentru un segment senior de călători care preferă experiențe simple și rurale. Astfel, în loc de brand turistic recomandăm utilizarea în tot textul Programului Național de Dezvoltare a Turismului „ Turism-2025” și în Planul de Acțiuni privind implementarea acestuia pentru anii 2021-2025 noțiunea de „brand de țară”. Totodată, urmează a se evita formulările de elaborare a unui nou „brand turistic”, susținând ideea necesității elaborării unui program de marketing și promovare națională dedicat sectorului, pe baza Brandului de Țară cu simbolul Pomului Vieții care să conțină slogane -mesaje -cheie special elaborate și dedicate turismului. 6. Recomandăm utilizarea, pe tot parcursul planului de acțiuni, anului de raportare – 2019 7. Pentru a evita contradicții de termene de realizare în Planul de acțiuni, solicităm corelarea acțiunii 3.2.2.1 cu 3.2.3.1 și 3.2.3.2., și pentru că responsabilii pentru implementare sunt diferiți pentru fiecare acțiune, solicităm corelarea acțiunii 3.1.2.1. cu 3.2.1.2. 8. Pct.3.1.4.1. din Planul de acțiuni-Atragerea proiectelor investiționale din bugetul de stat pentru infrastructura rutieră, de acces, facilități turistice publice, centre info-turistice, etc. în ZDT conform programelor de dezvoltare a turismului. <i>-Solicităm detalii privind modalitatea și instrumentele utilizate pentru ”Atragerea proiectelor investiționale din bugetul de stat.”</i> 9. Pct. 3.1.1.1. din Planul de acțiuni- Elaborarea cadrului normativ privind crearea și dezvoltarea zonelor turistice naționale. Considerăm această acțiune prioritară și vedem oportun <i>”Elaborarea cadrului normativ privind crearea și dezvoltarea zonelor turistice naționale”</i> cât de curând posibil. 10. Pct. 2.1.3.3. din Planul de acțiuni- Elaborarea, interpretarea, descrierea, publicarea, promovarea și implementarea rutei turistice naționale „Drumul Vinului Moldovei”, în format scris, video și design, cartografiere, video-spot, campanie de promovare și ilustrare video,	6. S-a luat act. 7. S-a luat act. 8. S-a luat act. 9. S-a luat act. 10.S-a luat act.
--	---	---

	design, în 5 versiuni (română, rusă, engleză, chineză, japoneză). - Considerăm oportun alocarea acestui buget pentru elaborarea și ulterior promovarea rutelor transfrontaliere tematice cu potențial de a valorifica patrimoniul etno-cultural: "Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt", "Mierii", "Imperială" „Meșteșugari". Suplimentar Agenția de Investiții consideră oportun de a fi: • Modificate acțiuni conform anexei nr. 1 (29 file) • Excluse acțiuni conform anexei nr. 2 (6 file) • Suplinite acțiuni conform anexei nr. 3 (3 file) De modificat următoarele acțiuni. 1) La pct. 1.1.2.3. <i>Agenția de Investiții susține ideea organizării unui summit. Actualmente MBW - forumul național economic cu vizibilitate internațională, include turismul drept panel de prezentare și discuții separat.</i> - Excluderea indicatorului de monitorizare: <u>"Regulament și concept aprobat prin Ordin MEI"</u>. <i>Planul de acțiuni, planificarea bugetară și conceptul evenimentului se realizează prin aprobarea colegiului Agenției de Investiții conform HG, și consultat cu mediul asociativ și partenerii de dezvoltare.</i> Costurile indicate sunt subestimate, recomandăm din experiență alocarea unui buget de 400 mii lei/anual. 2) La pct. 1.1.3.1. Modificarea descrierii acțiunii 1.1.3. <i>Agenția de Investiții se transformă în Agenția de Promovare a Investițiilor, Exportului și Turismului</i> Modificarea textului <u>"statutului"</u> cu <u>"regulamentului"</u> Excluderea din descrierea sub-acțiunii textului „ Integrarea modelului colaborativ în gestionarea instituțională pe domeniul turismului, printr-un consiliu de coordonare cu participarea reprezentanților industriei de turism receptor și domestic.” - în cadrul Agenției este constituit Consiliul de experți pentru promovarea turismului	I. De modificat următoarele acțiuni. 1) La pct. 1.1.2.3. Se acceptă. 2) La pct. 1.1.3.1. S-a luat act. A se vedea comentariul la avizul initial de mai sus al Agenției de Investiții.
--	--	---

	(pentru a executa Decizia nr.107/2019 al Primului- ministrului.) 3) La pct. 1.2.1.1. Reformularea Acțiunii, a sub-acțiunii și indicatori, ținând cont de faptul că Brandbook-ul Pomul Vieții este deja elaborat și în actualizare continuu. (Argumentarea se conține în avizul MIA la Programul PNDR2025). 4) La pct. 1.2.1.2. Excluderea textului ”<u>coordonat cu consiliul strategic al industriei turismului și aprobat de Agenția de Investiții.</u>”- p.16 din HG 322/2018 și Regulamentul privind Colegiul Agenției de Investiții. Planul de acțiuni și planificarea bugetară a Agenției de Investiții se face prin aprobarea colegiului Agenției de Investiții conform HG, și consultat cu mediul asociativ și partenerii de dezvoltare. Respectiv, acest punct este o dublare a procesului de elaborare și coordonare. Excluderea cuvântului ”<u>turistic</u>” din descrierea acțiunii. 5) La pct. 1.2.1.3. Adăugarea ”<u>Parteneri de dezvoltare</u>” în lista partenerilor - <i>Componența partenerilor la elaborarea programului trebuie menținut pe tot procesul de implementare și raportare.</i> Modificarea descrierii sub-acțiunii după cum urmează: ”<u>Implementarea Planului de acțiuni pentru realizarea obiectivelor a „Program-cadru strategic de marketing, comunicare internațională și locală a Moldovei ca destinație turistică”.</u>” 6) La pct. 1.2.1.4. Adăugarea ”Parteneri de dezvoltare” în lista partenerilor 7) La pct. 1.2.1.5. Excluderea textul ”<u>Aceasta va include, dar nu se va limita la: concept vizual, slogan și master-text, mesaje-cheie, set de design-uri pentru diverse platforme de comunicare și medii, cel puțin un video-spot de campanie și alte 4 spot-uri de nișă, texte de referință, etc.</u>” din descrierea sub-acțiunii. Bugetul estimativ pentru o comunicare internațională constituie la 1 mln lei. Adăugarea ”Parteneri de	3) La pct. 1.2.1.1. S-a luat act. 4) La pct. 1.2.1.2. Se acceptă. 5) La pct. 1.2.1.3. Se acceptă. 6) La pct. 1.2.1.4. Se acceptă. 7) La pct. 1.2.1.5. Se acceptă.
--	--	--

	dezvoltare” în lista partenerilor. 8) La pct.1.2.1.7. Excluderea textului ” <u>cu contracararea utilizărilor defectuoase.</u>” - Agenția de Investiții nu deține mecanisme legale de acțiune de contracarare. Excluderea textului ”<u>Rapoarte anuale</u>”. Utilizarea Brandului de țară se efectuează în baza contractului de licențiere a Agenției de Investiții. Lista beneficiarilor poate fi prezentată la cerere. 9) La pct. 1.2.1.8. Excluderea din descrierea sub-acțiunii a textului ”<u>în top state cu piețe cheie pentru economia națională.</u>” Sau excluderea acesteia din descrierea sub-acțiunii. Costurile indicate sunt subestimate. - <i>Bugetul achitat de Agenția de Investiții pentru internaționalizarea mărcii constituie 150 mii lei.</i> <i>Brandul de țară - ”Pomul vieții” este deja înregistrat în UE, UK, și este în proces de conversie pe următoarele piețe: SUA, China, Turcia, EAU, CSI, Ucraina.</i> 10) La pct. 1.2.1.9. Agenția de Investiții are deja elaborat Brandbook-ul al Brandului de Țară cu toate însemnele și proiecțiile de utilizare a mărcii. Brandbook-ul este publicat pe www.invets.gov.md; transmis Cancelariei de Stat, au fost derulate 2 ateliere de lucru cu instituțiile APC și partenerii de dezvoltare. Urmează lansarea site-ului www.pomulvietii.md și în engleză pe www.treeoflife.com Excluderea textului ”<u>Hotărîre de Guvern aprobată</u>” din lista indicatorilor de monitorizare. Modificarea textului descrierii sub-acțiunii după cum urmează: „Elaborarea unui portofoliu de produse-model, purtătoare a brandului național, cu titlu de suvenir, pentru ghidarea producătorilor privați. Elaborarea unui set de suvenir și materiale-cadou pentru achiziții în sistemul autorităților publice.” 11) La pct. 1.2.1.10. Modificare textului descrierii sub-acțiunii după cum urmează:	8) La pct.1.2.1.7. Se acceptă. 9) La pct. 1.2.1.8. Se acceptă. 10) La pct. 1.2.1.9. Se acceptă. 11) La pct. 1.2.1.10. Se acceptă. Totodată acțiunea a fost divizată în 2 acțiuni separate și renumerotată.
--	---	--

	<u>”Participarea la expoziții și târguri internaționale specializate prin cofinanțare în regiunile și piețele țintă, cu stand de țară, activități corelative de comunicare și B2B.”</u> Excluderea textului <u>”printre care: ITB Berlin, TTG Rimini, TT Warsaw, MATKA-Finlanda, expoziții de MICE (Participarea la târguri, expoziții, conferințe internaționale pentru promovarea ofertei MICE (IMEX-Frankfurt, IBTM World – Barcelona, Confex-Londra, etc.)), conferințe tematice de oenoturism, turism gastronomic, cultural, aventură ușoară, etc.”.</u> 12) La pct. 1.2.1.11. Modificarea termenului de realizare <u>”Tr.1”</u> cu <u>”Tr.3”</u> Excluderea din indicatorii de monitorizare a textului <u>”Elaborarea materialelor de comunicare și publicitate a nominanților.”</u> 13) La pct. 1.2.2.1. Modificare textului descrierii sub-acțiunii după cum urmează: „Crearea și implementarea unei platforme de comunicare pentru instruirea și diseminarea bunelor practici și tendințe în marketing și promovare în domeniul turismului, cu participarea tuturor actorilor industriei turismului.” Această acțiune necesită buget (speaker-i, platformă digitală, traducători etc.). Buget minim recomandat 15 mii lei/sesiune. 14) La pct. 1.2.2.2. Excluderea textului <u>”de ex. „NeamPornit”: „Hai la mine acasă”, „Descoperim ținutul (denumirea localității)”, „Zilele cramelor deschise”(open cellars doors), etc.”</u> din descrierea sub-acțiunii. Modificarea termenului de realizare cu noțiunea <u>”Anual”</u> 15) La pct. 1.4.2.6. a) Costurile indicate sunt subestimate. Buget minim recomandat 80 mii lei anual. (<i>deplasări de serviciu 2 reprezentanți x 2 semestre x 20 mii lei = 80 mii lei anual</i>) b) Se completează cu următorul text: <u>„și întreprinderea acțiunilor pentru încheierea de noi acorduri de colaborare în domeniul turismului.”</u>	12) La pct. 1.2.1.11. Se acceptă. 13) La pct. 1.2.2.1. Se acceptă. 14) La pct. 1.2.2.2. Se acceptă. 15) La pct. 1.4.2.6. a) Se acceptă. b) Nu se acceptă. Sunt sub-acțiuni diferite.
--	--	--

	16) La pct. 1.4.2.8. Excluderea textului din descrierea sub-acțiunii: ”<u>Evaluarea oportunităților și întreprinderea acțiunilor privind</u>” Buget calculat pentru atingerea obiectivului este 550 euro anual 17) La pct. 2.1.2.1. Excluderea textului din descrierea sub-acțiunii: ”<u>Diseminarea și instruirea profesiilor turistice privind normele metodologice și modele recomandate.</u>” <i>Se regăsesc și pot fi combinate cu 2.1.3.2.</i> 18) La pct. 2.1.3.3. <i>Indicatorul de monitorizare este depășit. Ruta turistică națională „Drumul Vinului Moldovei” a fost elaborată, interpretată, descrisă, publicată și înregistrată la data de 28 februarie 2020 și este promovată activ.</i> Modificare textului descrierii sub-acțiunii după cum urmează: „<u>Promovarea și implementarea rutei turistice naționale „Drumul Vinului Moldovei”</u>”	16) La pct. 1.4.2.8. Nu se acceptă. Aderarea la Forumul Cultural al Rutelor Europene urmează să se efectueze în baza unui tratat internațional. Conform Legii nr. 595/1999 privind tratatele internaționale și Hotărârii Guvernului nr. 442/2015 pentru aprobarea Regulamentului privind mecanismul de încheiere, aplicare și încetare a tratatelor internaționale, pentru încheierea tratatului se va întocmi <u>argumentarea necesității</u> inițierii negocierilor, în care vor fi specificate eventualele consecințe de ordin politic, financiar-economic sau de altă natură, pe care le implică încheierea tratatului. Fiecare minister sau alte autorități administrative centrale, de al cărui domeniu ține integral sau parțial obiectul tratatului internațional propus spre încheiere, va prezenta un aviz privind oportunitatea încheierii tratatului, specificând detaliat aspectele ce țin de domeniul său de competență. Astfel, pentru a evita nerealizarea acțiunii, se propune a păstra redacția actuală a acesteia. 17) La pct. 2.1.2.1. Acțiunea a fost reformulată. 18) La pct. 2.1.3.3. Se acceptă parțial.
--	---	---

	Modificare textului descrierii sub-acțiunii după cum urmează: <u>„Materiale promoționale în format scris, video și design, cartografiere, video-spot, campanie de promovare și ilustrare video, design, în 5 versiuni (română, rusă, engleză, chineză, japoneză).”</u> 19) La pct. 2.1.3.1. Transferarea Agenciei de Investiții din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor. Excluderea textului din descrierea sub-acțiunii: <u>”și ameliorarea experiențelor aferente”</u> 20) La pct. 2.1.3.4. Transferarea Agenciei de Investiții din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor Includerea MECC în lista responsabililor pentru implementare. Excluderea textului din lista indicatorilor de monitorizare: <u>„Cel puțin 4 seminare de instruire pentru unități de primire turistică. Cel puțin 2 ateliere de lucru și instruire pentru birourile de proiectare, designeri locali.</u> <u>Modificarea Regulamentului de subvenționare AIPA și a programelor de asistență ODIMM, cu referire la ghid.”</u> 21) La pct. 2.1.4.1. Transferarea Agenciei de Investiții din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor. 22) La pct. 2.1.5.1. <i>Conform regulamentului, structura organizațională nu prevede instituirea unui Birou. Solicităm detalii despre forma juridică a Biroului de Convenții (MICE). Subdiviziunile Agenției de Investiții: Direcție, Secție, Serviciu.</i> Modificarea termenului de realizare <u>”Tr.3, 2021”</u> cu ”Tr.3, 2022” Costurile aferente implementării similare 1.1.3.1. Excluderea din indicatorii de monitorizare a textului <u>”Acord de colaborare semnat”</u> 23) La pct. 2.1.5.2. Modificarea termenului de realizare <u>”Tr.4, 2021”</u> cu ”Tr.4, 2022”	19) La pct. 2.1.3.1. Acțiunea 2.1.3. și subacțiunile 2.1.3.1. – 2.1.3.5. au fost expuse în redacția prezentată de ODIMM, cu completări. 20) La pct. 2.1.3.4. A se vedea comentariul precedent. 21) La pct. 2.1.4.1. S-a luat act. 22) La pct. 2.1.5.1. Birou de convenții cu statut de subdiviziune urmează a fi inclus în Agenția de Investiții reorganizată. 23) La pct. 2.1.5.2. Se acceptă.
--	---	--

	Costurile indicate sunt subestimate, recomandăm din experiență alocarea unui buget de 150 mii lei. Modificarea textului "pe site- ul web" cu "online" în lista indicatorilor de monitorizare. 24) La pct. 2.1.6.2. Modificarea textului din descrierea sub-acțiunii "<u>plasarea pe site-ul web moldova.travel a informației privind itinerariile, inclusiv hărțile digitale</u>" cu textul „promovarea online”. Modificarea textului indicatorilor de monitorizare după cum urmează: "<u>Cel puțin 15 itinerarii elaborate și promovate.</u>" 25) La pct. 2.1.6.4. Modificarea textului descrierii sub-acțiunii după cum urmează: "<u>Asistență la organizarea evenimentelor sportive cu potențial de turism receptor și promovarea internațională a acestora cu pachete de experiențe turistice în Moldova.</u>" Includerea MECC în lista partenerilor, în calitate de organizator al evenimentelor sportive Excluderea din lista indicatorilor de monitorizare a textului "<u>Ghid de recomandări cu experiențe turistice asociate evenimentelor sportive.</u>" Și indicatorului numeric <u>25</u> 26) La pct. 2.1.7.3. Indicatorul de monitorizare "<i>100 specialiști instruiți</i>" este cantitativ exagerat. Vedem oportun instruirea și consolidarea capacităților de management în turism a 40 de specialiști, oferind posibilitatea valorificării calitative a potențialului resurselor umane încadrate nemijlocit în activități de management turistic. 27) La pct. 2.1.8.1. Excluderea textului din descrierea acțiunii "<u>ca model de referință de turism sustenabil în Moldova</u>". 28) La pct. 2.1.8.2. Transferarea Agenției de Investiții din lista partenerilor în lista responsabililor de implementare. Modificarea textului a indicatorilor de monitorizare "<u>Organizarea</u>	24) La pct. 2.1.6.2. Se acceptă. 25) La pct. 2.1.6.4. Se acceptă. Suplimentar, acțiunea a fost divizată. 26) La pct. 2.1.7.3. Se acceptă. 27) La pct. 2.1.8.1. Se acceptă. 28) La pct. 2.1.8.2. Se acceptă.
--	--	--

	<u>OMD</u>” cu ”Crearea OMD”. 29) La pct. 2.1.8.7. <i>Pentru indicatorii de progres este necesar de indicat anul de referință comparativă (ex an 2020).</i> 30) La pct. 2.1.9.1. Costurile indicate sunt subestimate, recomandăm din experiență alocarea unui buget de 100 mii lei 31) La pct. 2.1.9.2. Excluderea textului ”<u>a 5 trasee turistice de drumeție, 6 ciclism, 4 trasee de eco-turism, 4 itinerarii oenoturistice,</u>” din descrierea sub-acțiunii. Se regăsește în lista de indicatori de monitorizare. 32) La pct. 2.1.9.3. Modificarea textului din descrierea sub-acțiunii: ”<u>Organizarea</u>” cu ”Asistență prin promovarea” 33) La pct. 2.2.1.1. Excluderea textului ”<u>moldova.travel sub egida brandului turistic național, prin model de cooperare publică-privată. Elaborarea și implementarea unui plan de „search engine optimization”, a campaniilor de publicitate în motoarele de căutare internet, elaborarea și implementarea unui plan de elaborare și actualizare a conținutului media pe portalul turistic; elaborarea și implementarea unui system-platformă pentru rezervări on-line a ofertelor de experiențe, evenimente turistice și tururi.</u>” din descrierea sub-acțiunii. Modificarea textului indicatorilor de monitorizare cu: „Platformă digitală pentru promovarea ofertei turistice naționale funcțională. Actualizarea permanentă. Numărul de utilizatori și oferte turistice individuale.” 34) La pct. 2.2.1.3. Transferarea Agentiei de Investiții din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor. 35) La pct. 2.2.1.6. Modificarea textului descrierii sub-acțiunii după cum urmează: „Digitalizarea rutelor turistice și promovarea în mediul online”.	29) La pct. 2.1.8.7. S-a luat act. <i>Notă. Acțiunile 2.1.8.3., 2.1.8.5. și 2.1.8.10. au fost excluse, deoarece sunt de competența APL.</i> 30) La pct. 2.1.9.1. Se acceptă. 31) La pct. 2.1.9.2. Se acceptă. 32) La pct. 2.1.9.3. Se acceptă. 33) La pct. 2.2.1.1. Se acceptă. Acțiunea a fost reformulată. 34) La pct. 2.2.1.3. Nu se acceptă 35) La pct. 2.2.1.6. Se acceptă. <i>Notă. Acțiunea 2.2.1.4. a fost exclusă deoarece se regăsește în 2.2.1.7 (2.2.1.6. după renumerotare).</i>
--	---	--

	Excluderea din indicatorii de monitorizare a textului: „<u>O aplicație mobilă cu oferte turistice de țară.</u>” sau majorarea bugetului similar sub-acțiunii 2.2.1.1 1 Buget: 150,0 – 2021; 400,0 (2022-2025 câte 100,0 anual). 36) La pct. 2.3.1.1. Modificarea textului indicatorilor de monitorizare după cum urmează „Numărul de investitori strategici noi atrași. Numărul de proiecte investiționale strategice realizate.” MIA derulează studiul de cercetare market match making pentru investițiile în domeniile economice inclusiv și turismul. Solicităm comasarea cu punctul 2.3.1.3. inclusiv și bugetul. 37) La pct. 2.3.1.2. Modificarea textului descrierii sub-acțiunii după cum urmează „Elaborarea profilelor investiționale pentru industria turismului și stabilirea criteriilor de selecției a investitorilor” 38) La pct. 2.3.1.3. Solicităm comasarea cu punctul 2.3.1.1. inclusiv și bugetul. Reformularea 2.3.1.3. în următorul text: “Identificarea piețelor-surse internaționale din care pot fi atrase ISD Investiții pentru dezvoltarea sectorului. 39) La pct. 2.3.1.6. Modificarea termenului de realizare ”<u>Tr.2, 2022</u>” cu ”Continuu” Excluderea din text ”Realizarea selecției <u>finale a</u>” din descrierea sub-acțiunii. 40) La pct. 2.3.1.8. Modificarea termenului de realizare ”<u>Tr.4, 2021</u>” cu ”Anual” 41) La pct. 2.3.1.10. Modificarea termenului de realizare ”<u>Tr.4, 2022</u>” cu ”Continuu” 42) La pct. 2.3.1.11. Recomandăm alocarea unui buget de 150 mii lei Acoperirea costurilor de administrare și asigurarea colaborării productive. Reformularea textului sub-acțiunii precum urmează: “ Inițierea și administrarea a cel puțin 3 proiecte de Parteneriat Public Privat cu	36) La pct. 2.3.1.1. Se acceptă. 37) La pct. 2.3.1.2. Se acceptă. 38) La pct. 2.3.1.3. Se acceptă. 39) La pct. 2.3.1.6. S-a luat act. 40) La pct. 2.3.1.8. S-a luat act. 41) La pct. 2.3.1.10. S-a luat act. 42) La pct. 2.3.1.11. S-a luat act.
--	---	---

	Investitori străini pentru dezvoltarea infrastructurii turistice, în baza Caietului de sarcini emis de APP” Pentru inițierea procesului descris, solicităm elaborarea unui caiet de sarcini de la APP 43) La pct. 2.3.2.2. Reformularea textului sub-acțiunii după cum urmează: “Promovarea oportunităților de Parteneriat Public-Privat către investitori străini în cele mai vizitate destinații, precum”: Excluderea din indicatorii de monitorizare a textului: „ <u>Atragerea a 10 milioane EUR investiții private în zonele de dezvoltare turistică</u>” 44) La pct. 2.3.2.3. Modificarea textului ”<u>3-4-5*</u>” cu ”2-3-4-5*” 45) La pct. 2.3.2.4. Recomandăm alocarea unui buget de 225 mii lei din considerentul calculelor costurilor medii estimative – <i>Asistență delegației de investitori (3 persoane) = 15 mii lei x 15 companii investitoare asistate = 225,0 mii lei</i> 46) La pct. 2.3.4.2. Modificarea termenului de realizare ”<u>Tr.4, 2024</u>” cu ”Continuu” 47) La pct. 2.3.7.1. Modificarea indicatorului de monitorizare ”<u>Rapoarte anuale prezentate</u>” cu ”Mecanisme identificate” 48) La pct. 2.4.2.1. Excluderea din indicatorii de monitorizare textului: „<u>Semnarea unui memorandum de colaborare între asociațiile sectoriale, administrația publică centrală, donatori și instituții de învățământ privind organizarea cursurilor, atelierelor și programelor de instruire și perfecționare a specialiștilor din domeniul turismului.</u>” 49) La pct. 2.4.2.2. Excluderea din indicatorii de monitorizare textului: „ <u>și Memorandum-ului de colaborare semnat, pentru diverse domenii de specializare și interes, cu implicarea formatorilor și experților străini și locali.</u>”	43) La pct. 2.3.2.2. Se acceptă. 44) La pct. 2.3.2.3. Se acceptă. 45) La pct. 2.3.2.4. Se acceptă. 46) La pct. 2.3.4.2. Acțiunea 2.3.4. a fost exclusă ca fiind irelevantă pentru prezentul Program. 47) La pct. 2.3.7.1. Se acceptă. 48) La pct. 2.4.2.1. Acțiunile 2.4.2.1. și 2.4.2.2. au fost excluse, deoarece se regăsesc în Programul de instruire ce va fi implementat de ODIMM, pct. 2.1.3. (transferat la 2.4.2.) 49) La pct. 2.4.2.2. S-a luat act.
--	--	---

	Modificare indicatorului de monitorizare ”<u>20 de instruiți organizate anual. 400 participanți la instruiți anual.</u>” cu ”100 de participanți la instruiți anual”. 50) La pct. 2.4.2.3. Costurile indicate sunt subestimate, recomandăm alocarea unui buget de 200 mii lei pentru lansare platformei și 180 anual pentru mentenanță. <i>Aceste costuri va permite crearea unei platforme viabile și actualizarea permanent.</i> 51) La pct. 2.4.2.5. Costurile indicate sunt subestimate, recomandăm alocarea unui buget de 160 mii lei pentru un curs de instruire WFTGA (12 participanți) 52) La pct. 3.1.3.1. Solicităm definiția noțiunilor: ” <i>Maparea zonei</i>” și ”<i>atracții- cheie</i>” sau excluderea din descrierea sub-acțiunii. 53) La pct. 3.2.2.1. Modificarea textului Acțiunii precum urmează: „Suport în crearea și dezvoltarea organizațiilor de management și marketing a destinațiilor (OMMD) în destinațiile turistice selectate” Modificarea în indicatorii cantitativi din 10 în “ Numărul de OMMD create”. Excluderea indicatorului cantitativ ”<u>10</u>” din lista indicatorilor de monitorizare. Discrepanță între descrierea acțiunii și indicatorii de monitorizare. 54) La pct. 3.2.2.2. Excluderea textului ”<u>pentru 10 OMMD</u>” din lista descrierea sub-acțiunii. Discrepanță între descrierea acțiunii și indicatorii de monitorizare. Excluderea indicatorului cantitativ ”<u>10</u>” din lista indicatorilor de monitorizare. Discrepanță între descrierea acțiunii și indicatorii de monitorizare. 55) La pct. 3.2.3.1. Modificarea indicatorilor de monitorizare după cum urmează: „<u>Creșterea numărului de vizitatori în destinațiile turistice cu un</u>	50) La pct. 2.4.2.3. Nu se acceptă. Conform Avizului AGE, se recomandă utilizarea Platformei guvernamentale de instruire la distanță (e-Learning) Acțiune transferată - transferat la 2.4.2.). 51) La pct. 2.4.2.5. Exclusă. Acțiunea se regăsește la pct. 3.4.2.2. 52) La pct. 3.1.3.1. S-a luat act. 53) La pct. 3.2.2.1. Se acceptă, reformulată. 54) La pct. 3.2.2.2. Se acceptă. 55) La pct. 3.2.3.1. S-a luat act.
--	---	--

	<u>produs turistic diversificat și ameliorat”</u> . <i>Discrepanță între descrierea sub-acțiunii și indicatorii de monitorizare.</i> 56) La pct. 3.2.3.2. Excluderea textului: ”<u>Elaborarea de rute noi, teme, hub-uri și itinerarii în jurul destinațiilor;</u>” din descrierea sub-acțiunii. Se regăsește în indicatorii de monitorizare. 57) La pct. 3.2.4.1. ”<i>Negocierea contractelor de comision și stabilirea prețurilor cu furnizorii din destinațiile turistice</i>” depășește atribuțiile Agenției de Investiții. Solicităm excluderea textului menționat din descrierea sub-acțiunii. Costurile indicate sunt subestimate, recomandăm din experiență alocarea unui buget de 200 mii lei anual pentru acoperi necesitățile celor 10 destinații turistice prevăzute în lista indicatorilor de monitorizare. 58) La pct. 3.2.5.1. Modificarea textului ”<u>Realizarea spoturilor publicitare ale destinațiilor și plasarea acestora pentru promovarea directă către consumatori-turiști, PR și promoții</u>” cu ”Promovarea destinațiilor turistice”. Costurile indicate sunt sub- estimate, recomandăm din experiență alocarea unui buget de 200 mii lei anual pentru acoperi necesitățile celor 10 destinații turistice prevăzute în lista indicatorilor de monitorizare. Excluderea cuvântului ”<u>eficient</u>” din textul indicatorilor de monitorizare. 59) La pct. 3.2.7.1. Transferarea Agenției de Investiții din lista responsabililor de implementare, în lista partenerilor. Din motivul lipsei atribuțiilor funcționale a Agenției de Investiții. 60) La pct. 3.2.10.1. Modificarea termenului de realizare ”<u>2022-2025</u> ” cu ”2023-2025”. Bugetul urmează a fi redus la 900 mii lei.	56) La pct. 3.2.3.2. Acțiunea a fost exclusă, deoarece se regăsește în pct. 3.2.3.1. 57) La pct. 3.2.4.1. Se acceptă. 58) La pct. 3.2.5.1. S-a luat act. 59) La pct. 3.2.7.1. Acțiunile 3.2.6., 3.2.7 și 3.2.8. au fost excluse, deoarece sunt de competențele mediului de afaceri. 60) La pct. 3.2.10.1. Acțiunea a fost exclusă. Ține de APL.
--	--	--

	61) La pct. 3.2.11.1. Modificarea textului indicatorilor de monitorizare după cum urmează: „platformă de rezervare online completată cu oferte turistice autohtone. Campanie națională de promovare a platformei.” 62) La pct. 3.3.2.4. Modificarea indicatorilor de monitorizare după cum urmează: ”Numărul de turiști locali și străini. Numărul de oferte turistice integrate pe platforma turistică națională” 63) La pct. 3.4.1.4. Modificarea termenului de realizare ”2021-2022” cu ”2022-2023”. Modificarea indicatorilor de monitorizare cu scopul asigurării standardului de calitate a studiilor. Valorile recomandate sunt: ” 40 agenți; 120 specialiști” reieșind din calculul: 4 programe*15 specialiști / an. 64) La pct. 3.4.2.2. Modificarea indicatorului de monitorizare din 40 agenți economici în „Număr de agenți economici certificați. 65) La pct. 3.4.3.2. Modificarea textului ”<u>Certificarea internațională GSTC a cel puțin unei destinații turistice din Moldova</u>” cu ”Asistență în obținerea de certificare internațională GSTC”. 66) La pct. 3.4.3.3. Majorare de buget la 150 .000 lei. Modificare indicatori de monitorizare precum urmează „Manifest elaborat și semnat de minim 10 reprezentanți ai mediului asociativ textelor ”. II. De exclus acțiunile 1) 1.2.2.3. - <i>Se regăsește în 1.2.2.1.</i> 2) 1.4.2.7. - A fost comasată cu 1.4.2.6. 3) 2.1.3.4. - Motivul – irelevanța acțiunii. Indicatorul de monitorizare este depășit. Ruta „Drumul Vinului Moldovei” a fost semnat certificatul de afiliere la Ruta ITER VITIS a Consiliului Europei pe data 28 februarie 2020.	61) La pct. 3.2.11.1. Acțiunea a fost exclusă. Ține de mediul de afaceri. 62) La pct. 3.3.2.4. Acțiunea a fost exclusă. Se regăsește în pct. 3.1.2.4. 63) La pct. 3.4.1.4. Se acceptă. 64) La pct. 3.4.2.2. Se acceptă. 65) La pct. 3.4.3.2. Se acceptă. 66) La pct. 3.4.3.3. Se acceptă. II. De exclus acțiunile 1) 1.2.2.3. Se acceptă. 2) 1.4.2.7. Nu se acceptă. Sunt acțiuni diferite. 3) 2.1.3.4. Nu se acceptă excluderea. Acțiunea și indicatorii au fost reformulați (pct. 2.1.2.2.)
--	---	---

4) 2.3.1.3. - Sub-acțiunea se conține în punctul 2.3.1.1. 5) 2.3.1.4. - Sub-acțiunea se conține în punctul 2.3.1.2. 6) 2.3.1.5. - Excluderea acțiunii din lipsa de date analitice în domeniu și nivelul subdezvoltat. 7) 2.3.1.7. - Excluderea acțiunii din motivul apartenenței la procesul de atragere al ISD și atingere al indicatorilor de monitorizare. 8) 2.3.1.9. - Excluderea acțiunii din lipsa de relevanță ca acțiune separată, face parte din procesul și ciclul investițional. 9) 2.3.4.3. - Excluderea acțiunii din lipsa de atribuție funcțională a Agenției de Investiții. 10) 2.3.5.2. - Excluderea acțiunii din lipsa de relevanță. 11) 2.3.6.2. - Excluderea acțiunii din lipsa de relevanță. 12) 2.3.6.3. - Excluderea acțiunii din lipsa de relevanță pentru perioada de raportare 2025. 13) 2.3.7.2. - Excluderea acțiunii din lipsa de relevanță pentru perioada de raportare, urmând a fi inclusă în următorul PNDT. 14) 2.3.7.3. - Excluderea acțiunii din lipsa de relevanță pentru perioada de raportare, urmând a fi inclusă în următorul PNDT. 15) 2.4.1.11. - Excluderea acțiunii din lipsa de atribuție funcțională a Agenției de Investiții. 16) 2.4.2.3. - Forumul de Turism Receptor și Intern este organizate anual de către ANTRIM. Organizarea evenimentului nu poate fi realizat de către Agenția de Investiții. Totodată reiterăm deschiderea spre asistență și colaborare în vederea asigurării desfășurării cu succes a forumului. 17) 2.4.3.1. - Se conține în 2.4.2.2. și 2.4.2.3 și acțiunea dată este trecută sub formă de indicator de monitorizare în Plan. 18) 3.2.6.1. - Este un obiectiv irealizabil din lipsa atribuțiilor funcționale a Agenției de Investiții la partea de organizare a vânzărilor, iar distribuirea informațiilor comerciale generice se conțin în alte acțiuni din plan. 19) 3.2.8.1. - acțiune neclară prin lipsa de concordanță între sub-acțiuni și indicatorii de monitorizare a acestora.	4) 2.3.1.3. Se acceptă. 5) 2.3.1.4. Se acceptă. 6) 2.3.1.5. Se acceptă. 7) 2.3.1.7. Se acceptă. 8) 2.3.1.9. Se acceptă. 9) 2.3.4.3. Se acceptă. 10) 2.3.5.2. Se acceptă. 11) 2.3.6.2. Se acceptă. 12) 2.3.6.3. Se acceptă. 13) 2.3.7.2. Se acceptă. 14) 2.3.7.3. Se acceptă. 15) 2.4.1.11. Nu se acceptă. Conținutul campaniilor se elaborează de către Agenția de Investiții. 16) 2.4.2.3. Acțiunea a fost reformulată (pct. 3.3.3.2.). 17) 2.4.3.1. Se acceptă. Se regăsește în pct. 3.4.1., 3.4.2. 18) 3.2.6.1. Se acceptă. 19) 3.2.8.1. Se acceptă.
--	---

	20) 3.3.3.1. - Este o dublare a sub-acțiunii: ” 1.2.1.11. Organizarea anuală a „Moldova Tourism Awards” (Premiile de excelență în Turism).” 21) 3.3.3.2. - Este o dublare a sub-acțiunii: ”1.2.1.10. Participarea la expoziții și târguri internaționale.” III. De inclus acțiunile: 1) 2.1.3.10. Impulsionarea exporturilor și promovarea turismului vinicol în regiunea bazinului Mării Negre prin intermediul platformei transfrontaliere a BSB EU program ”WINET” 2) 2.1.3.11. Promovarea sectorului vitivinicol și turismului oenologic prin platformele elaborate și derulate de AIM (Program Export morning, EcoMoldova) 3) 2.1.3.12. Participare la evenimente de promovare specializate: Festivalul Vinului Moldovenesc, sesiuni de degustări la expoziții Turistice (Snagov Ro., Minsk Belarus etc.); 4) Includerea în planul de acțiuni a PNDD 2025 a acțiunii ”2.1.10. Dezvoltarea zonelor de recreere aferente bazinelor acvatice” cu următoarele subacțiuni: 2.1.10.1. Elaborarea metodologiei privind planurile de management turistic. 2.1.10.2. Elaborarea și aprobarea Planului concept privind valorificarea turistică în zonele de recreere aferente bazinelor acvatice; 2.1.10.3. Implementarea planului de management turistic. 2.1.10.4. Organizarea de evenimente cultural- turistice, sportive și experiențe în aer liber, evenimente gastronomice, evenimente cultural-istorice, etc.	20) 3.3.3.1. Acțiunea a fost reformulată și menținută la pct. 3.3.3.1. 21) 3.3.3.2. Se acceptă. III. De inclus acțiunile 1) 2.1.3.10. – Se acceptă (pct. 2.1.2.9.). 2) 2.1.3.11. – Se acceptă (pct. 2.1.2.10.). 3) 2.1.3.12. – Se acceptă (pct. 2.1.2.11.). 4) Se acceptă, cu unele redactări. A fost inclusă acțiunea 2.1.3. cu subacțiunile 2.1.3.1. – 2.1.3.4.
Agencia Națională pentru Siguranța Alimentelor - avizul nr. 01-6/2024 din 19.08.2020	1. La Anexa nr. 7. Acte normative aplicabile industriei turismului, cu titlu neexhaustiv: Legi, în pct. 4, subpct. 4.3 <i>Siguranța alimentară</i>, aliniatele 1) sintagma „ <i>Legea nr. 113 din 18.05.2012 cu privire la stabilirea principiilor și a cerințelor generale ale legislației privind siguranța alimentelor</i>” și 3) sintagma „<i>Legea nr. 78 din 18.03.2004 privind produsele</i>	1. Se acceptă.

	<i>alimentare</i>” se substituie cu sintagma „<i>Legea nr. 306 din 30.11.2018 privind siguranța alimentelor</i>”, ca urmare a abrogării acestor legi (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 59-65 art. 120). 2. Anexa nr. 7 Hotărâri de Guvern: 1) la pct. 2.3 se exclude sintagma „<i>și sănătate publică</i>”; 2) la pct. 2.3, subpunctul 1) sintagma „<i>Hotărârea Guvernului nr. 51 din 16.01.2013 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor</i>” se substituie cu sintagma „<i>Hotărârea Guvernului nr. 600 din 27.06.2018 cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor</i>”, ca urmare a abrogării acestei hotărâri (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 235-244 art.656).	2. Se acceptă.
Agenția Servicii Publice - avizul nr. 01/5213 din 21.08.2020	Agenția Servicii Publice a examinat în limita atribuțiilor funcționale proiectul Hotărârii Guvernului pentru aprobarea Programului Național de Dezvoltare a Turismului „Turism 2025” (număr unic 610/MEI/2020) și propune următoarele. Proiectul Programului Național de Dezvoltare a Turismului „Turism 2025” (anexa nr.1) în pct. 66, măsura nr. 3, subpct. 10) prevede „elaborarea Conceptului privind crearea Sistemului informațional automatizat de inventariere și evidență a resurselor turistice „Registrul turismului”. <u>Considerăm necesar ca măsură în cauză să fie inclusă și în proiectul Planului de acțiuni pentru implementarea în anii 2021 – 2025 a Programului vizat (anexa nr. 2).</u> În acest context menționăm, că în decembrie 2019 Guvernul Republicii Moldova a organizat un șir de activități în susținerea mediului de afaceri: ședința plenară a Consiliului economic pe lângă Prim-ministru, derularea evenimentului „Dialog pro-business”, întâlniri ale Prim-ministrului cu asociațiile de business și altele. Raportat la domeniul turismului, a fost evidențiată problema lipsei Sistemului informațional automatizat „Registrul turismului”. Dat fiind faptul că politica în domeniul turismului este de competența MEI, acesta a organizat la data de 04.02.2020 o ședință în cadrul căreia a fost dezbătut subiectul în cauză, iar ulterior ASP a delegat participanți	Se acceptă. Acțiunea a fost inclusă în Planul de acțiuni (pct. 1.3.2.).

	în cadrul Grupului de lucru pentru actualizarea Conceptului SIA „Registrul turismului”.	
Agenția de Guvernare Electronică – avizul nr. 3007-75 din 13.08.2020	1. La proiectul PNDT „Turism 2025”, la <i>Măsura nr. 4. Dezvoltarea calitativă a forței de muncă și a competențelor acestora</i> (pag. 86 din document), subpct. 16) propunem de expus în următoarea redacție: „16) dezvoltarea și completarea constantă pe Platforma guvernamentală de instruire la distanță (e-Learning) și alte platforme on-line de perfecționare profesională a cursurilor on-line, video, grupuri interactive etc.”. Argumentăm această propunere prin instituirea, prin Hotărârea Guvernului nr. 411/2020, a Platformei guvernamentale de instruire la distanță (e-Learning) – sistem informațional de platformă, destinat oferirii persoanelor fizice și entităților publice, precum și persoanelor juridice de drept public și de drept privat a unui mecanism de instruire a angajaților eficient, fiabil și modern prin crearea, dezvoltarea și punerea la dispoziție online a resurselor de instruire, precum și acordarea accesului angajaților la informațiile destinate dezvoltării profesionale a acestora. Astfel, prin <i>pct.8</i> din actul normativ în cauză, s-a dispus entităților din sectorul public să utilizeze gratuit <u>platforma e-Learning ca primă opțiune la dezvoltarea serviciilor electronice de instruire a angajaților</u>, și, <i>prin pct.10</i>, s-a recomandat persoanelor juridice de drept privat, să utilizeze această platformă, încheind în acest sens contracte de prestări servicii cu AGE. Prin urmare, dispare necesitatea creării unei platforme on-line separate, iar Agenția de Investiții urmează să utilizeze platforma e-Learning ca sursă de plasare a cursurilor on-line, video, grupurilor interactive etc. 2. La Planul de acțiuni pentru implementarea în anii 2021 – 2025 a PNDT „Turism 2025”: 1) La sub-acțiunile 2.2.1.3., 2.2.1.4. și 2.2.1.7. din <i>proiectul</i> (pag. 160-161 din document), cuvintele „Centrul de Guvernare Electronică” de substituit cu cuvintele „Agenția de Guvernare Electronică”. 2) Totodată, pornind de la competențele AGE, stabilite în Statutul instituției, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 760/2010, și	1. Se acceptă. La pct. 2. 1) Se acceptă. 2) Se acceptă.

	prevederile pct. 22 din Hotărârea Guvernului nr. 414/2018 „Cu privire la măsurile de consolidare a centrelor de date în sectorul public și de raționalizare a administrării sistemelor informaționale de stat”, considerăm că realizarea sub-acțiunii 2.2.1.3. din proiectul Planului urmează a fi pusă în sarcina, ca și prim responsabil, de către Agenția de Investiții, autoritatea administrativă centrală competentă în domeniu. În acest sens, considerăm necesar ca <u>AGE să fie indicată ca și partener la realizarea acțiunii respective.</u> 3) În contextul propunerii expuse în pct.1 din prezentul aviz, privind utilizarea platformei e-Learning ca și primă opțiune la dezvoltarea serviciilor electronice de instruire a angajaților, la sub-acțiunea 2.4.2.3. din proiectul Planului, propunem de reformulat <i>denumirea sub-acțiunii</i> și de a o expune în următoarea redacție: „2.4.2.3. Dezvoltarea și completarea constantă pe Platforma guvernamentală de instruire la distanță (e-Learning) și alte platforme on-line de perfecționare profesională a cursurilor on-line, video, grupuri interactive”, 4) La coloana 7, propunem de inclus Agenția de Guvernare Electronică ca și partener al Agenției de Investiții la realizarea activității respective. 5) La coloana 8 „Indicatorii de monitorizare” propunem de expus primul indicator în următoarea redacție: „20 de cursuri, videoprezentări, instruiți online accesibile pe platforma e-Learning și alte platforme on-line de perfecționare profesională.”. 6) De perfecționat redacțional sub-acțiunea care urmează după sub-acțiunea 2.4.2.3, indicând corect numărul de ordine „2.4.2.4.”.	3) Se acceptă. 4) Se acceptă. 5) Se acceptă. 6) S-a luat act.
Agenția Relații Interetnice - avizul nr. 03-125 din 11.08.2020	Lipsa de obiecții și propuneri.	S-a luat act.
Biroul Național de Statistică - avizul nr. 05-5-09/80 din 21.08.2020	La Măsura 3.3 Stimularea creării de întreprinderi legate de turism în mediu rural și creșterea ratei de ocupare din sector, propunem următoarea redacție a acțiunilor 3.3.6., 3.3.7. și sub-acțiunilor 3.3.6.2., 3.3.7.1. și 3.3.7.2:	

	1) 3.3.6. Promovarea inițiativei antreprenoriale și a profesiilor legate de turism; 2) 3.3.6.2. Elaborarea unui comunicat anual privind dezvoltarea turismului în Republica Moldova; termen: anual; responsabil: Agenția de Investiții; parteneri: Biroul Național de Statistică (furnizarea datelor statistice conform metodologiei internaționale); indicatori: Comunicat elaborat și diseminat utilizatorilor; 3) 3.3.7. Îmbunătățirea statisticilor aferente industriei de turism; 4) 3.3.7.1. Realizarea unui sondaj la ieșirea din țară a turiștilor străini, care au vizitat Moldova; termen: de 2 ori pe an; responsabil: Agenția de Investiții; parteneri: partenerii de dezvoltare (Proiectul de Competitivitate din Moldova al USAID, Suedia și UK Aid.); indicatori: Sondaj realizat de 2 ori pe an; 5) 3.3.7.2. Estimarea numărului de turiști în baza datelor Inspectoratului General al Poliției de Frontieră; termen: 2022 - 2025; responsabil: Biroul Național de Statistică; parteneri: Inspectoratul General al Poliției de Frontieră	1) Se acceptă. 2) Se acceptă. 3) Se acceptă. 4) Se acceptă. 5) Se acceptă cu termenul de realizare – anual.
ODIMM – Avizul nr. 532-01/26 din 26.08.2020	1. Cu referire la Programul Național de Dezvoltare a Turismului ”Turism 2025”, propunem completarea pct. 14., ”Managementul industriei turismului” cu informația privind finanțarea IMM din turism în cadrul Programelor ”PARE 1+1” și ”Programul de promovare a participării agenților economici la târguri și expoziții”. 2. Cu referire la Planul de acțiuni pentru implementarea în anii 2021 – 2025 a Programului Național de Dezvoltare a Turismului „Turism 2025”, în anexă sunt prezentate propunerile ODIMM. 1) Cu referire la acțiunea 2.1.3., din cadrul Măsurii 2.1., Obiectivul specific 2., propunem următorul conținut, conform tabelului. 2) Cu referire la acțiunile 3.3.1. și 3.3.2., din cadrul Măsurii 3.3., Obiectivul specific 3, propunem să fie comasate și va avea următorul conținut, conform tabelului. 3) Cu referire la sub-acțiunea 3.3.3.2., din cadrul acțiunii 3.3.3., Măsura 3.3., Obiectivul specific 3, propunem următorul conținut:	1. Se acceptă. La pct. 2. 1) Se acceptă. 2) Se acceptă, cu reformularea acțiunii 3.3.1. și a subacțiunii 3.3.1.1. 3) Se acceptă, inclusiv completarea cu textul ”din industria turismului”.

	”3.3.3.2. Subvenționarea agenților economici pentru participarea la târguri și expoziții”. 4) Cu referire la sub-acțiunea 2.1.2.1., din cadrul acțiunii 2.1.2., Masura 2.1., Obiectivul specific 2, propunem includerea ODIMM-ului în rubrica ”Responsabili pentru implementare”. 5) Cu referire la sub-acțiunea 2.1.3.4., din cadrul acțiunii 2.1.3., Masura 2.1., Obiectivul specific 2, propunem includerea ODIMM-ului în rubrica ”Responsabili pentru implementare”. 6) Cu referire la sub-acțiunea 2.3.2.4., din cadrul acțiunii 2.3.2., Masura 2.3., Obiectivul specific 2, propunem includerea ODIMM-ului în rubrica ”Responsabili pentru implementare”. 7) Cu referire la sub-acțiunea 2.3.3.1., din cadrul acțiunii 2.3.3., Masura 2.3., Obiectivul specific 2, propunem includerea ODIMM-ului în rubrica ”Parteneri”. 8) Cu referire la sub-acțiunea 3.2.11.1., din cadrul acțiunii 3.2.11., Masura 3.2., Obiectivul specific , propunem includerea ODIMM-ului în rubrica ”Responsabili pentru implementare”.	4) Se acceptă. 5) Se acceptă. 6) Se acceptă. 7) Se acceptă. 8) Se acceptă.
Oficiul Național al Viei și Vinului - <i>avizul nr. 186/03 din 19.08.2020</i>	IP „Oficiul Național al Viei și Vinului” a examinat Proiectul Programului Național de Dezvoltare a Turismului ”Turism 2025” elaborat de către Ministerul Economiei și Infrastructurii (MEI), cu suportul Proiectului de competitivitate al USAID, Guvernul Suediei și expune susținerea pentru aprobarea Programului menționat, considerând că implementarea acestuia va contribui esențial la dezvoltarea industriei turismului din Republica Moldova, totodată fiind suport pentru planificarea și dezvoltarea unui turism sustenabil și responsabil în Republica Moldova, aliniat la cerințele reglementărilor internaționale, conform Obiectivelor Organizației Națiunilor Unite și Organizației Mondiale a Turismului. Conceptul Programului Național de Dezvoltare a Turismului „Turism 2025” presupune valorificarea în totalitate a resurselor naturale și antropice din Republica Moldova, fiind promovată politica de diversificare a formelor de turism. În mod semnificativ, este inerentă dezvoltarea durabilă a tursimului, bazată pe autenticitatea și	S-a luat act.

	competitivitate, orientată spre oferirea serviciilor de calitate, raportate la cerințele și preferințele potențialilor beneficiari - turiștii locali și străini. IP „Oficiul Național al Viei și Vinului” (ONVV) în calitate de implementator de politici elaborate de Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului în domeniul vitivinicol, organizează și desfășoară activități de promovare, inclusiv în domeniul oenoturismului, conform planului de acțiuni și bugetului aprobat de Consiliul de Coordonare. Promovarea vinurilor moldovenești la nivel național prin brandul de țară Wine of Moldova se soldează cu rezultate impresionante și are un impact direct asupra promovării turismului. În acest sens, ONVV va continua colaborarea cu asociațiile profesionale specializate, pentru a valorifica notorietatea și a dezvolta noi produse de turism. Activitățile preconizate pentru realizarea „Planului de acțiuni” în parteneriat cu ONVV vor fi posibile, în dependență de bugetele disponibile, aprobate anual de Consiliul de Coordonare al ONVV. Este de menționat că, creșterea interesului pentru produse oenoturistice în perioada anului 2020 confirmă potențialul de dezvoltare a industriei turistice, astfel Programul Național de Dezvoltare a Turismului „Turism 2025” propus spre avizare, evidențiază deficiențele constatate în utilizarea formelor, metodelor și mecanismelor de gestionare strategică a turismului din R. Moldova. Totodată, se oferă în baza studiilor efectuate oportunități, modalități și posibilități de relansare a turismului în perioada post-COVID, bazată pe siguranță, calitate, autenticitate și sustenabilitate. Mai mult, în condițiile actuale, realizarea „Planului de acțiuni” pentru dezvoltarea turismului în perioada ulterioară este importantă pentru dezvoltarea economiei, prin adoptarea unui concept la nivel național pentru dezvoltarea turismului, armonizarea actelor legislative normative și strategice în conformitate cu normele și recomandările organizațiilor internaționale de specialitate.	
--	---	--

	În contextul celor expuse, IP Oficiul Național al Viei și Vinului susține aprobarea proiectului Programului Național de Dezvoltare a Turismului „Turism 2025”, prezentat spre avizare.	
Congresul Autorităților Locale din Moldova - <i>avizul nr. 154 din 25.08.2020</i>	Congresul Autorităților Locale din Moldova consideră că proiectul Hotărârii Guvernului pentru aprobarea Programului Național de Dezvoltare a Turismului ”Turism 2025” poate fi propus pentru aprobare.	S-a luat act.
UTA Găgăuzia – <i>avizul nr. 283/01-13 din 26.08.2020</i>	Completarea obiectivului specific 2, CREȘTEREA VALORII ADAUGATE DIN SERVICIILE DE TURISM RECEPTOR ȘI INTERN, Măsura 2.1. Consolidarea și diversificarea produsului turistic cu acțiuni, conform tabelului din aviz.	Se acceptă, cu reformularea acțiunilor, ținând cont de atribuțiile autorităților administrației publice centrale, precum și conținutul Planului. Propunerile au fost incluse în sub-acțiunile: 2.1.4.4.; 3.2.2.2., 3.2.6.1., 3.2.6.2. și 3.2.6.3. din Plan.
Centrul Național Anticorupție - <i>avizul nr. 06/2 – 4869 din 13.08.2020</i>	CNA comunică că, potrivit art. 8 alin. (2), litera a) din Legea integrității nr. 82/2017 proiectele documentelor de politici nu sunt supuse expertizei anticorupție.	S-a luat act.
Asociația Națională a Turismului de Afaceri și Industrial ”Pro Turism Moldova” – <i>avizul nr. 1 din 21.08.2020</i> Notă. În textul din Aviz este menținută redacția autorului avizului.	I. Se pune Aviz negativ asupra proiectului Programul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025”. Motivarea: 1) PNDT “Turism-2025” nu reprezintă un Plan - clar, efectiv, motivațional, care să inspire în timpuri dificile cetățenii și agenții economici al R.M. și care să contribuie la ieșirea din criza economică post-pandemică a R.M.; 2) PNDT “Turism-2025” este un document, care susține separatismul Transnistriei; 3) PNDT “Turism-2025” nu scoate în evidență ATU Gagauzia – ca zonă cu statut special a R.M, proclamată în Constituția R.M.; 4) Obiectivele specifice ale PNDT “Turism-2025” nu scot în evidență pilonii Strategiei naționale Moldova 2030 „prin punerea în valoare a omului, care este principala avuție a țării”; 5) PNDT “Turism-2025” se folosește ca un instrument de luptă între marele puteri ale lumii, în defavoarea intereselor naționale ale R.M.;	I. S-a luat act. Este opinia subiectivă a autorului avizului.

	6) PNDDT “Turism-2025” prin promovarea platformei digitale www.moldova.travel (proprietatea companiei private din USA Chemonics INC) ca platformă oficială turistică a R.M. lovește în principiile de suveranitate și independență a R.M.; 7) PNDDT “Turism-2025” se folosește ca instrument de lobby și favorizare a intereselor ANTRIM –ul prin umilirea și defavorizarea tuturor celorlalte Asociații obștești, care activează în domeniul industriei turismului și ramurilor ei conexe în R.M.; 8) PNDDT “Turism-2025” nu contribuie la crearea unei structuri unice, integre, optimale, responsabile de management în industria turismului în R.M.; 9) PNDDT “Turism-2025” nu atinge toate ramurile industriei turismului în R.M., spre exemplu: turismul de afaceri (ramura cu cel mai mare venit în industria turismului pe piața mondială (MICE este doar o parte componentă a turismului de afaceri)), turismul industrial, turismul patriotic, turismul științific, turismul medical, etc.; 10) Obiectivele specifice ale PNDDT “Turism-2025” nu au indici concreți și măsurabili de apreciere al rezultatelor, care v-or fi atinse; 11) PNDDT “Turism-2025” nu valorifică potențialul obiectivelor turistice de mare valoare și atracție ale R.M., care ar ridica nivelul de competitivitate al industriei turismului R.M. pe plan internațional, spre exemplu – peștera Emil Racoviță; 12) Brandul nu va fortifica competitivitatea Moldovei pe piața internațională, atunci când produsul turistic autohton nu este competitiv pe piața internațională. În Moldova lipsesc produse turistice de brand (rute turistice, obiective turistice, etc.), atractive pe plan internațional; 13) Nu sunt analizate riscurile și consecințele negative ale parteneriatele public-private propuse în program; 14) 2/3 din informația PNDDT “Turism-2025” demonstrează și confirmă nivelul necompetitiv (poziția în Clasamentul internațional pe indici al R.M.) de dezvoltare a industriei turismului R.M. , care sa	
--	--	--

	dezvoltat din anul 2014 pe baza Strategiei Turism- 2020, scrisă (experți naționali și internaționali, atrași de proiectul Competitivitate) și executată cu suportul financiar al Proiectului de Competitivitate pe parcursul acestor ani, tot de acei, care au elaborat Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025”. Acest fapt determină indicile scăzut de credibilitate al proiectului propus spre examinare și aprobare; 15) Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” nu are Obiective- cheie efective, clare și măsurabile. Etc. II. Obiecții și propuneri. 1. PNDT “Turism-2025” nu reprezintă un Plan - clar, efectiv, motivațional, care să inspire în timpuri dificile cetățenii și agenții economici al R.M. și care să contribuie la ieșirea din criza economică post-pandemică a R.M; 1.1 Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” este voluminos (paginile nu sunt numerotate) , în care lipsește un Cuprins, care ar scoate în evidența structura și conținutul documentului: Capitolele și Secțiunile Programului. Definiții și metodologie Introducere Capitolul I. Analiza situației Secțiunea 1. Competitivitatea industriei turismului Secțiunea 2. Guvernanță și cadru de reglementare în domeniul turismului Secțiunea 3. Durabilitate și principii de dezvoltare sustenabilă. Secțiunea 4. Informații și date statistice despre industria turismului. Secțiunea 5. Creșterea economică și dezvoltarea industriei turismului.	La pct. 1.1. S-a luat act. În proiectul Programului a fost inserat Cuprinsul acestuia.
--	---	---

	Secțiunea 6. Industria turismului din perspectivă antreprenorială. Secțiunea 7. Oferta turistică locală. Secțiunea 8. Unități de cazare Secțiunea 9. Marketingul și branding-ul industriei turismului Secțiunea 10. Accesibilitate și infrastructură de transport Secțiunea 12. Principalele probleme care necesită implicarea Guvernului Capitolul II. Obiectivul general și obiectivele specifice ale Programului Capitolul III. Impactul implementării Programului Capitolul IV. Estimarea costurilor necesare implementării Programului Capitolul V. Riscuri de implementare 1.2. Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” este unul voluminos și evident neefectiv pentru utilizare. Se propune de a separa din Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” - Capitolul I - Analiza situației, în care intră secțiuni, privind Studii, Cercetări, Consultații publice, etc. Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” este scis pentru 5 ani de dezvoltare a industriei turismului național. Informația și analitica expusă în Capitolul I al Programului, care este actuală astăzi, mâine nu are nici o valoare productivă. Economia mondială are o viteză de dezvoltare în permanentă accelerație, la care se adaugă și situații greu prognozabile excepționale de tip COVID-19 și evenimentele din Belorusia (se întâlnește în Program).	La pct. 1.2. S-a luat act. Conținutul Programului a fost redus. Totodată, menționăm că structura Programului este reglementată prin Hotărîrea Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice.
--	---	---

	Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” - trebuie să fie un document de lucru util la nivel de stat și cetățeni– un Plan - clar, efectiv, motivațional, să inspire în timpuri deficitale cetățenii și agenții economici al R.M. să contribuie la dezvoltarea ramurei și prosperarea țării. Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” - trebuie să fie un instrument efectiv, cu obiective clar determinate și rezultate măsurabile. 1.3 Spre regret, în textul Programului nu se respectă regulile gramaticii limbii române: greșeli gramaticale, lipsesc semne de punctuație, etc., ceea ce scade mult din valoarea lucrării prezentate. 1.4. În punctual 34. al Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” se face referire la <u>Glosarul termenilor pentru definiții</u>, care nu se regăsește în program: Punctul 34. 2) <i>Printre tendințele majore ale cererii consumatorilor se atestă creșterea unor noi modalități de a călători. Turismul de experiență, turismul cultural și alimentar, turismul rural și agroturismul, precum și redefinirea turismului de sănătate creează noi oportunități pentru turismul moldovenesc (a se vedea glosarul termenilor pentru definiții)</i> În Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” nu se aduc explicații la mulți termeni noi inovativi des utilizați, spre exemplu HUB. Se propune de a elabora <u>Glosarul termenilor pentru definiții</u>, exemplu, fiind dat mai jos pentru unii termeni: „turism cultural-cognitiv” – o călătorie cu obiective cognitive, care familiarizează turiștii cu valorile, tradițiile și obiceiurile istorice, culturale și naturale, inclusiv prin implementarea de activități excursioniste și organizarea unor evenimente; „plan strategic pentru dezvoltarea teritoriului turistic” – un plan general pentru dezvoltarea spațială a teritoriului turistic, un document independent sau o secțiune a unui document strategic la nivel regional și (sau) municipal, care determină localizarea proiectelor pentru	La pct. 1.3. S-a luat act. Textul Programului a fost redactat. La pct. 1.4. S-a luat act. Mențiunea ce face referire la Glosarul termenilor pentru definiții a fost exclusă. Totodată, explicăm că Glosarul, care se regăsea în varianta inițială a fost exclus pentru a micșora volumul Programului. În același timp, remarcăm că propunerea de completare cu un Glosar vine în contradicție cu pct.1.2. din aviz, în care autorul menționează că Programul este prea voluminos.
--	--	--

	dezvoltarea teritoriului turistic. Planul principal este dezvoltat pentru întreg teritoriul (o parte) a municipalițărilor sau teritoriul a mai multor municipalițări, ca parte a teritoriului turistic, include teritoriul punctelor de atracție, locurile de localizare a obiectelor colective de cazare, zonei infrastructurii auxiliare și a infrastructurii de transport, asigurând dezvoltarea teritoriului turistic și a altor zone; „turism pentru tineret” – turismul pentru persoane de vârstă cuprinsă între 18 și 35 de ani; „turism științific” – o călătorie, când turistul nu extrage beneficii materiale din colectarea informațiilor științifice, realizarea cercetărilor, din participarea la evenimente științifice; "turism industrial" – vizite și evenimente organizate la întreprinderi de producere, care permit vizitatorilor să înțeleagă procesele și secretele tehnologiilor de producere legate de trecut, prezent și viitor; „tourism marketplace” – un sistem informațional bazat pe o platformă digitală de furnizare a informațiilor, rezervare și achiziționare de produse turistice în Moldova, reunind un număr semnificativ de participanți pe piața serviciilor turistice din Moldova; „capacitatea ecologică a teritoriului turistic” – valoarea impactului cumulativ admisibil al tuturor surselor asupra mediului și (sau) componente individuale ale mediului natural din teritoriul turistic și (sau) al zonei de apă, care asigură funcționarea durabilă a sistemelor ecologice naturale și păstrează diversitatea biologică; „încărcătura ecologică a teritoriul turistic” – efectul combinat al tuturor surselor asupra mediului și (sau) componentelor individuale ale mediului natural din teritoriul turistic; „traseu turistic ecologic” – rute de ecoturism echipate și protejate special, create în scopul educării populației de păstrare a mediului ambiant prin stabilirea indicatoarelor de navigație turistică pe traseu, de exemplu, standuri de informații; „turism ecologic” – activități de organizare a călătoriilor, care includ toate formele de turism natural, în care motivația principală a turiștilor	
--	--	--

	este să se apropie și să se familiarizeze cu natura, în același timp conservând și păstrând natura; „outdoor turism”, „outdoor recreația” – un trend dinamic contemporan din industria turismului, legat de necesitatea reabilitării emoționale, spirituale, psihologice și fizice, cauzate de ritmul accelerat și intens contemporan de viață și cerințe profesionale intelectuale înalte; <u>1.5</u> Des unele enunțuri sunt eronate și des nu este clar sensul exprimărilor. Spre exemplu: <u>În punctual</u> 7. Tendințe și motivații de călătorie. 1) Dintre motivele principale care generează o călătorie sunt de menționat: b) călătoria „în scopul demonstrării” - momente, experiențe și destinații care pot fi demonstrate pe „Instagram”; (numai pe Instagram???) <i>b) călătoria „în scopul demonstrării” - momente, experiențe și destinații care pot fi demonstrate pe diferite rețele de socializare („Instagram”, Facebook, Tik-Tok, Youtube, Etc);</i> e) călătorii individuale și călătorii ale persoanelor de diferite generații ca urmare a îmbătrânirii populației și a gospodăriilor cu o singură persoană; ??? (nu este clar sensul frazei) f) sensibilizarea cu privire la durabilitate, eliminarea obiectelor de plastic și schimbările climatice. ??? (nu este clar sensul frazei în contextual tendințe și motivații de călătorie) În Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” descoperim, că există (Turism alimentar!!!!). Dar expresia “turismul cultural și <u>alimentar</u>” șochează. punctul 34. Tendințe globale în materie de cerere în domeniul călătoriilor – oportunități pentru Republica Moldova. 2) Printre tendințele majore ale cererii consumatorilor se atestă creșterea unor noiTurismul de experiență, turismul cultural și <u>alimentar</u>, turismul rural și agroturismul, precum și redefinirea turismului de sănătate creează noi oportunități pentru turismul moldovenesc .	La pct. 1.5. S-a luat act. Constatările autorului avizului nu conțin propuneri concrete.
--	---	---

	<u>1.6</u> Unele informații din Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” chiar nu au nici o valoare informativă și productivă, dar care supraincercă Programul și-l fac voluminos și inefectiv. <u>Punctul 41.</u> Distribuirea structurilor de cazare 3) Pe lângă hoteluri și pensiuni, în țară mai sunt în jur de 250 de apartamente incluse pe AirBnB. Majoritatea dintre aceste apartamente se află în Chișinău (86% din total), <u>24 de apartamente în Transnistria (10% din total).</u> <u>Puctul 9.</u> Veniturile din turism. 3) Cele mai mari încasări per turist străin au fost atestate în Luxemburg, urmat de Australia, ambele țări câștigând aproximativ 4.900 USD pe sosire internațională. Aceste informații trebuie să fie scoase din Program în Studiu separate. Etc, etc, etc, etc... exemple pot fi aduse pe problema ridicată. <u>2.</u>PNDT “Turism-2025” este un document, care susține separatismul Transnistriei; 2.1 În Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” este necesar de a introduce - un Capitolul , privind dezvoltarea industriei turismului a zonei cu statut special -Transnistria. Din Constituția RM: Constituția RM <i>Articolul 1. Statul Republica Moldova</i> <i>(1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.</i> <i>Articolul 3. Teritoriul</i> <i>(1) Teritoriul Republicii Moldova este inalienabil.</i> <i>(2) Frontierele țării sînt consfințite prin lege organică, respectîndu-se principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.</i> <i>Articolul 110. Organizarea administrativ-teritorială</i> <i>(2) Localităților din stînga Nistrului le pot fi atribuite forme și condiții speciale de autonomie în conformitate cu statutul special adoptat prin lege organică.</i>	La pct. 1.6. S-a luat act. Opinia este de ordin general și nu conține propuneri concrete. Totodată, menționăm că volumul Programului a fost redus și unele informații care au fost considerate mai puțin importante pentru stabilirea acțiunilor Programului au fost excluse. La pct. 2.1. Afirmatia autorului avizului este una falsă, contradictorie și subiectivă. Programul menționează dezvoltarea turismului în Republica Moldova prin valorificare potențialului turistic de pe ambele maluri ale Nistrului, precum și prin crearea de pachete turistice comune de către agenții economici de pe ambele maluri ale Nistrului: a se vedea pct. 35, 36, 41, 55, anexa nr. 23 la PNDT, subpct.13, etc. Totodată, în Program au fost incluse doar acele acțiuni care pot fi puse în sarcina autorităților administrației publice centrale (a se vedea avizul Cancelariei de Stat).
--	--	--

	Din Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025: <u>Punctul 17.</u> <i>Turismul este un sector generator de valoare din punct de vedere economic, care are o prioritate și în sensul mediului ambiant și al contextului social. Potrivit unui raport elaborat de Organizația Mondială a Turismului (UNWTO) și PNUD13, primii doi ani ai punerii în aplicare a Agendei 2030 au arătat că țările avansează în alinierea strategiilor naționale, la adaptarea cadrului instituțional și la ajustarea politicilor pentru realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD).</i> 1) Cercetarea a indicat impactul turismului asupra oamenilor, planetei, prosperității, păcii și parteneriatelor, fiind remarcate următoarele rezultate: d) în ceea ce privește „pacea”, este remarcată oportunitatea turismului de a consolida pacea; În Program la general scriem despre impact, dar nu putem să utilizăm în practică. Din Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025: <u>Ppunctul 35.</u> <i>Principalele atracții în Republica Moldova – popularitate și distribuție</i> 1) Conform analizei comparative a sondajelor în rândurile turiștilor la plecarea acestora din țară (2012, 2016, 2018), cele mai populare atracții din Republica Moldova sunt situate în apropiere de Chișinău și la principalele puncte de intrare, aeroportul Chișinău și traseele din <u>Transnistria</u>, Ucraina (Odessa) și România. Majoritatea operatorilor de turism internaționali propun pachete de vizită a Republicii Moldova prin Odessa, Kiev, <u>Transnistria</u> sau România de Est, ceea ce favorizează și aceste zone. <u>Punctul 36.</u> <i>Principalele atracții în Republica Moldova – evaluare calitativă</i> 3) O analiză a evaluărilor de pe Trip Advisor arată, de asemenea, un nivel înalt de satisfacție a vizitatorilor față de principalele atracții din Republica Moldova. Eco-stațiunea Butuceni și Kayaking Tours	
--	---	--

	<i>au fost evaluate cu 5 puncte (la fel ca și turul în Transnistria și la Mănăstirea Noua Neamț din Transnistria).</i> <u>Punctul 55. Vize și trecerea punctelor de frontieră.</u> <i>4) Tur-operatorii raportează așteptări îndelungate la trecerile de frontieră cu România și Ucraina în lunile de vârf (vara). Trecerea de frontieră cu Transnistria durează în mod normal aproximativ 30 minute - 1 oră de minute.</i> Astăzi Transnistria are propria Strategie a turismului 2019-2026 și propria Agenție de Turism http://gov-pmr.org/item/16463 Industria turismului este una specifică. Pacea și stabilitatea în regiune este condiția de bază a dezvoltării ei durabile. Dezvoltarea Turismului pe ambele maluri, este prin fapt- garantul păcii și stabilității în Moldova, de care sunt cointerisați și la Chișinău și la Tiraspol, etc.; Este o UTOPIE!!! să dezvolti industria turismului, separat pe malul drept de cel stâng și invers; Pe plan turistic internațional Moldova este privită integru, ca stat amplasat pe două maluri al bazinului râului Nistru; Trebuie, de recunoscut, că Cetatea Tighina este obiectivul-cheie turistic al Republicii Moldova - magnet turistic intern și internațional; La toate expozițiile turistice internaționale, la standul Republicii Moldova se dau numeroase întrebări despre obiectivele turistice din Transnistria; Turismul este cea mai pașnică ramură din economie mondială. Statul Moldova este obligat să asigure siguranță și protecție turiștilor interni și celor internaționali pe întreg teritoriul său; Aici nu poți să te separi tăcut de Transnistria. Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” separă tăcut Transnistria și se axează unilateral numai pe dezvoltarea turismului pe partea dreaptă a Nistrului. Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” este prin fapt un document, ce susține și fortifică separatismul Transnistriei! Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” nu apropie malurile, dar dimpotrivă le separă și le îndepărtează.	
--	--	--

	In Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” nu se atinge problema dezvoltării Turismului fluvial cu ieșire la marea Neagră, care era pe timpuri un punct forte al industriei turismului în Moldova și are un potential mare de dezvoltare internă și internațională. 3.PNDT “Turism-2025” nu scoate în evidență ATU Gagauzia – ca zonă cu statut special a R.M, proclamată în Constituția R.M.; 3.1 În Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” este necesar de introdus - Capitolul , privind dezvoltarea industriei turismului ATU Gagauzia. Din Constituția RM: Articolul 111. Unitatea teritorială autonomă Găgăuzia (1) Găgăuzia este o unitate teritorială autonomă <u>cu un statut special</u> care, fiind o formă de autodeterminare a găgăuzilor, este parte integrantă și inalienabilă a Republicii Moldova și soluționează de sine stătător, în limitele competenței sale, potrivit prevederilor Constituției Republicii Moldova, în interesul întregii populații, problemele cu caracter politic, economic și cultural. (4) Pământul, subsolul, apele, regnul vegetal și cel animal, alte resurse naturale aflate pe teritoriul unității teritoriale autonome Găgăuzia sînt proprietate a poporului Republicii Moldova și constituie totodată baza economică a Găgăuziei. (5) Bugetul unității teritoriale autonome Găgăuzia se formează în conformitate cu normele stabilite în legea care reglementează statutul special al Găgăuziei. (6) Controlul asupra respectării legislației Republicii Moldova în unitatea teritorială autonomă Găgăuzia se exercită de Guvern, în condițiile legii. (7) Legea organică care reglementează statutul special al unității teritoriale autonome Găgăuzia poate fi modificată cu votul a trei cincimi din numărul deputaților aleși în Parlament.	La pct. 3. Programul este unul national și nu prevede separarea acțiunilor pe unități administrative-teritoriale. În același timp, pentru a evidenția aspectul etnografic găgăuz drept o componentă de atracție turistică, în Plan au fost incluse incluse sub-acțiunile: 2.1.4.4.; 3.2.2.2., 3.2.10.1., 3.2.10.2. și 3.2.10.3. Suplimentar de notat că, acțiunile propuse de asociație țin de atribuțiile autorităților administrației publice locale, iar în conformitate cu art.3 al <i>Legii nr.436-XVI din 28.12.2016 privind administrația publică locală</i>, Guvernul nu poate pune în sarcina autorităților publice locale realizarea unei hotărîri.
--	--	---

	Se propune de a introduce în Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” punctual (ca exemplu, formularea trebuie perfecționată): În baza statutului juridic special al ATU Găgăuzia, proclamat în Constituția R.M., cu scopul fortificării dezvoltării economice și culturale a ATU Găgăuzia și scoaterea eficientă în evidență al patrimoniului istorico-etno-cultural al găgăuzilor – Gagauzia se poate folosi de dreptul de a adopta Programul ATU Găgăuzia de Dezvoltare a Turismului “Turism Gagauzia -2025”, armonizat cu Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025”. Programul ATU Găgăuzia de Dezvoltare a Turismului “Turism Gagauzia -2025” ar specifica posibilitatea: De a crea Agenției de Turism al ATU Gagauziei și Biroului MICE al Gagauziei; De a determina piețele sursă țintă turistice ale ATU Gagauzia (aproape 300 milioane de reprezentanți ai poporului turcic locuiesc în diferite țări ale lumii, ect.); De a determina atracții (obiective) turistice țintă ale Gagauziei pe tot teritoriul autonomiei; De a elabora plan general de dezvoltare a infrastructurii turistice pe tot teritoriul Gagauziei; De a elabora portalul web oficial turistic al Gaguziei – proprietate a Gagauziei www.gagauzia.travel (portalul oficial al R.M. este proprietate privată a companiei din SUA – Chemonics INC); De a include în Programul ATU Găgăuzia de Dezvoltare a Turismului “Turism Gagauzia -2025” - Programul sectorial regional de dezvoltare a atractivității turistice a Regiunii UTA Găgăuzia în 2019-2025, care este stipulat în p.16 3), b) al Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025”: <u>16. Turismul ca instrument al politicii de dezvoltare regional</u> <u>3) Programele sectoriale de dezvoltare a turismului.</u>	
--	--	--

	<i>b) UTA Găgăuzia a aprobat Programul sectorial regional de dezvoltare a atractivității turistice a Regiunii UTA Găgăuzia în 2019-2025, care stabilește acțiuni concrete și indicatori specifici de măsurare, inclusiv bugete și infrastructura care va fi dezvoltată prin intermediul a 10 proiecte-concept, scopul urmărit fiind de a implementa programe în valoare de 23 milioane euro și ponderea produsului intern brut în economia autonomiei să reprezinte 5% până în 2025.</i> De a determina clar bugetele și sursele financiare pentru realizarea obiectivelor Programul ATU Găgăuzia de Dezvoltare a Turismului “Turism Gagauzia -2025”. Etc. Punerea în valoare în Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” a Gagauzie ar un exemplu pentru Transnistria. 3.1. Proiectul Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” nu a fost prezentat în limba rusă pentru consultații publice, dar noi vorbim despre posibilitățile de susținere a păcii și stabilității în regiune. 4.Obiectivele specifice ale PNĐT “Turism-2025” nu scot în evidență pilonii Strategiei naționale Moldova 2030 „prin punerea în valoare a omului, care este principala avuție a țării”; Obiectivele cheie ale Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025”, necesită să scoată în evidență Pilonii Strategiei naționale Moldova 2030 „prin punerea în valoare a omului, care este principala avuție a țării” și să contribuie la: • Poziționarea strategică a turismului intern; • Impulsionarea circulației turistice interne; • Implementarea funcției sociale a turismului privind recuperarea, reabilitarea, mărirea longevității vieții populației Moldovei, prelungirea longevității profesionale;	La pct. 3.1. În conformitate cu art. 56 alin. (7) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, ”Actele normative se traduc în limba rusă la etapa de publicare a acestora în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.” La pct. 4. Afirmația este lipsită de adevăr. Astfel, conform pct. 64 din Program ”Obiectivul general al Programului este dezvoltarea Republicii Moldova ca destinație turistică competitivă și durabilă, aducând beneficii economice, de mediu și sociale <u>comunităților locale și generațiilor viitoare.</u> Suplimentar, Obiectivul specific nr. 3 este orientat spre ”Extinderea beneficiilor dezvoltării turismului către <u>comunitățile regionale și locale și dezvoltarea unui turism sustenabil (durabil)</u>”. În contextul celor expuse menționăm, că subiectele enunțate de autorul avizului se regăsesc în Program
--	--	--

	• Implementarea funcției sociale a turismului prin satisfacerea nevoilor populației în organizarea timpului liber, impactului emoțional și dezvoltarea personală; • Implementarea funcției sociale a turismului drept creșterea disponibilității turismului pentru populație, asigurând diversitatea necesară prin formarea unui produs turistic, ținând cont de vârstă și sex, caracteristicile etnice, religioase și alte caracteristici ale populației; • Implementarea funcției sociale a turismului privind întărirea institutului familiei etc. • Scoaterea în evidență a unui capitol semnificativ în industria turismului autohton – Turismul pentru copii, care este legat de grija statului față de sănătatea copiilor, recuperarea lor, ridicarea calității învățământului, educarea patriotismul și dragostei față de țară, orientarea profesională a copiilor, dezvoltarea multilaterală spirituală, intelectuală, creativă a lor etc.; • Etc. <u>5.</u> PNDDT “Turism-2025” se folosește ca un instrument de luptă între marele puteri ale lumii, în defavoarea intereselor naționale ale R.M.; 5.1 În determinarea piețelor țintă (sursă) turistice ale R.M. eronat este prezentat locul Federației Ruse . Piața Federației Ruse are potential enorm de valorificate, bazat pe legături stânse istorice, culturale, economice, etc. În Programul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” <u>Punctual 46. Piețe-sursă</u> 1) Asupra alegerii piețelor-țintă s-a convenit în industria turismului după ce au fost luați în considerare o serie de factori, precum transportul aerian, proximitatea, disponibilitatea ghizilor (cu abilități lingvistice necesare) și naționalitatea vizitatorilor existenți. Astfel, Programul-cadru strategic de marketing și promovare turistică 2016-2018 a identificat trei piețe internaționale țintă-sursă de grad 1 pentru Republica Moldova: România, Polonia și Italia.	într-o formă mai compactă, nefiind evidențiate conform solicitării, ceea ce nu înseamnă că aceste aspecte sunt negate. La pct. 5. Declarația autorului avizului nu se acceptă, deoarece poartă conotație politică. Cu referire la Rusia, în Program au fost operate unele completări care menționează că Rusia este o piață-sursă de turiști pentru Republica Moldova și acțiunile pentru a atrage turiști din această țară urmează a fi intensificate. Totodată, menționăm că autorul avizului a expus doar constatări, fără a înainta propuneri concrete de îmbunătățire a Programului. În același timp evidențiem, că este constituită și activează de mai mulți ani Comisia moldo-rusă pentru cooperare economică, în activitatea căreia turismul este o parte componentă (<i>ultima întrunire a Comisiei a avut loc în luna octombrie 2020</i>).
--	--	---

	2) Alte considerente pot sugera diferite piețe sursă (de exemplu, dimensiunea pieței, tendința de a călători, cheltuielile medii și cea mai potrivită cerere a consumatorilor cu oferta Republicii Moldova). În Program au fost incluse piețe secundare, precum Ucraina, Germania, Marea Britanie 3) Deși marketingul ar trebui să fie orientat mai întâi de motivația consumatorului (a se vedea profilarea/segmentarea psihografică mai jos), <i>țările-sursă optime</i> rămân a fi Polonia, Italia, România, Ucraina – plus piața internă, în special în consecința crizei pandemice creată de virusul COVID-19. 5) Conform rezultatelor focus-grup-ului cu tur-operatori și agenții de turism se atestă o cerere în creștere din Europa de Vest (Regatul Unit, Austria). Țările scandinave sunt, de asemenea, menționate ca regiune sursă potențială pentru vizite în Republica Moldova, dat fiind interesul crescut din partea mass-media de călătorie și a tur-operatorilor emițătoridin Suedia, Finlanda, Danemarca. În schimb, cererea din partea țărilor CSI este în scădere. <u>Punctul 66.</u> Pentru realizarea Obiectivului specific nr. 1 sunt stabilite următoarele măsuri și acțiuni: <i>Măsura nr. 2. Consolidarea brandului turistic de țară și continuarea activităților eficace de promovare în piețele-țintă sursă</i> 10) Participarea la expoziții și târguri internaționale specializate în regiunile și piețele țintă, cu stand de țară, activități corelative de comunicare și B2B, printre care: ITB Berlin, TTG Rimini, TT Warsaw, MATKA-Finlanda, expoziții de MICE (Participarea la târguri, expoziții, conferințe internaționale pentru promovarea ofertei MICE (IMEX-Frankfurt, IBTM World – Barcelona, Confex-Londra, etc.)), conferințe tematice de oenoturism, turism gastronomic, cultural, aventură ușoară, etc. Alegerea târgurilor se va face de Agenția de Investiții de comun acord cu tuoperatorii și asociațiile sectoriale, care vor achita doar o taxă adaptată de înregistrare pentru a menține responsabilitatea dar și propriile costuri de deplasare și marketing individual.	
--	--	--

	Participările vor fi anunțate sectorului privat din timp, recomandabil cu cel puțin 12-18 luni previzibilitate, cu rezervări de locații avantajoase ca prezență și accesibilitate <i>Măsura nr. 4. Asigurarea unei deschideri mai mari la nivel internațional</i> se referă la intensificarea dezvoltării cooperării internaționale în domeniul turismului și la utilizarea eficientă a calității de membru al OMT al Republicii Moldova. 10) intensificarea colaborării cu statele cu care au fost încheiate recent acorduri de colaborare în domeniul turismului (România, Georgia, Armenia, Belarus, Polonia); 11) identificarea necesităților (piețelor-țintă) și întreprinderea acțiunilor pentru încheierea de noi acorduri de colaborare în domeniul turismului. Pentru menținerea fluxului de turiști din piețele sursă-țintă Agenția de Investiții va identifica domeniile în care se necesită de a intensifica colaborarea și va înainta propuneri Ministerului Economiei și Infrastructurii privind inițierea acțiunilor pentru încheierea acordurilor de colaborare; Contractele încheiate recent au prioritate??? Evenimentele din Belarusia? Deductiile din punctual 46 intră în contradicție cu datele statistice indicate în numeroasele puncte ale Programului, unde se dau cifrele traversărilor, cazărilor etc. al turiștilor din Rusia. <u>Punctul 29. Frecventarea facilităților de cazare – străini și rezidenți</u> 5) Pe țări de origine a turiștilor străini cazați în facilitățile de cazare din Republica Moldova, România, Ucraina, Federația Rusă și SUA ocupă primele 4 poziții în clasament cu o pondere cumulativă de 53,8%, această ordine nefiind schimbată nici raportat la anul 2014. În această perioadă cel mai mult și-au amplificat prezența în țara noastră turiștii din România, numărul acestora dublându-se de la 22,6 la 44,9 mii persoane. Din top state din anul 2018 cele mai mari creșteri relative a sosirilor în Republica Moldova le-au înregistrat	
--	--	--

	turiștii din Israel și Polonia, numărul cărora a crescut față de anul 2014 de 2,63, respectiv 2,16 ori (<i>Anexa nr. 15</i>). <u>Punctul 52. Acces aerian.</u> 1) În plan european în perioada anilor 2000 - 2018 ponderea călătoriilor cu avionul a crescut de la 46% în 2000 la 58% în 2018, iar a celor cu transportul terestru (călătoriile rutiere) a scăzut de la 49% la 39% în aceeași perioadă. 2) Republica Moldova și-a modernizat recent instalațiile destinate uzului pasagerilor de la Aeroportul Internațional Chișinău. În octombrie 2019, existau conexiuni săptămânale regulate cu 17 țări, cu conexiuni solide, în special, cu trei țări: Rusia, Turcia și Italia. Importanța acestor conexiuni se explică în mare măsură prin conexiunile diasporei cu Rusia și Italia și prin faptul că Istanbul a devenit un important hub regional pentru conexiuni ulterioare. 3) În 2018, aeroportul a gestionat aproximativ 2,8 milioane de pasageri, o creștere anuală de 3%. Principalele companii aeriene care trec prin aeroportul de la Chișinău sunt: Air Moldova, Aeroflot, FlyOne, Turkish Airlines, Lufthansa, Austrian Airlines și LOT. 5.2 IMPORTANT!!! Din Programul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” <u>Punctul 80.</u> De remarcat disponibilitatea partenerilor de dezvoltare de a susține domeniul turismului din Republica Moldova. De menționat, în acest sens, deschiderea față de sector a <u>Statelor Unite ale Americii</u>, care au anunțat despre intenția de a susține dezvoltarea turismului în țara noastră prin implementarea unui program dedicat turismului “The One Moldova”. Ce fel de program??? Dar poate și alte țări întrebăm și includem, cu interesele și Programele lor dedicate Moldovei în Programul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025”.	La pct. 5.2. În anul 2019 Ambasada SUA a anunțat Ministerul Economiei și Infrastructurii despre disponibilitatea de a susține în continuare dezvoltarea turismului în Republica Moldova printr-un program dedicat, pe care sugestiv l-a intitulat “The One Moldova”. Deoarece la momentul adresării a fost deja lansată elaborarea Programului de dezvoltare a turismului, s-a convenit că asupra subiectului se va reveni după aprobarea acestuia, pentru ca suportul pe care-l propune USA să fie în conformitate cu obiectivele generale și specifice ale PNDR. Suplimentar, menționăm că dezvoltarea turismului în Republica Moldova este susținută prin diverse proiecte de către mai multe țări, dintre care
--	---	--

	6. PNDT “Turism-2025” prin promovarea platformei digitale www.moldova.travel (proprietatea companiei private din USA Chemonics INC) ca platform oficială turistică a R.M. lovește în principiile de suveranitate și independență a R.M.; 6.1 În Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” se menționează, că Portalul oficial al industriei turismului Republicii Moldova este www.moldova.travel. Punctul 67. Pentru realizarea Obiectivului specific nr. 2 sunt stabilite următoarele măsuri și acțiuni: <i>Măsura nr. 2. Utilizarea tehnologiilor inovative și creative</i> cuprinde activități pentru sporirea vizibilității online a ofertei turistice a Moldovei și îmbunătățirea accesului la informație pentru turiștii străini. Pentru realizarea măsurii nr. 2 din obiectivul specific nr. 2 se stabilesc următoarele acțiuni: 1) dezvoltarea, extinderea, completarea, promovarea și actualizarea constantă a unui portal turistic de țară www.moldova.travel sub egida brandului turistic național, prin model de cooperare publică-privată. Elaborarea și implementarea unui plan de „search engine optimization”, a campaniilor de publicitate în motoarele de căutare internet, elaborarea și implementarea unui plan de elaborare și actualizare a conținutului media pe portalul turistic; elaborarea și implementarea unui sistem-platformă pentru rezervări on-line a ofertelor de experiențe, evenimente turistice și tururi; <u>Atenție!!!</u> În cadrul discuțiilor la ședințele grupului de lucru asupra Programului, organizate la Guvernul RM, a fost scos în evidență, că Portalul oficial al industriei turismului Republicii Moldova este proprietate privată a companiei din USA- Chemonics INC! În cazul Portalului oficial al industriei turismului Republicii Moldova <u>www.moldova.travel</u> nu poate fi vorba despre un parteneriat public-	evidențiem Polonia, România, Elveția, Austria, Suedia, Marea Britanie, etc. La pct. 6. S-a luat act. Prevederea a fost revizuită. În Planul de acțiuni a fost inclusă acțiunea 2.2.1.1. în următoarea redacție: Elaborarea unui site de țară de promovare a turismului sau, după caz, transferarea, cu titlu gratuit, a site-ului moldova.travel în subordinea Agenției de Investiții
--	---	---

	privat, dar despre încălcarea suveranității și independenței Republicii Moldova și încălcarea intereselor naționale ale țării și cetățenilor!!! Articolul 126. Economia (2) Statul trebuie să asigure: c) protejarea intereselor naționale în activitatea economică, financiară și valutară; <u>7. PNDT “Turism-2025”</u> se folosește ca instrument de lobby și favorizare a intereselor ANTRIM –ul prin umilirea și defavorizarea tuturor celorlalte Asociații obștești, care activează în domeniul industriei turismului și ramurilor ei conexe în R.M.; În Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” <u>Punctul 59. Analiza SWOT</u> <u>PUNCTE SLABE</u> 12) Prea multe asociații turistice cu o voce fragmentată; <u>OPORTUNITĂȚI</u> 10) ANTRIM a devenit o asociație profesionistă „think-tank”(termen internațional recunoscut pentru organizații care dispun de o expertiză semnificativă într-un domeniu specific) pentru promovare, marketing, instruire și dezvoltare de produs turistic de nivel occidental; Se propunem de a exclude din punctual 59. în capitolul <u>Puncte slabe</u> subpunctul 12) și la capitolul <u>Oportunități</u> punctual 10) ANTRIM este organizația creată și susținută de Proiectul de Competivitate (Chemonics INC), cea ce a creat un precedent periculos și inadmisibil de a susține financiar și de a promova numai ANTRIM-ul. Cea ce se face în Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025”. Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025”, Anexa nr. 24. Evaluarea activităților de marketing. Planul de marketing realizat în 2014-2015 și 2016-2019 a inclus acțiuni specifice, priorități operaționale și obiective de marketing, printre care:	La pct. 7. S-a luat act. În Program au fost operate modificări pentru a echilibra informația despre asociațiile profesionale.
--	--	--

	2) Gestionarea prezenței Moldovei turistice în rețelele sociale. Prima acțiune recomandată în 2016 a cuprins o strategie de comunicare definită pentru prezență în rețelele sociale (ce rețele urmau a fi folosite, ce mesaje urmau a fi comunicate, imagini etc.). <u>ANTRIM</u>, cu suportul Proiectului de Competitivitate din Republica Moldova a implementat aceste acțiuni de promovare, amplificând prezența pe plan local și în piețele țintă. Totuși, mai multe eforturi și resurse trebuiau investite, în baza unei campanii anuale pre-stabilite și comunicate întregii industrie pentru coalizare (de ex. concentrarea pe un produs, o destinație, un mesaj, un manifest etc.). 3) Ar trebui creată o „comunitate a destinației” pentru a gestiona prezența Republicii Moldova ca destinație turistică națională în rețelele sociale. Strategia anterioară a sugerat numirea unui manager de comunitate, acest lucru încă nu s-a întâmplat. <u>ANTRIM</u> monitorizează analizele rețelelor de socializare, dar nu o face în mod continuu și nu au fost produse rapoarte bilunare cu privire la performanța rețelelor sociale (din cauza lipsei de personal). 4) Campanii de comunicare integrate. <u>ANTRIM</u>, cu suportul Proiectului de Competitivitate din Republica Moldova, a dezvoltat o campanie de promovare internațională și către diaspora moldovenească, „Fii oaspetele nostru” / ”Be Our Guest”, care a câștigat premii în Republica Moldova, Polonia și România și a generat o bună implicare socială și o recunoaștere mai amplificată a Republicii Moldova în piețele sursă. 6) Tururi pentru presă și bloggeri. Peste 150 de jurnaliști, bloggeri și fotografi au fost sponsorizați în vizite de studiu și familiarizare în Republica Moldova , majoritatea fiind invitați de ANTRIM, cu suportul Proiectului de Competitivitate din Republica Moldova ,de Agenția de Investiții, de Oficiul Național al Viei și Vinului. Estimativ 500 jurnaliști au vizitat Republica Moldova în ultimii 6 ani și au generat publicații și conținut în media internațională. În rezultat, Republica Moldova a intrat în top-urile destinațiilor ce merită a fi descoperite, topul destinațiilor oenoturistice, etc. În perioada 2017-	
--	--	--

	2019, în piețele țintă, <u>ANTRIM, cu suportul Proiectului de Competitivitate din Republica Moldova</u>, a menținut activități continue de comunicare, PR și deservire a presei locale prin intermediul agențiilor locale de PR, care serveau drept birouri de presă a Republicii Moldova în România, Polonia și Italia, ceea ce a sporit vizibilitatea continuă a Republicii Moldova și reacția promptă la oportunități. Similar, servicii de consultanță de PR internațional s-au implementat de <u>ANTRIM și ONVV</u> la nivel internațional, ținând presa de impact global, precum National Geographic, Lonely Planet, Vogue, Forbes, etc. Aceste eforturi trebuie amplificate și continuate. O rețea de jurnaliști și formatori de opinie care deja au vizitat și au scris despre Republica Moldova trebuie animată constant de Organizația de marketing a destinației, prin stimulente, evenimente, invitații, newsletter-e, etc. <u>Punctul 67.</u> <i>Măsura nr. 4. Dezvoltarea calitativă a forței de muncă și a competențelor acesteia</i> 11) stimularea și sporirea numărului de ore pentru stagii practice și de voluntariat în curriculum-urile de studiu. Îmbunătățirea relațiilor de colaborare între instituțiile de învățământ și agenții economici din industria turismului privind practica de studii, stagii profesionale și voluntariatul studenților prin Programul „Next Tourism Generation Academy” (Programul ”Academia Generației Viitorului în Turism”); Programul „Next Tourism Generation Academy” (Programul ”Academia Generației Viitorului în Turism”) – este proiect realizat de ANTRIM cu suportul proiectului de Competitivitate; Astăzi majoritatea Asociațiilor turistice lucrează numai pe bază de voluntariat, pe când proiectele ANTRIM-ului sunt inițiate și susținute financiar de Proiectul de Competitivitate (Chemonics INC). 7.1. Solicităm, includerea în Programul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” și Planul de acțiuni al unui punct privind efectuarea unui Studiu privind activitatea și rolul Asociațiilor de	La pct. 7.1. Se acceptă.
--	--	---------------------------------

	turism în R.M. cu scoaterea în evidență al finanțării, lucrului efectuat și rezultatelor obținute. 8.PNDT “Turism-2025” nu contribuie la crearea unei structuri unice, integre, optimale, responsabile de management în industria turismului în R.M.; În Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” <u>Punctul 14.</u> Managementul industriei turismului. 2) Responsabilitatea pentru administrarea sectorului este distribuită în mai multe autorități ale Guvernului, după cum urmează b) Responsabilitatea pentru marketingul destinației, precum și promovarea brandului de țară, atragerea investițiilor și promovarea exporturilor a fost transferată în 2018 către <i>Agenția de Investiții</i> din Republica Moldova (AIRM). AIRM a fost înființată ca autoritate publică în subordinea directă a Prim-ministrului. 4) În urma reformei din anul 2018 a administrației publice centrale, în Republica Moldova nu există o organizație autonomă de management și marketing al destinației, cunoscută de obicei ca organizație națională în domeniul turismului, un instrument de bază și esențial pentru managementul și marketingul eficient a unei destinații turistice de succes. În cadrul acestor reforme, Agenția Turismului a Republicii Moldova a fost desființată, iar responsabilitățile sale au fost transferate Agenției de Investiții din Republica Moldova (AIRM), agenție subordonată Guvernului Republicii Moldova, responsabilă pentru atragerea investițiilor, promovarea exporturilor, promovarea brandului de țară și dezvoltarea și promovarea turismului. <u>Punctul 66.</u> Pentru realizarea Obiectivului specific nr. 1 sunt stabilite următoarele măsuri și acțiuni: <i>Măsura nr. 1. Acordarea priorității turismului în politicile publice și eficientizarea structurii de guvernare a sectorului</i> 2) fortificarea capacităților Ministerului Economiei și Infrastructurii în domeniul turismului prin crearea unei subdiviziuni responsabile de turism;	La pct. 8. S-a luat act. Varianta clasică în gestionarea de către stat a turismului, pe care o imlementează majoritatea țărilor, este divizarea atribuțiilor de elaborare a politicilor, care, de regulă, aparține unui minister, de atribuțiile de implementare a politicilor, care, de regulă, aparține unei structuri subordonate ministerului care elaborează politicile în domeniul respectiv. În procesul de avizare au fost expuse mai multe opinii, după cum urmează: a) reorganizarea Agenției de Investiții în Agenția de Investiții și Turism cu păstrarea acesteia în subordinea Guvernului; b) reorganizarea Agenției de Investiții în Agenția de promovare a Investițiilor, Exportului și Turismului, cu păstrarea acesteia în subordinea Guvernului (AIM); c) reorganizarea Agenției de Investiții în Agenția Turismului și transferarea acesteia în subordinea Ministerului Economiei și Infrastructurii (asociațiile de specialitate); d) transformarea Agenției de Investiții într-o organizație care are la bază relațiile public-private (stat+mediul de afaceri) similar Oficiului Național al Viei și Vinului, subordonată MEI. Decizia finală urmează a fi luată de Guvern.
--	--	--

	7) fortificarea capacităților de implementare a atribuțiilor Agenției de Investiții pentru integrarea modelului de parteneriat public-privat în gestionarea instituțională prin crearea unui Consiliu de coordonare pentru domeniul turismului cu participarea reprezentanților industriei de turism receptor și intern. Pînă la optimizare Agenția de turism al R.M. era o structură unică, care se ocupa de industria turismului. Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” susține dualitatea puterilor și influența al mai mulți actori, asupra dezvoltării industriei turismului: ODIM, ONVV, ADR -uri, ca în final această schema să nu fie efectivă și rezultativă. <u>Punctul 67.</u> Pentru realizarea Obiectivului specific nr. 2 sunt stabilite următoarele măsuri și acțiuni: <i>Măsura nr. 2. Utilizarea tehnologiilor inovative și creative</i> cuprinde activități pentru sporirea vizibilității online a ofertei turistice a Moldovei și îmbunătățirea accesului la informație pentru turiștii străini. Pentru realizarea măsurii nr. 2 din obiectivul specific nr. 2 se stabilesc următoarele acțiuni: 18) <u>înființarea unui Birou de convenții MICE</u> conform bunelor practici internațional cu participarea furnizorilor de servicii componente MICE și elaborarea unui plan de acțiuni pentru 24 luni de promovare a ofertei MICE și dezvoltare a produselor MICE, inclusive marketing, comunicare, traininguri, atragere de investiții, etc.; <u>9.</u>PNDT “Turism-2025” nu atinge toate ramurile industriei turismului în R.M., spre exemplu: turismul de afaceri (ramura cu cel mai mare venit în industria turismului pe piața mondială (MICE este doar o parte componentă a turismului de afaceri)), turismul industrial, turismul patriotic, turismul științific, turismul medicinal, etc.; <u>9.1</u> Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” <u>Punctul 37.</u> Produse cu potențial de dezvoltare în oferta turistică a Republicii Moldova Propunem de a modificat subpunctul:	La pct. 9. S-a luat act. Constatările autorului avizului nu sunt însoțite de propuneri concrete privind conținutul acțiunilor, autoritățile responsabile de implementare, resursele financiare necesare și sursa de finanțare, etc.
--	---	---

	3) Medical, Spa și Wellness; Propunem de a introduce subpuncte: 4) Turism de Afaceri; 5) Turism Industrial; 6) Turism pentru copii și de familie; 7) Turism Patriotic; Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” <u>Punctul 34.</u> Tendințe globale în materie de cerere în domeniul călătoriilor – oportunități pentru Republica Moldova. 7) Un procent înalt de vizite internaționale în Republica Moldova îl constituie călătoriile de afaceri, 30% în 2016, scăzând la 17% în 2018. Un număr din ce în ce mai mare de călători de afaceri aleg să își extindă sejururile pentru a include și unele activități de agrement (mai mult de 60% din călătoriile de afaceri au fost extinse pentru călătorii de agrement în 2017, o creștere de 40% an de an(2)), un obiectiv al programului strategic ar trebui să fie crearea și comercializarea experiențelor pentru acest segment de piață. <u>Punctul 67.</u> Pentru realizarea Obiectivului specific nr. 2 sunt stabilite următoarele măsuri și acțiuni: <i>Măsura nr. 1. Consolidarea și diversificarea produsului turistic</i> include măsuri pentru consolidarea produsului turistic conform ofertei unice de țară bazat pe tipurile de turism ce pot fi dezvoltate în Republica Moldova (turismul de experiență, transformațional, sustenabil, precum și dezvoltarea produselor de oeno-turism, produselor de turism rural și agro-turistic, turism MICE, turismul de aventură ușoară), dezvoltarea turismului în ariile naturale protejate pentru valorificarea patrimoniului național natural și creșterea veniturilor administrațiilor respective din serviciile de turism și dezvoltarea, consolidarea și valorificarea potențialului turistic în Rezervația cultural-naturală ”Orheiul Vechi” ca model de referință de turism sustenabil în Republica Moldova. Se propune de a introduce în punctul 67 ca tip de turism – turismul de afaceri . turismul industrial, etc.	
--	---	--

	<u>9.2</u> Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” trebuie să deschidă posibilitatea de a fortifica Programul prin elaborarea Programelor (Strategiilor) pe tipuri de turism, care au potențial de a crea produse turistice cu valoare înaltă adăugată <u>9.3</u> În Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” nu este clar crearea Biroului MICE. <u>Punctul 67.</u> Pentru realizarea Obiectivului specific nr. 2 sunt stabilite următoarele măsuri și acțiuni: <i>Măsura nr. 2. Utilizarea tehnologiilor inovative și creative</i> cuprinde activități pentru sporirea vizibilității online a ofertei turistice a Moldovei și îmbunătățirea accesului la informație pentru turiștii străini. Pentru realizarea măsurii nr. 2 din obiectivul specific nr. 2 se stabilesc următoarele acțiuni: 18) <u>înființarea unui Birou de convenții MICE</u> conform bunelor practici internațional cu participarea furnizorilor de servicii componente MICE și elaborarea unui plan de acțiuni pentru 24 luni de promovare a ofertei MICE și dezvoltare a produselor MICE, inclusive marketing, comunicare, traininguri, atragere de investiții, etc.; 9.3. Cei 6 piloni prin care Republica Moldova este prezentă pe piață: <u>Punctul 48.</u> Profilarea pieței. Noua strategie de marketing pentru 2030 propune o abordare suplimentară de orientare diferită pe piețele-sursă alese, una ce va sprijini, de asemenea, creșterea turismului de pe alte piețe. 1) Companiile și destinațiile turistice progresive dezvoltă acum o abordare psihografică pentru a-și informa deciziile de marketing (și de dezvoltare a produselor). Abordarea psiho-grafică se bazează pe înțelegerea mai profundă a atitudinilor, intereselor și a valorilor potențialului vizitator. Abordarea psihografică permite destinațiilor să construiască un portret digital al vizitatorilor posibili, ce depășește locul în care trăiesc și profilul lor demografic. Această abordare încă nu a fost implementată în Republica Moldova.	
--	---	--

	2) Programul-cadru strategic de marketing și promovare turistică cu un Plan de acțiune pentru 2016-2018 și 2018-2020 a fost elaborat cu suportul Proiectului de Competitivitate din Republica Moldova finanțat de USAID, Guvernul Suediei și Ukaid, identifică profilul psihografic al turistului-țintă pentru Republica Moldova și anume „turistului conștiincios”(sau turist cu discernământ). 3) Oferta turistică de țară analizată cuprinde 6 piloni prin care Republica Moldova este prezentă pe piață: turismul de aventură ușoară și cultural; vin și gastronomie; viață și experiențe eco-rurale; turismul de afaceri și MICE; turism de recuperare spirituală și balnear. Cu excepția călătorilor de afaceri, combinația acestor sectoare de piață, împreună cu promisiunea de brand a Republicii Moldova (Redescoperă căile vieții), de a descoperi o destinație autentică nouă și nealterată, vor atrage două segmente psihografice de piață deja consacrate: segmentul exploratorilor culturali și a călătorilor gastro-culturali care constituie împreună 22% din totalul călătorilor în scopuri de agrement. Prin înțelegerea și utilizarea acestor profiluri digitale ale călătorilor (utilizarea rețelelor de socializare) și a preferințelor de călătorie, noua strategie de marketing va permite o direcționare mult mai eficientă, elaborarea unor mesaje mai eficiente și va mobiliza vizitatorii să susțină Republica Moldova prin distribuire online în rețelele sociale. Cine a determinat acești 6 piloni, prin care Republica Moldova este prezentă pe piață. 10.Obiectivele specifice ale PNDT “Turism-2025” nu au indici concreți și măsurabili de apreciere al rezultatelor, care v-or fi atinse; 11.PNDT “Turism-2025” nu valorifică potențialul obiectivelor turistice de mare valoare și atracție ale R.M., care ar ridica nivelul de competitivitate al industriei turismului R.M. pe plan internațional, spre exemplu – peștera Emil Racoviță;	La pct. 10. O parte din indicatori au fost revizuiți. La pct. 11. Este o opinie a autorului avizului, care nu este însoțită de propuneri concrete. Totodată, reflecțiile autorului avizului ar putea servi drept puncte de pornire pentru programele de dezvoltare a
--	--	--

	În Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” Punctul 19. Patrimoniul natural. 3) Un potențial de valorificare sub aspect turistic o au și monumentele naturale, peste 500 fiind sub protecția statului, inclusiv obiective atractive precum peștera de ghips „Emil Racoviță” (circa 89 km!!!! (<i>În present sunt cartografiate curca 120 km.</i>)), Stânca Japca, Grotele și recifele Brânzeni, Defileul Trinca, Râpa lui Vișan, Rașcov, Defileul Fetești, Cheile Butești, Naslavcea, Defileele Duruitoarei și Văratice, Pragurile Nistrului, Argilele de la Etulia, Stejarul lui Ștefan cel Mare de circa șase secole de la Cobâlnea, Pădurea de plop de la Dubăsarii Vechi, izvoarele cu apă minerală, etc. <u>Punctul 45. Marketing – prezentare generală.</u> 1) Republica Moldova este o țară necunoscută turiștilor, fără atracții specifice majore, care să o diferențieze și să o memoreze pe plan internațional. Vinul și trecutul sovietic, sau repercusiunile sale (separatismul, efectele economiei de tranziție, migrația) sunt de cele mai multe ori unicele informații accesibile și cunoscute de turiști. 2) Bugetul actual pentru promovarea atracțiilor turistice din Republica Moldova este foarte limitat. În plus, nu se atestă o utilizare cât mai eficientă a bugetului, or cheltuielile pentru marketing ar trebui să se concentreze pe câteva tipuri de produse și experiențe, un număr limitat de piețe-țintă și cele mai eficiente și accesibile canale media/de informare. Republica Moldova are!!! atracții specifice Majore!!!, care să o diferențieze și să o memoreze pe plan internațional!!! <u>Proiect</u> „The Fascinating Underground World of Moldova” (Discover unknow Moldova: its mysterious caves and tunnels!) (Let’s explore Moldavian mysterious Caves\$Tunnels together!). În Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” politica de produs turistic trebuie să vizeze: o interpretare inovatorie a patrimoniului material și imaterial a Moldovei – diferențierea și scoaterea lui în evidență la nivel internațional; modernizarea și	produselor turistice, elaborarea cărora este prevăzută de Program. În acest context, menționăm că la elaborarea programelor menționate vor fi implicate și asociațiile profesionale, respectiv, ANTAI va putea contribui la promovarea ideilor expuse în aviz.
--	--	---

	extinderea ofertei turistice a Moldovei; creșterea competitivității și atractivității produsului turistic pe piața internă și internațională. Strategia de produs trebuie să se bazeze pe atragerea turiștilor naționali și internaționali, prin valorificarea unor destinații turistice nevalorificate din Moldova, care pot fi caracterizate ca minunile lumii sau senzații. Principiile de bază ale promovării produsului turistic al Moldovei, fiind on-line marketingul și aplicarea tehnologiilor digitale inovatoare. Este necesar de a introduce în circuitul turistic a Moldovei noi areale cu potențial turistic nevalorificat de maximă atracție – peșterile Moldovei – Discover the undiscovered Caverns&Caves Adventure Moldova. Peștera Emil Racoviță (raionul Briceni) are potențial de a deveni o Meccă turistică pe plan internațional, unde vor veni sute de mii de turiști din întreaga lume. Peștera Emil Racoviță este o minune a lumii, care fascinează și care are un ecosistem unic, pe baza căruia pot funcționa speleo-sanatorii și speleo-spitale irepetabile. Aerul din Peștera Emil Racoviță este unic (datorită proporției unice dintre oxigen și bioxid de carbon – taina nedecoperită a lumii), prin cercetări științifice e demonstrat, că el dă un restart sistemului imunitar al omului. Este important de inițiat – MoldovaCaves Project - Sustainable management and tourist promotion of natural and archaeological heritage in the Moldova Caves (Cave Tour and Extreme Cave Tour, Cave Adventure Moldova), prin care vor fi valorificate destinațiile turistice de maximă atracție – Peșterile Moldovei, unde turiștii pot primi experiență unică în lumea subterană a Moldovei: Peștera Emil Racoviță cu lungimea 120 km, situată în raionul Briceni, la 230 km de la Chișinău – are peste 10 milioane ani; Peștera Surprizelor – lungimea 1,7 km, situată în raionul Criuleni (la 2 km de la Criuleni), la 40 km de la Chișinău. Obiectul aparține Întreprinderii de Stat „Moldsilva”. Intrarea în peșteră nu are paznic, nu există ghizi;	
--	---	--

	Peștera Răposăților din satul Rudi, raionul Soroca; Peșterile de la Brânzeni. Întreaga localitate Brânzeni este așezată între stânci și peșteri. Pe malul râului Racovăț, în grote, au fost găsite unelte de muncă, care serveau încă omului din paleolitic. Pe lângă frumusețea sa rară, Brânzeni servește și ca un spațiu pentru cercetări istorice; Duruitoarea Veche. În apropierea satului Costești, pe malul râului Duruitoarea, este situată rezervația naturală „Defileul Duruitoarea”. Grota propriu-zisă datează încă din epoca de piatră și are lungimea de 49 de metri. În urma cercetărilor arheologice au fost descoperite rămășițe de obiecte din epoca de gheață și dovezi ale existenței unei civilizații străvechi, fapt care i-a adus un renume internațional; Peșterile paleolitice din nordul Modovei: grotă foarte interesantă este situată în vârful Recifului Butești, în apropiere de satul Butești, raionul Glodeni, pe panta stângă, sus de râul Camenca; O peșteră foarte interesantă se află în apropiere de vârful unei pante abrupte a Defileului Buzdugeni, sus de râul Racovăț etc; Mănăstirea rupestră Țipova – amfiladă de peșteri de-a lungul râului Nistru, etc. Este necesar de organizat o conferință internațională în Moldova a speleologilor și a savanților, care studiază pământul. Savanți din foarte multe țări – SUA, Canada, Australia, China, țările Europene etc. deja au vizitat peștera. Peștera Emil Racoviță nu este studiată pe deplin. După lungime este a doua peșteră carstică din lume, după volum cea mai mare peșteră carstică din lume. Peștera are râuri și lacuri subterane cu apă mineralizată. Peștera are săli mari – unele au lungimea de 200 metri și înălțimea 20 metri. În unele sali au fost organizatu concerte subterane de muzică clasică, cu o atmosferă și o acustică irepetabilă. Sunt presupuneri științifice, că Peștera Emil Racoviță este nu numai cea mai mare peșteră karstică din lume, dar posibil și cea mai lungă din toate tipuri de peșteri din lume. Se presupune, că peștera are mii de kilometri sub pământ – fiindcă în acest loc este o crăpătură tectonică. În peșteră se află unul din cele mai mari rezervuare de apă	
--	--	--

	potabilă din lume. În prezent zilnic apa din peșteră se pompează și se varsă în Prut. Dacă apa nu va fi pompată galeriile peșterii vor fi inundate de apele subterane. Peștera Emil Racoviță este peșteră bilaterală, amplasată pe teritoriul Ucrainei și Moldovei. Intrarea este de pe teritoriul Moldovei. Alături de peșteră compania Knauf valorifică cariera de gips. Oficial peștera este închisă, dar neoficial în ea se organizează des excursii. La scrisoare este atașată o prezentare despre peștera Emil Racoviță. Este necesar de continuat cartografierea și studierea peșterilor Moldovei. Un alt proiect, care poate fi conceptual legat de proiectul Moldova Caves Project ar fi proiectul “Galeriile subterane ale Moldovei” – „Underground galleries of Moldova”, „Underground wine galleries of Moldova”: Galeriile subterane ale Chișinăului – păstrează tainele lumii subterane ale Chișinăului. Sunt afirmări, că galeriile subterane ale beciurilor din Cricova ajung pînă în Piața Marii Adunări Naționale a capitalei. Sensații!!! Să presupunem, că din arhivele KGB din Moscova vor fi transmise planurile galeriilor subterane de sub orașul Chișinău (tainele KGB-ului sovietic). Aceste galerii ar fi puncte de maximă atracție turistică pentru turiști internaționali; Galeriile subterane ale Cetații Bender – există afirmații, că labirintele subterane din cetate trec sub apele Nistrului. Acolo, după legendă sunt ascunse comorile turcilor; Galeriile subterane din mănăstirile Moldovei; Galeriile subterane din orașele și satele Moldovei – pe perioada turcilor în ele se se ascundea populația; Galeriile subterane vinicole – galerii de mină, beciurile Mileștii Mici (120 km.), Cricova, beciurile Brănești etc.; Beciurile tradiționale din Moldova, de fapt, sunt niște mici galerii subterane.	
--	--	--

	Ar fi important, de a uni ideile enunțate într-un proiect unic – spre exemplu, „The Fascinating Underground World of Moldova”, „The Underground Road (Route, Trail) of Moldova” etc. 12.Brandul nu va fortifica competitivitatea Moldovei pe piața internațională, atunci când produsului turistic autohton nu este competitiv pe piața internațională. În Moldova lipsesc produse turistice de brand (rute turistice, obiective turistice, etc.), atractive pe plan internațional; Brandul țării. Majoritatea țărilor lumii, care au o industrie turistică dezvoltată nu au un brand al industriei turismului. Dar au succese excepționale în atragerea turiștilor și venituri esențiale. Nici o țară nu investește atât de mult în brand. Se investește în produse noi turistice, cu valoare înaltă adăugată Brandul Țării- „Pomul vieții” nu unește într-o familie unică Transnistria și Gagauzia. În Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025”, Anexa nr. 25. Recomandările-cheie privind strategia de brand: În prezent, brandul turistic al Republicii Moldova constituie o noutate la nivel mondial, încă nu a fost conștientizat suficient pe piețele-sursă. Conform cadrului theoretic al modelului brandului de putere al lui Young și Rubicam, singura șansă a RepubliciiMoldova de a reuși pe piață este de a căuta și a livra un produs DIFERIT. Măsura nr. 2. Consolidarea brandului turistic de țară și continuarea activităților eficace de promovare în piețele-țintă sursă Acțiunile de promovare a Republicii Moldova din 2015-2019 privind turismul au inclus o declarație de poziționare puternică, care mai este relevantă pentru perioada 2021- 2025: <i>O combinație unică între natura neatinsă, cultură seculară, bucătărie bogată și ospitalitate autentică vă întâmpină în centrul Europei</i> (Sursă: Ghid privind brandul turist ic în Moldova 2015). 1) actualizarea și ajustarea brandbook-ului pentru brandul național „Pomul Vieții” la specificul industriei turismului, conform poziționării ofertei unice turistice de țară. Pentrua consolida o	La pct. 12. S-a luat act.
--	--	----------------------------------

	imagine coerentă, unică și coordonată a Republicii Moldova ca destinațieturistică se vor elabora machete-cadru, ușor adaptatebile pentru activități de marketing și promovare. Totodată, dată fiind aplicarea ca brand-platformă a brandului turistic național, se vor elabora adaptări de utilizare ale acestuia cu alte sub-identități vizuale ale destinațiilor, regiunilor, sub-produselor turistice, co-ordonarea cu alte branduri de țară (de exemplu vinicol, horticol, etc.), 4) elaborarea unui portofoliu de comunicare sub egida brandului național turistic pentru activități de promovare, comunicare și marketing (conținutul elaborat conform bunelor practici). 9) elaborarea unui portofoliu-model de produse purtătoare a brandului național turistic, cu titlu de suvenir, pentru ghidarea producătorilor privați. Elaborarea unui set de suvenire și materiale-cadou pentru achiziții în sistemul autorităților publice. Dar cum rămâne cu competitivitatea pe plan internațional a Moldovei, care cere creativitate, diversificare, actualizare, etc. V-am crea standarte, care nu ne vor face în final necompetitivi pe plan internațional. Este clar, că companiile care v-or fi atrase la lucrul cu brandul v-or avea de lucru și v-or avea venit. Se propune, de a include în Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025”, ca toate la toate denumirile Companiile naționale de promovare în industria turismului (de tip, ” Ne-am pornit”, etc.), formare de slogane , să fie făcute transparent public, la carea toți cetățenii R.M. ar putea participa!!! În Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025”: <u>Punctul 66.</u> Pentru realizarea Obiectivului specific nr. 1 sunt stabilite următoarele măsuri și acțiuni: <i>Măsura nr. 1. Acordarea priorității turismului în politicile publice și eficientizarea structurii de guvernare a sectorului</i> 7) fortificarea capacităților de implementare a atribuțiilor Agenției de Investiții pentru integrarea modelului de parteneriat public-privat în gestionarea instituțională prin crearea unui Consiliu de coordonare	
--	--	--

	pentru domeniul turismului cu participareareprezentanților industriei de turism receptor și intern. <u>Punctul 66.</u> Pentru realizarea Obiectivului specific nr. 1 sunt stabilite următoarele măsuri și acțiuni: <i>Măsura nr. 3. Implementarea și atragerea investițiilor strategice în infrastructura turistică și facilități de cazare</i> prevede măsuri pentru dezvoltarea unei strategii de promovare a investițiilor în turism ”de la zero” (brownfield și greenfield), crearea în acest sens a parteneriatelor public - private cu investitori locali și/sau străini pentru stimularea creșterii investițiilor străine și locale în domeniul turismului, promovând avantajele specifice ale țării și industriei turismului, reducând la minim restricțiile ce țin de ofertă pentru desfășurarea activității operaționale efective a investitorilor străini și locali. 13) promovarea oportunităților de Parteneriat Public-Privat (PPP) către investitori străini în cele mai vizitate destinații precum: (1) Orheiul Vechi; (2) Căușeni - Ștefan Vodă; (3) Anenii Noi – Criuleni - Dubăsari; (4) Găgăuzia; (5) Cahul - Giurgiulești; (6) Soroca - Rezina; (7) Hîncești - Leușeni ș.a. Asemenea oportunități de PPP pot include dezvoltarea infrastructurii de primire turistică, infrastructura de patrimoniu cultural (conace, monumente, etc.) de recreere, de activități de aventură ușoară, dezvoltarea parcurilor de distracție, campinguri, parc de trailere, etc.; 21) menținerea vigilenței în legătură cu consecințele negative potențiale ale ISD; <u>14.</u> 2/3 din informația PNDT “Turism-2025” demonstrează și confirmă nivelul necompetitiv (poziția în Clasamentul internațional pe indici al R.M.) de dezvoltare a industriei turismului R.M. , care sa dezvoltat din anul 2014 pe baza Strategiei Turism- 2020, scrisă (experți naționali și internaționali, atrași de proiectul Competitivitate) și executată cu suportul financiar al Proiectului de Competitivitate pe parcursul acestor ani , tot de acei, care au elaborat Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025”. Acest fapt	La pct. 14. Afirmatiile autorului avizului sunt expuse din necunoștință de cauză. Indicele Competitivității Turismului conține 14 componente (a se vedea anexa nr. 1 la Profram). În cadrul unei țări se evaluează fiecare dintre aceste componente, după cum urmează: Mediul de afaceri Siguranța și Securitatea
--	--	--

	determină indicele scăzut de credibilitate al proiectului documentului propus spre examinare și aprobare. În luna octombrie 2019 a fost înaintat un Proiect — potențialul turistic și medical al peșterii Emil Racoviță, care nu a fost scos la masa de discuții a Grupului de lucru; <u>Punctul 62.</u> Problema nr. 2. Valoare adăugată joasă a produsului turistic. Se manifestă prin: 1) existența unei oferte turistice modeste și nediversificate; 2) lipsa unui plan de dezvoltare a infrastructurii destinațiilor turistice – situație caracterizată de un nivel jos al investițiilor publice și private în domeniu; 3) infrastructura de cazare se dezvoltă cu ritmuri anemice nu este suficientă pentru deservirea calitativă a fluxului de turiști străini și locali în vârfurile de sezon; 4) penetrarea slabă a tehnologiilor inovative și creative în crearea și consumareaprodusului turistic; 5) deficitul și competențele slabe ale forței de muncă. <u>Punctul 11.</u> Indicatori de competitivitate - analiza evoluției indicelui T&T FEM. 2) Astfel, potrivit celui mai recent Clasament de Competitivitate al Turismului, elaborat bienal de către Forumul Economic Mondial (2019), Republica Moldova este clasată pe poziția 103 din 140 de state evaluate în anul 2019. Conform Clasamentului, Republica Moldova este poziționată în grupul țărilor din BALCANI și EUROPA DE EST unde Republica Moldova este inclusă alături de România și Bulgaria (vezi tabelul nr. 3) și alte 9 state europene membri UE și non-membri. După cum poate fi desprins, dintre cele 12 state din regiune, Republica Moldova se află la coada Clasamentului, având o clasare mai bună doar comparativ cu Bosnia și Herțegovina.	Sănătatea și Igiena Resursele Umane și Piața Muncii, Disponibilitatea TIC Acordarea Priorității Industriei Turismului Deschiderea Internațională Competitivitatea Prețurilor Durabilitatea mediului Infrastructura de Transport Aerian Infrastructura Terestră și Portuară Infrastructura Serviciilor Turistice Resursele Naturale Resursele Culturale și Călătoriile de Afaceri. Încercarea de a da vina doar pe o strategie sectorială, în argumentarea poziției pe care o ocupă o anumită țară într-un clasament, este puțin plauzibilă. Suplimentar, de notat, că Strategia de dezvoltare a turismului "Turism 2020" a fost elaborată în anii 2013-2014 de către Agenția Turismului cu forțele proprii și cu suportul autorităților publice și al asociațiilor profesionale din domeniul turismului.
--	--	--

	15.Elaborarea Obiectivelor - cheie al Programul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” efective, clare și măsurabile. Programul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” <u>Punctul 64.</u> Obiectivul general al Programului este dezvoltarea Republicii Moldova ca destinație turistică competitivă și durabilă, aducând beneficii economice, de mediu și sociale comunităților locale și generațiilor viitoare. <u>Punctul 65.</u> Pentru realizarea Programului sunt stabilite 3 obiective specifice: Obiectivul specific nr. 1. Creșterea importanței și contribuției turismului în economia națională. Obiectivul specific nr. 2. Creșterea valorii adăugate din serviciile de turism receptor și intern. Obiectivul specific nr. 3. Extinderea beneficiilor dezvoltării turismului către comunitățile regionale și locale și dezvoltarea unui turism sustenabil (durabil). Se propune (din cauza timpului limitat nu este adus la nivel corespunzător, dar se poate privi, ca exemplu): Obiectivele cheie ale Programul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” Obiectivul cheie nr. 1. Dezvoltarea turismului intern este prioritate strategică în politica statului. (Cetățenii R.M. sunt principala avuție a statului) Obiectivul specific nr. 2. Creșterea anuală cu 2% a PIB-ului R.M. , pe baza dezvoltării industriei turismului național . Creșterea cotei de venit de 14% în PIB-ul R.M din industria turismului național. Enunțul “Creșterea valorii adăugate din serviciile de turism receptor și intern” – nu determină obiective clar măsurabile pentru economia statului. Obiectivul specific nr. 2. Dezvoltarea eficientă și armonioasă a industriei turismului pe tot teritoriul R.M. - catalizator al dezvoltării comunităților regionale și locale.	La pct. 15. S-a luat act. Obiectivele stabilite în Program au fost elaborate în baza propunerilor experților și definitivate în rezultatul consultărilor în cadrul ședințelor Grupului de lucru din 05.12.2019, 25 februarie, 3 și 10 martie 2020.
--	--	--

	Obiectivul specific nr. 3 Fortificarea și creșterea nivelului de competitivitate al industriei turismului R.M., prin consolidarea credibilității dintre cele două maluri ale Nistrului, prin apropierea și armonizarea dezvoltării economice a celor două maluri, în baza existenței unor cerințe obligatorii unice pentru dezvoltarea cu succes a industriei turismului pe ambele maluri - păstrarea păcii și stabilității pe Nistru, securitatea și protejarea turiștilor, imposibilitatea de a dezvolta cu succes pe plan internațional industria turismului pe un mal fără celălalt. (din cauza lipsei de timp nu este cizilată și minimizată) Obiectivul specific nr. 4 Creșterea nivelului de competitivitate a industriei turismului național la nivel internațional – prin introducerea în explorare a unor destinații turistice - nevalorificate (magnete turistice de nivel internațional, spre exemplu, Peștera Emil Racoviță, etc.) Obiectivul specific nr. 5 Creșterea nivelului de competitivitate al industriei turismului la nivel internațional pe baza implementării tehnologiilor digitale informaționale inovative (tehnologiile blockchain, turismul în spațiul on-line, crearea marketplace, etc.).	
Asociația Națională a Turismului de Afaceri și Industrial "Pro Turism Moldova" - <i>avizul nr. 2 din 15.09.2020.</i> În discuții cu autorul avizului, s-a insistat ca în Sinteza obiecțiilor să fie incluse ambele avize, din 21.08.2020 și din 15.09.2020. <i>Notă. În textul din Aviz este menținută redacția autorului avizului.</i>	Prim-Ministrului al Republicii Moldova Domnului Ion Chicu Pe data de 21.08.20 din partea Asociației Naționale a Turismului de Afaceri și Industrial „Pro Turism Moldova” a fost pus Aviz negativ cu motivare asupra proiectului Programul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025”. Deoarece, perioada consultărilor publice asupra proiectului Programul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” a fost prelungită până pe 14.09.20, Avizul din 21.08.20 se completează cu Anexele №1 și Anexa № 2, în care sunt prezentate concretizări, modificări și completări propuse de Asociația Națională a Turismului de Afaceri și Industrial „Pro Turism Moldova” la proiectul Programului. Parte integrantă a prezentului document sunt Anexa №1 (12 pagini) și Anexa № 2 (27 pagini).	S-a luat act.

	Cu respect, Președintele Asociației Naționale a Turismului de Afaceri și Industrial “Pro Turism Moldova”, Svetlana Cazac Anexa №1: Concretizări, modificări și completări propuse la proiectului Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025”. 1. Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025”: 1. PNDT “Turism-2025” nu reprezintă un Plan - clar, efectiv, motivațional, care să inspire în timpuri dificile cetățenii și agenții economici al R.M. și care să contribuie la ieșirea din criza economică post-pandemică a R.M.; 2. PNDT “Turism-2025” este un document, care susține separatismul Transnistriei; 3. PNDT “Turism-2025” nu scoate în evidență ATU Gagauzia – ca zonă cu statut special a R.M, proclamată în Constituția R.M.; 4. Obiectivele specifice ale PNDT “Turism-2025” nu scot în evidență pilonii Strategiei naționale Moldova 2030 „prin punerea în valoare a omului, care este principala avuție a țării”; 5. PNDT “Turism-2025” se folosește ca un instrument de luptă între marele puteri ale lumii, în defavoarea intereselor naționale ale R.M.; 6. PNDT “Turism-2025” prin promovarea platformei digitale www.moldova.travel (proprietatea companiei private din USA Chemonics INC) ca platform oficială turistică a R.M. lovește în principiile de suveranitate și independență a R.M.; 7. PNDT “Turism-2025” se folosește ca instrument de lobby și favorizare a intereselor ANTRIM –ul prin umilirea și defavorizarea tuturor celorlalte Asociații obștești, care activează în domeniul industriei turismului și ramurilor ei conexe în R.M.; 8. PNDT “Turism-2025” nu contribui la crearea unei structuri unice, integre, optimale, responsabile de managment în industria turismului în R.M.; 9. PNDT “Turism-2025” nu atinge toate ramurile industriei turismului în R.M., spre exemplu: turismul de afaceri (ramura cu cel	La pct. 1. S-a luat act. Se repetă informația din avizul precedent.
--	--	--

	mai mare venit în industria turismului pe piața mondială (MICE este doar o parte componentă a turismului de afaceri)), turismul industrial, turismul patriotic, turismul științific, turismul medical, etc.; 10. Obiectivele specifice ale PNDDT “Turism-2025” nu au indici concreți și măsurabili de apreciere al rezultatelor, care v-or fi atinse; 11. PNDDT “Turism-2025” nu valorifică potențialul obiectivelor turistice de mare valoare și atracție ale R.M., care ar ridica nivelul de competitivitate al industriei turismului R.M. pe plan internațional, spre exemplu – peșterea Emil Racoviță; 12. Brandul nu va fortifica competitivitatea Moldovei pe piața internațională, atunci când produsului turistic autohton nu este competitiv pe piața internațională. În Moldova lipsesc produse turistice de brand (rute turistice, obiective turistice, etc.), atractive pe plan internațional; 13. Nu sunt analizate riscurile și consecințele negative ale parteneriatele public-private propuse în program; 14. Nu sunt indicați autorii și experții proiectului. Strategia Turismului Național „Turism -2020” este scrisă tot de aceiași autori și experți. Acest fapt determină indicile scăzut de credibilitate al proiectului propus spre examinare și aprobare; 15. Programul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” nu are Obiective- cheie efective, clare și măsurabile. 16. Etc. 1. PNDDT “Turism-2025” nu reprezintă un Plan - clar, efectiv, motivațional, care să inspire în timpuri dificile cetățenii și agenții economici al R.M. și care să contribuie la ieșirea din criza economică post-pandemică a R.M.; 1.1 Programul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” este voluminos (paginile nu sunt numerotate) , în care lipsește un Cuprins, care ar scoate în evidența structura și conținutul documentului: Capitolele și Secțiunile Programului.	La pct. 1.1. – 1.6. a se vedea comentariile la Avizul nr. 1 al ANTAI.
--	--	--

	1.2. Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” este unul voluminos și evident neefectiv pentru utilizare. Se propune de a separa din Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” - Volumul I - Analiza situației, în care intră secțiuni, privind Studii, Cercetări, Consultații publice, etc. și Volumul II. Ca exemplu, poate servi, Strategia Turismului României 2029, care are două volume. 1.3 Spre regret, în textul Programului nu se respectă regulile gramaticii limbii române: greșeli gramaticale, lipsesc semne de punctuație, etc., ceea ce scade mult din valoarea lucrării prezentate. <u>1.4</u> Se propune de a elabora <u>Glosarul termenilor pentru definiții</u>; <u>1.5</u> De revizuit și de transcris textul la multe pincte ale Programului, deoarece unele enunțuri sunt eronate și des nu este clar sensul exprimărilor. <u>1.6</u> De exclus unele informații din Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” care nu au o valoare informativă și productivă, dar care supraincarcă Programul și-l fac voluminos și inefectiv. Aceste informații trebuie să fie scoase din Program în Studiu separate. <u>1.7</u> De inclus, în mod obligatoriu, în capitolul Introducere a Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” autorii, experții naționali și internaționali, membrii echipei de lucru al proiectului Programului, după exemplul Strategiei Turismului României 2029, unde toți autorii, etc. sunt prezentați nominal. <u>2.</u>PNDT “Turism-2025” este un document, care susține separatismul Transnistriei; 2.1 În Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” este necesar de a introduce - un Capitolul , privind dezvoltarea industriei turismului a zonei cu statut special -Transnistria. Din Constituția RM: Constituția RM	La pct. 1.7. Se acceptă. La pct. 2. A se vedea comentariul din pct. 2.1 la Avizul nr. 1 al ANTAI.
--	---	---

	Articolul 1. Statul Republica Moldova (1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil. Articolul 110. Organizarea administrativ-teritorială (2) Localităților din stînga Nistrului le pot fi atribuite forme și condiții speciale de autonomie în conformitate cu statutul special adoptat prin lege organică. <u>Punctul 55. Vize și trecerea punctelor de frontieră.</u> 4) Tur-operatorii raportează așteptări îndelungate la trecerile de frontieră cu România și Ucraina în lunile de vîrf (vara). Trecerea de frontieră cu Transnistria durează în mod normal aproximativ 30 minute - 1 oră de minute. <u>Se propune de a exclude din punctul 55 enunțul</u> “Trecerea de frontieră cu Transnistria durează în mod normal aproximativ 30 minute - 1 oră de minute”, <u>ca fapt de recunoaștere a frontierei cu Transnistria</u> . Din Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025: <u>Punctul 17. Turismul este un sector generator de valoare din punct de vedere economic, care are o prioritate și în sensul mediului ambiant și al contextului social. Potrivit unui raport elaborat de Organizația Mondială a Turismului (UNWTO) și PNUD13, primii doi ani ai punerii în aplicare a Agendei 2030 au arătat că țările avansează în alinierea strategiilor naționale, la adaptarea cadrului instituțional și la ajustarea politicilor pentru realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD).</u> 1) Cercetarea a indicat impactul turismului asupra oamenilor, planetei, prosperității, păcii și parteneriatelor, fiind remarcate următoarele rezultate: d) în ceea ce privește „pacea”, este remarcată oportunitatea turismului de a consolida pacea; Proiectul Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” separă tăcit Transnistria și se axează unilateral numai pe dezvoltarea turismului pe partea dreaptă a Nistrului.	
--	--	--

	Proiectul Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” este prin fapt un document, ce susține și fortifică separatismul Transnistriei! Se propune de a introduce în Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” Capitolul “Turismul în zona Transnistria”: Una din oportunitățile importante ale dezvoltării turismului este consolidarea pacii și ridicarea nivelului de credibilitate între maluri; Pacea și stabilitatea în regiune este condiția de bază a dezvoltării industriei turismului durabil pe ambele maluri. În baza scopurilor comune verbalizate de malul drept și stâng: dezvoltarea industriei turismului ca ramură economică strategică, v-or fi elaborate și implementate proiecte comune privind valorificarea potențialului turistic, v-or fi consolidate forțele în atragerea turiștilor internaționali și promovarea produsului turistic pe piața internațională. Dezvoltarea în comun al Turismul fluvial pe râul Nistru, ar crea noi oportunități privind crearea unui produs turistic cu valoare înaltă adăugată . Etc. Astăzi Transnistria are propria Strategie a turismului 2019-2026 și propria Agenție de Turism http://gov-pmr.org/item/16463, cea confirmă coîntersarea Tiraspolului în dezvoltarea industriei turismului pe partea stângă a Nistrului. 3.PNDT “Turism-2025” nu scoate în evidență ATU Gagauzia – ca zonă cu statut special a R.M, proclamată în Constituția R.M.; 3.1 Se propune de a introduce în Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” Capitolul “Turismul în zona Transnistria”: În scopul fortificării dezvoltării economice a ATU Găgăuzia și promovării patrimoniului istorico-etno-cultural al găgăuzilor – ATU Gagauzia va elabora și va implementa Programul ATU Găgăuzia de	La pct. 3. Propunerea este preluată din avizul nr. 1. A se vedea comentariile la avizul precedent.
--	---	---

	Dezvoltare a Turismului “Turism Gagauzia -2025”, armonizat cu Programul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025”. Programul ATU Găgăuzia de Dezvoltare a Turismului “Turism Gagauzia -2025” va cuprinde: Fortificarea managementului industriei turismului ATU Gagauzia prin crearea Agenției de Turism al ATU Gagauziei și Biroului MICE al Gagauziei; Determinarea piețelor sursă țintă turistice ale ATU Gagauzia (aproape 300 milioane de reprezentanți ai poporului turcic locuiesc în diferite țări ale lumii, ect.); Determinarea atracțiilor (obiectivelor) turistice țintă ale Gagauziei pe tot teritoriul autonomiei; Elaborarea planului general de dezvoltare a infrastructurii turistice pe tot teritoriul Gagauziei; Elaborarea portalului oficial turistic al Gagauziei – proprietate a Gagauziei www.gagauzia.travel; Includerea în Programul ATU Găgăuzia de Dezvoltare a Turismului “Turism Gagauzia -2025” - Programul sectorial regional de dezvoltare a atractivității turistice a Regiunii UTA Găgăuzia în 2019-2025, care este stipulat în p.16 3), b) al Programului Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025”: <i>16. Turismul ca instrument al politicii de dezvoltare regională</i> <i>3) Programele sectoriale de dezvoltare a turismului.</i> <i>b) UTA Găgăuzia a aprobat Programul sectorial regional de dezvoltare a atractivității turistice a Regiunii UTA Găgăuzia în 2019-2025, care stabilește acțiuni concrete și indicatori specifici de măsurare, inclusiv bugete și infrastructura care va fi dezvoltată prin intermediul a 10 proiecte-concept, scopul urmărit fiind de a implementa programe în valoare de 23 milioane euro și ponderea produsului intern brut în economia autonomiei să reprezinte 5% până în 2025.</i>	
--	---	--

	Determinarea clară a bugetelor și surselor financiare pentru realizarea obiectivelor Programul ATU Găgăuzia de Dezvoltare a Turismului “Turism Gagauzia -2025”. Etc. Punerea în valoare în Programul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” a Gagauziei ar fi un exemplu bun pentru Transnistria. 5. PNDT “Turism-2025” se folosește ca un instrument de luptă între marile puteri ale lumii, în defavoarea intereselor naționale ale R.M.; În determinarea piețelor țintă (sursă) turistice ale R.M. eronat este prezentat locul Federației Ruse .Piața Federației Ruse are potențial enorm de valorificate, bazat pe legăturile stânse istorice, culturale, economice, etc. Populația Federației Ruse este de 140 mln. Se propune de a include în punctul 46, (și respective în toate punctele, unde se specifică piețele-țintă turistice a Moldovei): “Piețe-sursă țintă turistice de grad I – Federația Rusă. Federația Rusă este piață strategică turistică pentru Republica Moldova”. Datele prezentate în punctele 29 (Frecventarea facilităților de cazare – străini și rezidenți), 52 (Acces aerian) (și multe altele), confirmă, că Federația Rusă este piață sursă țintă turistică a Moldovei. Se propune de a exclude din p.66 subpunctul 10): “ITB Berlin, TTG Rimini, TT Warsaw, MATKA-Finlanda, expoziții de MICE (Participarea la târguri, expoziții, conferințe internaționale pentru promovarea ofertei MICE (IMEX- Frankfurt, IBTM World – Barcelona, Confex-Londra, etc.))” Prin lista propusă în p.66, unele evenimente nefondate se evidențiază, altele se trec în umbră. Spre exemplu, expozițiile turistice din Federația Rusă, la care anual cu succes se prezintă Moldova. Industria Turismului în Moldova trebuie să fie lipsită de influență și interesele politice. Pentru turiștii ruși se duce o luptă crâncenă pe piața turistică internațională. 6. PNDT “Turism-2025” prin promovarea platformei digitale www.moldova.travel (proprietatea companiei private din USA Chemonics INC) ca platformă oficială turistică a R.M. lovește în	La pct. 5 (pct. 4 nu există în aviz). Propunerea este preluată din avizul nr. 1. A se vedea comentariile la avizul nr. 1 al ANTAL.
--	---	---

	10) ANTRIM a devenit o asociație profesionistă „think-tank”(termen internațional recunoscut pentru organizații care dispun de o expertiză semnificativă într-un domeniu specific) pentru promovare, marketing, instruire și dezvoltare de produs turistic de nivel occidental; Se propune de a exclude din punctual 59. în capitolul <u>Puncte slabe</u> subpunctul 12) și la capitolul <u>Oportunități</u> punctual 10) ANTRIM este organizația creată și susținută de Proiectul de Competitivitate (Chemonics INC), cea ce a creat un precedent periculos și inadmisibil de a susține financiar și de a promova numai ANTRIM-ul. Acest fapt evident se confirmă în proiectul Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025”. Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025”, Anexa nr. 24. Evaluarea activităților de marketing. Planul de marketing realizat în 2014-2015 și 2016-2019 a inclus acțiuni specifice, priorități operaționale și obiective de marketing, printre care: 2) Gestionarea prezenței Moldovei turistice în rețelele sociale. Prima acțiune recomandată în 2016 a cuprins o strategie de comunicare definită pentru prezență în rețelele sociale (ce rețele urmau a fi folosite, ce mesaje urmau a fi comunicate, imagini etc.). <u>ANTRIM, cu suportul Proiectului de Competitivitate din Republica Moldova a implementat</u> aceste acțiuni de promovare, amplificând prezența pe plan local și în piețele țintă. Totuși, mai multe eforturi și resurse trebuiau investite, în baza unei campanii anuale pre-stabilite și comunicate întregii industrie pentru coalizare (de ex. concentrarea pe un produs, o destinație, un mesaj, un manifest etc.). 3) Ar trebui creată o „comunitate a destinației” pentru a gestiona prezența Republicii Moldova ca destinație turistică națională în rețelele sociale. Strategia anterioară a sugerat numirea unui manager de comunitate, acest lucru încă nu s-a întâmplat. <u>ANTRIM</u>	
--	---	--

	<u>monitorizează analizele rețelelor de socializare</u>, dar nu o face în mod continuu și nu au fost produse rapoarte bilunare cu privire la performanța rețelelor sociale (din cauza lipsei de personal). 4) Campanii de comunicare integrate. <u>ANTRIM, cu suportul Proiectului de Competitivitate din Republica Moldova</u>, a dezvoltat o campanie de promovare internațională și către diaspora moldovenească, „Fii oaspetele nostru” / ”Be Our Guest”, care a câștigat premii în Republica Moldova, Polonia și România și a generat o bună implicare socială și o recunoaștere mai amplificată a Republicii Moldova în piețele sursă. 6) Tururi pentru presă și bloggeri. Peste 150 de jurnaliști, bloggeri și fotografi au fost sponsorizați în vizite de studiu și familiarizare în Republica Moldova , <u>majoritatea fiind invitați de ANTRIM, cu suportul Proiectului de Competitivitate din Republica Moldova</u> ,de Agenția de Investiții, de Oficiul Național al Viei și Vinului. Estimativ 500 jurnaliști au vizitat Republica Moldova în ultimii 6 ani și au generat publicații și conținut în media internațională. În rezultat, Republica Moldova a intrat în top-urile destinațiilor ce merită a fi descoperite, topul destinațiilor oenoturistice, etc. În perioada 2017-2019, în piețele țintă, <u>ANTRIM, cu suportul Proiectului de Competitivitate din Republica Moldova</u> , a menținut activități continue de comunicare, PR și deservire a presei locale prin intermediul agențiilor locale de PR, care serveau drept birouri de presă a Republicii Moldova în România, Polonia și Italia, ceea ce a sporit vizibilitatea continuă a Republicii Moldova și reacția promptă la oportunități. Similar, servicii de consultanță de PR internațional s-au implementat de <u>ANTRIM și ONVV</u> la nivel internațional, ținând presa de impact global, precum National Geographic, Lonely Planet, Vogue, Forbes, etc. Aceste eforturi trebuie amplificate și continuate. O rețea de jurnaliști și formatori de opinie care deja au vizitat și au scris despre Republica Moldova trebuie animată constant de	
--	---	--

	Organizația de marketing a destinației, prin stimulente, evenimente, invitații, newsletter-e, etc. Majoritatea Asociațiilor turistice lucrează numai pe bază de voluntariat, cu toate că au înaintat proiecte pentru finanțare către Proiectul de Competitivitate (Chemonics INC). Dar spre regret, Proiectul de Competitivitate (Chemonics INC) ideea o ea, dar o realizează prin intermediul ANTRIM-ului, care și primește finanțare pe idei și proiecte împrumutate de la alte Asociații de Turism. Cu bani toate Asociațiile ar putea invita jurnaliști străină, sau ar fi comandat articole în mass-media internațională, sau ar face PR. Solicităm!!!!: Excluderea ANTRIM –lui din toate punctele proiectului Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” și din Planul de acțiuni, ca fiind considerate ca un lobby al organizației ANTRIM. De a include în Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” și Planul de acțiuni al punct despre efectuarea unui Studiu privind activitatea și rolul Asociațiilor de turism în R.M. cu scoaterea în evidență al finanțării, lucrului efectuat și rezultatelor obținute. 9.PNDT “Turism-2025” nu atinge toate ramurile industriei turismului în R.M., spre exemplu: turismul de afaceri (ramura cu cel mai mare venit în industria turismului pe piața mondială (MICE este doar o parte componentă a turismului de afaceri)), turismul industrial, turismul patriotic, turismul științific, turismul medicinal, etc.; 9.1 Se propune de a completa Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025”: <u>Punctul 37.</u> Produse cu potențial de dezvoltare în oferta turistică a Republicii Moldova Cu subpunctele: 4) Turism de Afaceri și industria MICE; 5) Turism Industrial; 6) Turism pentru copii și de familie;	La pct. 9. Propunerea se regăsește în avizul nr. 1. A se vedea comentariile la avizul nr. 1 al ANTAI.
--	--	--

	7) Turism Patriotic, istorico-patriotic; 8) Turism Fluvial; 9) Turism Dark; Se propune de a introduce în punctul 67 ca tip de turism – turismul de afaceri . turismul industrial, etc. <u>11.</u>PNDT “Turism-2025” nu valorifică potențialul obiectivelor turistice de mare valoare și atracție ale R.M., care ar ridica nivelul de competitivitate al industriei turismului R.M. pe plan internațional, spre exemplu – peștera Emil Racoviță; În Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” Punctul 19. Patrimoniul natural. 3) Un potențial de valorificare sub aspect turistic o au și monumentele naturale, peste 500 fiind sub protecția statului, inclusiv obiective atractive precum peștera de ghips „Emil Racoviță” , Stânca Japca, Grotele și recifele Brânzeni, Defileul Trinca, Râpa lui Vișan, Rașcov, Defileul Fetești, Cheile Butești, Naslavcea, Defileele Duruitoarei și Văratice, Pragurile Nistrului, Argilele de la Etulia, Stejarul lui Ștefan cel Mare de circa șase secole de la Cobâlnea, Pădurea de plop de la Dubăsarii Vechi, izvoarele cu apă minerală, etc. <u>Punctul 45.</u> Marketing – prezentare generală. 1) Republica Moldova este o țară necunoscută turiștilor, fără atracții specifice Majore, care să o diferențieze și să o memoreze pe plan internațional. Vinul și trecutul sovietic, sau repercusiunile sale (separatismul, efectele economiei de tranziție, migrația) sunt de cele mai multe ori unicele informații accesibile și cunoscute de turiști. Republica Moldova are!!! atracții specifice Majore!!!, care să o diferențieze și să o memoreze pe plan internațional!!! 12.Brandul nu va fortifica competitivitatea Moldovei pe piața internațională, atunci când produsului turistic autohton nu este competitiv pe piața internațională. În Moldova lipsesc produse turistice de brand (rute turistice, obiective turistice, etc.), atractive pe	La pct. 11. Propunerea se regăsește în avizul nr. 1. A se vedea comentariile la avizul nr. 1 al ANTAI. La pct. 12. A se vedea comentariile la pct. 12 din avizul nr. 1 al ANTAI.
--	--	--

	plan internațional; Brandul țării. Majoritatea țărilor lumii, care au o industrie turistică dezvoltată nu au un brand al industriei turismului. Dar au succese excepționale în atragerea turiștilor și venituri esențiale. Nici o țară nu investește atât de mult în brand. Se investește în produse noi turistice, cu valoare înaltă adăugată Brandul Țării- „Pomul vieții” nu unește într-o familie unică Transnistria și Gagauzia. Dar cum rămâne cu competitivitatea pe plan internațional a Moldovei, care cere creativitate, diversificare, actualizare, etc. V-om crea standarte, care nu ne vor face în final necompetitivi pe plan internațional. Este clar, că companiile care v-or fi atrase la lucrul cu brandul v-or avea de lucru și v-or avea venit. Se propune, de a include în Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025”, ca toate denumirile Companiile naționale de promovare din industria turismului (de tip,” Ne-am pornit”, etc.), formare de slogane , să fie făcute transparent public, pe baza principiilor participative a întregii societăți la proces! <u>14.</u> Nu sunt indicați autorii și experții proiectului. Strategia Turismului Național „Turism -2020” este scrisă tot de aceiași autori și experți. Acest fapt determină indicile scăzut de credibilitate al proiectului propus spre examinare și aprobare; 2/3 din informația PNDT “Turism-2025” demonstrează și confirmă nivelul necompetitiv (poziția în Clasamentul internațional pe indici al R.M.) de dezvoltare a industriei turismului R.M. , care sa dezvoltat din anul 2014 pe baza Strategiei Turism- 2020, scrisă (experți naționali și internaționali, atrași de proiectul Competivitate) și executată cu suportul financiar al Proiectului de Competivitate pe parcursul acestor ani, tot de acei, care au elaborat Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025”. <u>Punctul 62.</u> Problema nr. 2. Valoare adăugată joasă a produsului turistic.	La pct. 14 (pct. 13 nu există în aviz). A se vedea comentariile la pct. 14 din avizul nr. 1 al ANTAI.
--	---	--

	Se manifestă prin: 1) existența unei oferte turistice modeste și nediversificate; 2) lipsa unui plan de dezvoltare a infrastructurii destinațiilor turistice – situație caracterizată de un nivel jos al investițiilor publice și private în domeniu; 3) infrastructura de cazare se dezvoltă cu ritmuri anemice nu este suficientă pentru deservirea calitativă a fluxului de turiști străini și locali în vârfurile de sezon; 4) penetrarea slabă a tehnologiilor inovative și creative în crearea și consumare produsului turistic; 5) deficitul și competențele slabe ale forței de muncă. <u>Punctul 1.</u> Indicatori de competitivitate - analiza evoluției indicelui T&T FEM. 2) Astfel, potrivit celui mai recent Clasament de Competitivitate al Turismului, elaborat bienal de către Forumul Economic Mondial (2019), Republica Moldova este clasată pe poziția 103 din 140 de state evaluate în anul 2019. Conform Clasamentului, Republica Moldova este poziționată în grupul țărilor din BALCANI și EUROPA DE EST unde Republica Moldova este inclusă alături de România și Bulgaria (vezi tabelul nr. 3) și alte 9 state europene membri UE și non-membri. După cum poate fi desprins, dintre cele 12 state din regiune, Republica Moldova se află la coada Clasamentului, având o clasare mai bună doar comparativ cu Bosnia și Herțegovina. Anexa № 2. Propuneri de Modificări și Completări în Planul de Acțiuni al Programului Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025”: 1. Se propune de a modifica pct. 1.1.2.2., după cum urmează: 1.1.2.2. Crearea unui Consiliu Consultativ pentru Turism pe lângă MEI privind coordonarea programelor și activităților de dezvoltare a turismului.	Anexa № 2. La pct. 1. Se acceptă partial. A se vedea pct. 1.1.2.3.
--	---	---

	<i>/Conform documentului MEI nr. 06/2 – 4854 din 07.08.2020 - sa propus spre avizare și discuții publice Regulamentul privind organizarea și funcționarea Consiliului Consultativ pentru Turism pe lângă Ministerul Economiei și Infrastructurii/</i> 2. Se propune de a introduce modificări după unul din variantele propuse: <u>Varianta 1</u> Se propune de a comasa acțiunile din punctele 1.1.2.3. ; 1.2.1.11. ; 2.4.2.3.; 3.3.3.1. cu excluderea punctelor 1.2.1.11. ; 2.4.2.3.; 3.3.3.1. și . și de a face modificări în p. 2.4.2.3.; Se propune de a exclude indicarea ANTRIM –ul din Planul de Acțiuni în punctul 2.4.2.3., unde organizația este indicată, ca executant al proiectului, deoarece sunt încălcate principiile de concurență egală între Asociațiile obștești din domeniul turismului, care ar putea pretinde și ele să fie Organizatorul evenimentului. <u>Varianta 2.</u> Se propune de a include un subpunct nou 2.4.3.2. și de a face modificări în p. 2.4.2.3.; 2.4.3.2. Organizarea anuală de ziua internațională a ghizilor 21 februarie a „Moldova Guide & Sommelier Awards” (Premiile de excelență pentru ghizii de turism și sommelier). Elaborarea unui concept, regulament și plan de acțiuni de implementare cu implicarea actorilor industriei. Profesia de ghid turistic și sommelier are o importanță strategică pentru industria turismului Republicii Moldova, care nu are litoral maritim, nici munți înzăpeziți. Ghidul de turism este cartea de vizită a Republicii Moldova. Pentru turiștii străini, ghidul turistic este ambasadorul țării și poporului nostru. Des, anume de ghid turistic și sommelier depinde, cu ce impresii va pleca turistul străin din țara noastră, ce va scrie pe rețelele de socializare despre Moldova, ce va recomanda prietenilor și cunoscuților privind vizitarea țării noastre. Competitivitatea și calitatea produsului turistic autohton este strâns legată de performanțele ghidului de turism și sommelier.	La pct. 2. Propunerile urmează a fi concretizate, deoarece prezintă interes, dar sunt contradictorii. Pe de o parte, se propune comasarea unor acțiuni pentru a reduce din cheltuieli, pe de altă parte, se propune includerea unei acțiuni noi, similar celor existente, care, evident, necesită cheltuieli suplimentare. Totodată, urmare opiniilor din avizele diferitor autorități și asociații, în Plan au fost menținute organizarea unui summit al industriei turismului, care se preconizează a fi desfășurat în cadrul evenimentului ”Moldova Business Week” și evenimentul ”Premiile de excelență în turism”, care se preconizează a fi desfășurat anual în ajunul Zilei Mondiale a Turismului (27 septembrie). Cît privește Forumul turismului receptor, pe care, de regulă, îl organiza ANTRIM, considerăm că este un eveniment relevant care trebuie extins cu susținerea Agenției de Investiții și la care este binevenit să participe toate asociațiile din domeniul turismului, care au drept scop dezvoltarea turismului intern și receptor.
--	--	--

	Ghidul de turism trebuie să aibă pregătire înaltă și experiențe foarte largi în diverse domenii: cunostinte avansate de geografie și istorie; excelente cunoștințe privind piaa de produse turistice și particularitățile ei; abilitati foarte bune de comunicare și negociere; calități organizatorice, dinamism, seriozitate, inițiativă; discurs elegant și documentat, rafinament; prezența carismatică, atitudine convingătoare, răbdare consistentă; să cunoască bine mai multe limbi straine; etc. Sunt 3 categorii de ghizi: ghid local (acordă asistență pe plan local), ghid național (asigură asistența turistică pentru turiștii interni și straini atât în țară, cât și în străinătate) și ghid specializat (asigura asistenta pe anumite segmente – ghid sportiv, ghid de animație și agrement, ghid de artă, etc). Conform noilor modificări în legislația R.M., activitatea ghidului turistic în R.M. se exercită în bază de patent de întreprinzător. În prezent nu sunt care-va restricții, pentru doritorii de a practica profesia de ghid. Nu este prevăzută în legislația națională nici certificarea ghizilor de turism. Pentru rutele oenoturistice – sommelier este ghidul turistului în lumea fascinantă a vinului. Anume sommelier va deschide toate tainele legendei vii a țării noastre. Organizarea anuală de ziua internațională a ghizilor -21 februarie a evenimentului „Moldova Guide & Sommelier Awards” ar contribui la promovarea profesiei de ghid și somilier, promovarea profesionalismului și competențelor în aceste profesii, care au o importanță strategică pentru dezvoltarea cu succes al industriei turismului național. Se propune de a exclude indicarea ANTRIM –ul din Planul de Acțiuni în punctul 2.4.2.3., unde organizația este indicată, ca executant al proiectului, deoarece sunt încălcate principiile de concurența egală între Asociațiile obștești din domeniul turismului, care ar putea pretinde și ele să fie Organizatorul evenimentului. 3. Se propune de a modifica punctul 1.1.3.1. și a-l expune în	La pct. 3. S-a luat act.
--	--	---------------------------------

	următoarea redacție: ”1.1.3.1. Trecerea Agenției de Investiții în subordinea MEI. Modificarea statutului Agenției de Investiții. Consolidarea atribuțiilor Agenției de Investiții pentru a acționa drept „Organizație de Management și Marketing a Destinației”. Completarea atribuțiilor cu domeniul de dezvoltare a produsului turistic, dezvoltare a destinațiilor turistice, marketing intelligence, dezvoltarea capacităților capitalului uman în domeniul turismului, marketing și promovare, etc. Integrarea modelului colaborativ în gestionarea instituțională pe domeniul turismului, printr-un consiliu de coordonare cu participarea reprezentanților industriei de turism.” În Progamului Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” se susține distribuirea responsabilităților strategice în administrarea industriei turismului la mai multe autorități ale Guvernului (MEI și Agenția de Investiții, etc), care, prin fapt, nu se v-or supune unul celuilalt. Dar cine în final va răspunde de succesele sau insuccesele din industria tirismului național? Cu scopul de a fortifica și de a face eficient și clar managmentul în industria turismului R.M. se propune de a trece Agenția de Investiții în subordinea Ministerului Economiei și Infrastructurii. În Progamul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism-2025” este stipulat, că în MEI se va forma Department Turism cu 4 persoane staff, și în Agenția de Investiții 5 persoane v-or lucra în Departamentul Turismului. Cât investițiile atât și turismul se află în domeniul de competență MEI (domeniul economic) și este logic, ca Agenția de Investiții să treacă în subordinea MEI. Ca un argument adițional, poate fi adus faptul, că Organizația de Dezvoltare a Întreprinderilor Mici și Mijlocii (ODIMM) are statut de organizație necomercială, sub formă de instituție publică, pe lângă MEI. Pentru ODIMM în PNDT “Turism-2025” sunt prevăzute multe responsabilități importante de implementare.	A se vedea comentariile la pct. 1 din avizul nr. 06-281 din 21.08.2020 al Agenției de Investiții.
--	---	--

	În planul de acțiuni, se susține crearea a două Consilii consultative în industria turismului: unul pe lângă MEI și altul pe lângă Agenția de Investiții. În punctual 66 al PNDT subpunctul este remarcat: 7) fortificarea capacităților de implementare a atribuțiilor Agenției de Investiții pentru integrarea modelului de parteneriat public-privat în gestionarea instituțională prin crearea unui Consiliu de coordonare pentru domeniul turismului cu participarea reprezentanților industriei de turism receptor și intern. Dar cum rămâne cu reprezentanții turismului, care se ocupă cu turismul emițător? În PNDT “Turism-2025” nu se dă o definiție clară, ce va prezenta parteneriatul public-privat (PPP) în gestionarea Agenției de Investiții și nu se aduc argumente prompte, de ce anume acest model va fortifica capacităților de implementare a atribuțiilor Agenției de Investiții. 4. Se propune de a exclude punctul 1.2.1.6. Motivare: acțiunile din punctul 1.2.1.6. se regăsesc și se dublează în punctul 2.2.1.2. !!! <i>Deoarece numărul angajaților Agenției de Investiții, care se v-or ocupa de Turism va crește până la 5 funcționari de stat (+ 4 funcționari de stat în MEI, care tot v-or ocupa și ei de Turism) atunci și atribuțiile privind executarea acțiunilor incluse în punctul 1.2.1.6 trebuie să fie puse pe seama angajaților Agenției de Investiții.</i> 5. Se propune de a modifica punctul 1.2.1.10. și a-l expune în următoarea redacție: ” 1.2.1.10. Participarea: la expoziții și târguri internaționale specializate în regiunile și piețele țintă, cu stand de țară, activități corelative de comunicare și B2B; expoziții de MICE; conferințe tematice de turism.” Motivarea: Prin fapt, lista expozițiilor și târgurilor, la care va participa anual R.M. se va actualiza de către Agenția de Investiții.	La pct. 4. Propunerea este contradictorie: a) de exclus și b) <i>să fie puse pe seama angajaților Agenției de Investiții.</i> Totodată, urmare avizelor altor autorități, pct. 2.2.1.2. a fost modificat. La pct. 5. Punctul a fost modificat în conformitate cu avizul Agenției de Investiții (a se vedea 1.2.1.11.).
--	---	---

	De remarcat, că nefondat, în lista expozițiilor și târgurilor din p. 1.2.1.10 lipsesc expozițiile și târgurile din Federația Rusă. Rusia este piața turistică istorică al Moldovei, cu potențial de 144 ml. turiști, populația Moldovei vorbește bine în limba rusă, etc. De remarcat, că fenomenul Georgiei atins în dezvoltarea industriei turismului este legat în mare măsură de 2 mln. turiști, care anual veneau în Georgia din Rusia. Turismul este o ramură pașnică și apolitică. 6. Se propune de a exclude finanțarea punctelor 1.3.2.1. – 1.3.2.4. <i>Deoarece numărul angajaților MEI, care se vor ocupa de Turism va crește până la 4 funcționari de stat (+ 5 funcționari de stat în Agenției de Investiții, care tot vor ocupa și ei de Turism) atunci și acțiunilor incluse în punctul 1.3.2.1- 1.3.2.4 trebuie puse pe seama angajaților MEI.</i> 7. Se propune de a exclude punctul 1.4.2.6. R.M. trebuie să ducă o politică echitabilă față de toate statele, cu care are încheiate contracte de colaborare în domeniul turismului, indiferent în ce perioadă au fost încheiate aceste contracte. Programul este scris pe cinci ani, cea ce în anul 2020 este recent, în anul 2025 nici de cum nu va recent. La argumentarea “contra” se mai adaugă și situația din turism legată de pandemie. În același timp, suma de 20 000 lei anual este una nesemnificativă, ca să poată influența calitativ intensificarea colaborării menționată în punctul 1.4.2.6. 8. Se propune de a introduce un subpunct nou 1.4.2.9. în următoarea redacție: ”1.4.2.9. Implementarea proiectului: Regional WFTGA International Training Center in Moldova, realizat în baza acordului de colaborare între WFTGA, instituțiile superioare de învățământ din R.M. și Asociațiile naționale ale ghizilor de turism din R.M.” Motivarea: WFTGA- Federația Mondială al Asociațiilor Naționale al Ghizilor de Turism, este membru al OMT și partener afiliat al UNESCO.	La pct. 6. A se vedea comentariile la pct. 1 al compartimentului ”Comentarii de ordin general privind costurile și sursa de finanțare” din avizul Ministerului Finanțelor. La pct. 7. Se acceptă parțial. Punctul a fost reformulat. La pct. 8. Propunerea este binevenită, dar urmează a fi concretizată și stabilită autoritatea responsabilă de implementare. Astfel, conform cerințelor față de documentele de politici, responsabile de implementarea documentelor de politici publice sunt ministerele și alte autorități administrative centrale subordonate Guvernului.
--	--	--

	In WFTGA întră Asociațiile Naționale a Ghizilor din circa 80 de state ale lumii. WFTGA a fost creată in anul 1985 și are sediul la Vienna, Austria. WFTGA a elaborat pe baza celor mai bune practici internaționale – standarde internațional înalte de lucru pentru ghizii de turism, pe care le promovează la nivel internațional. Aceste standarde sunt acceptate și recunoscute de Uniunea Europeană, ca standarde internaționale de cea mai înaltă calitate. În realizarea obiectivelor sale strategice WFTGA se bazează pe două Centre internaționale de training pentru ghizi- Regional WFTGA International Training Center. Primul Regional WFTGA International Training Center se află la Nicosia, Cipru, cel de al doilea la Erevan, Armenia. Realizarea Proiectului privind crearea și funcționarea celui de al 3-lea Regional WFTGA International Training Center in Moldova ar contribui enorm la promovarea Republicii Moldova pe plan internațional și ridicarea prestigiului țării noastre. Anual sute de ghizi din toate colțurile lumii, ar veni în Republica Moldova pentru a participa la trainingurile organizate aici de WFTGA. Acești profesioniști ar face cunoștință cu țara noastră și ar promova Moldova după reîntoarcerea lor în țara sa de origine. Tot la Centru ar veni și cei mai buni specialiști al WFTGA pentru lucru. Prin realizarea proiectului propus, Republica Moldova ar fi promovată în continuu la cel mai înalt nivel internațional – pe platformele WFTGA (site-ul WFTGA, paginile WFTGA în rețelele de socializare, mass-media internațională, forurile și întrunirile internaționale WFTGA, etc.) Proiectul Regional WFTGA International Training Center in Moldova ar contribui la creșterea competențelor profesionale a cadrelor din industria turismului autohton, și la fortificarea competitivității produsului turistic național pe piața internațională.	
--	---	--

	Important de remarcat, că WFTGA, prin autoritatea sa internațională și competențele sale, ar contrinui considerabil la realizarea următoarelor puncte din Planul de Acțiuni „Turism – 2025”: 1.4.1.7. Identificarea și implementarea în RM a unor proiecte în domeniul turismului, cu susținerea OMT. 1.4.2.1. Intensificarea colaborării cu Uniunea Europeană în domeniul turismului în cadrul Cluster II. 1.4.2.8. Evaluarea oportunităților și întreprinderea acțiunilor privind aderarea Republicii Moldova la Forumul Cultural al Rutelor Europene. Regional WFTGA International Training Center in Moldova ar putea aduce aport substanțial la crearea și funcționarea calitativă a unui Centru Național de perfecționare profesională continua a ghizilor de turism (cu un cabinet metodic, cu organizarea cursurilor și traininguri de perfecționare a ghizilor naționali și locali din R.M., cu organizarea master-claselor de către ghizii cu experiență naționali și internaționali, cu organizarea sesiunilor de schimb de experiență, etc.) Inițiatorul proiectului este Asociația Ghizilor, Lectorilor și Translatorilor din R.M. (AGLT), care este membru al WFTGA din anul 2017. Din inițiativa AGLT în anul 2019, în parteneriat cu ANTRIM și cu susținerea financiară a Proiectului de Competitivitate, sau desfășurat cu succes două traininguri WFTGA în Moldova, la care au participat 48 de ghizi, reprezentanții instituțiilor superioare de învățământ din domeniul turismului, somilier. 9. Se propune de a introduce un subpunct nou 1.4.2.10. în următoarea redacție: ”1.4.2.10 Colaborarea internațională pe baza dezvoltării și promovării Rutelor de brand internaționale în R.M. :Ruta cultural- turistică Voievodul Ștefan cel Mare și Sfint (Moldova-România); Ruta cultural- turistică – ”Ruta Imperială” (Moldova-Rusia-România); Ruta Roșie (pe urmele sistemului sovietic -URSS) (ruta solicitată de turiștii din China, țările Europene (Austria, Germania, etc); etc.	La pct. 9. Pentru a i se oferi un context general acțiunea a fost reformulată. Astfel pct. 2.1.4.3. prevede: ”elaborarea și promovarea rutelor transfrontaliere tematice cu potențial de a valorifica patrimoniul etno-cultural”.
--	---	--

	Rutele internaționale de brand dezvoltate și exploatate în R.M., ar crea un produs turistic cu o înaltă valoare adăugată și ar aduce zeci de mii de turiști străini anual în R.M. De exemplu, Proiectul privind dezvoltarea Rutei cultural- turistice din Federația Rusă – ”Ruta Imperială” are o importanță deosebită strategică pentru industria turismului național. Ruta cultural- turistică din Federația Rusă – ”Ruta Imperială” este legată de viața și activitatea membrilor Casei Imperiale Romanov. În diferite perioade de timp, R.M. au vizitat cu diverse ocazii mulți reprezentanți ai dinastiei Romanov, printre care și împărații ruși: Petru I, Alexandru I, Nicolai I, Alexandru II, Alexandru III, Nicolai II. Fapt interesant, că Regina iubită a românilor – Regina Maria a României a fost nepoata împăratului rus – Alexandru al II-lea și verișoara iubită a ultimului împărat rus Nicolai al II-lea. Regina Maria a României de mai multe ori a fost în Moldova. Jurnalul online ”România Regală”, situat pe website-ul www.romaniaregala.ro, a atins la data de 1 septembrie 2020, cifra de 30 milioane de accesări, ceea ce confirmă un mare interes față de istoria și viața Casei Regale Române, care este legată de Casa Regală Romanov. Ruta cultural- turistică din Federația Rusă – ”Ruta Imperială” este un proiect federal susținut la nivel de stat rus. ”Ruta Imperială” este o rută de brand în Rusia, care atrage sute de mii de turiști anual. ”Ruta Imperială” dezvoltată în Republica Moldova ar atrage numeroși turiști din diferite țări ale lumii, dar în primul rând, turiști din Rusia și România. ”Ruta Imperială” are un mare potențial de a atrage investiții, pentru implementarea proiectului, atât din Federația Rusă, cât și din România. 10. Se propune de a modifica punctul 2.1.5., subpunctele 2.1.5.1.- 2.1.5.4. și a le expune în următoarea redacție: ”2.1.5. Dezvoltarea și valorificarea ofertei turismului de Afaceri și industriei MICE”	La pct. 10.
--	---	--------------------

	2.1.5.1. Înființarea unui Birou de convenții a turismului de Afaceri și industriei MICE în cadrul Agenției de Investiții conform bunelor practici internaționale cu participarea furnizorilor de servicii componente a turismului de Afaceri și industriei MICE și elaborarea unui plan de acțiuni pentru 24 luni de promovare a ofertei a turismului de Afaceri și industriei MICE și dezvoltare a produselor a turismului de Afaceri și industriei MICE , inclusiv marketing, comunicare, traininguri, atragere de investiții, etc. 2.1.5.2. Elaborarea unui portofoliu de țară MICE, cu includerea capacităților de primire disponibile, furnizori de servicii, etc. 2.1.5.3 Elaborarea unui Studiu privind potențialul de atragere a evenimentelor internaționale, proces în care administrația centrală și locală poate avea un rol deosebit de important; 2.1.5.4 Promovarea turismului de afaceri și reuniuni în țara noastră, la diferite expoziții și târguri internaționale specializate;”. Conform datelor prezentate de organizația World Travel & Tourism Council, WTTC, în anul 2015, volumul pieței mondiale a Turismul de Afaceri a atins cifra de 1,106 trilioane \$. Industria MICE este parte integrantă a Turismului de Afaceri. Turismul de afaceri (business) este una dintre componentele cele mai dinamice ale activității turistice, iar intensificarea relațiilor internaționale și, în deosebi, a celor economice se reflecta în creșterea cererilor pentru călătoriile de afaceri. <i>Este vorba de călătoriile oficiale, vizitele angajaților sau ale altor persoane în interes comercial, participări la expoziții și târguri, conferințe, convenții și călătorii stimulatoare. Această formă intersectează și turismul vitivinicol, rural, cultural, de excursii, religios, gastronomic, nostalgic, ecologic, automobilistic, de weekend, urban, de tranzit.</i> Potențialul turistic al turismului de afaceri poate fi valorificat, dar și dezvoltat în urma sinergiei businessului, administrației publice locale, administrației publice centrale și organizațiile neguvernamentale.	La subct. 2.1.5.1 MICE este o ramură a industriei turistice și este în sine turism de afaceri, doar că este la nivel corporativ. Modificarea acțiunii prin adăugarea noțiunii de turism de afaceri creează confuzii. Planul de acțiuni pentru 24 luni este un obiectiv binevenit, însă în contextul sistemului de lucru a instituțiilor publice este o sarcină complexă și presupune mai întâi studiul resurselor existente și respectiv a oportunităților de valorificare a acestora. La subpct. 2.1.5.3 Studiul privind potențialul MICE este o acțiune inevitabilă, care va urma imediat după crearea Biroului. Această sub-acțiune poate fi implemenată de Biroul MICE, în limita bugetului aprobat, cu o durată de minim un an. La subpct. 2.1.5.4 Promovarea turismului, inclusiv a celui ”de afaceri și reuniuni” este asigurată la toate expozițiile. Această acțiune poate fi inclusă, însă prezintă o dublare a acțiunii 2.1.1.11
--	---	---

	Pe de altă parte, este evidentă necesitatea îmbinării mai multor calități, care dau o alură deosebită acestui sector economic, creativitatea, originalitatea, și individualitatea. Pe termen mediu și lung, dezvoltarea turismului de afaceri în Republica Moldova va fi determinată de agenda reformelor economice, atragerea investițiilor și investitorilor, dar și de transferul de experiență, expertiză și tehnologii către Moldova. Turismul de afaceri (Business Tourism) crează oportunități noi pentru dezvoltarea regiunilor și localităților R.M. Turismul de afaceri are motivații și forme de manifestare proprii, inconfundabile. Ca principala motivație a turismului de afaceri se poate considera și întâlnirea cererii cu oferta în cadrul târgurilor și expozitiilor, al întâlnirilor de afaceri, a tranzacțiilor și negocierilor, în desfășurarea programelor unor misiuni economice, dar și a unor ample acțiuni de promovare a unei firme, a unor produse, a unor noutăți în diferite domenii cu caracter periodic sau conjugal. Principalele demersuri ale acestei manifestări se finalizează cu încheierea unor contracte economice, reciproc avantajoase în cadrul diviziunii internaționale a muncii, a pieței bunurilor și serviciilor, ca forme ale schimbului de valori și valori de întrebuințare. Turismul de afaceri se desfășoară <u>în tot timpul anului</u>, în spații special amenajate, antrenând servicii specifice de expunere, de tranzacționare, cazare, securitate, amenajări estetice, mijloace de telecomunicații, video-tv, multiplicare, transfer, alimentație publică, servicii de presă, grafică etc. 11. Se propune de inclus acțiunea 2.1.10. cu subacțiunile 2.1.10.1. și 2.1.10.2. în următoarea redacție: ”2.1.10. Dezvoltarea și diversificarea produsului turistic prin valorificarea patrimoniului multicultural al R.M., care este stat polietnic și multinațional 2.1.10.1 Elaborarea unui plan de acțiuni pentru dezvoltarea și promovarea Itinerariilor Etniilor din R.M. – pe urmele: rușilor,	La pct. 11. S-a luat act. Se regăsește în subpct. 2.1.4.3.
--	--	---

	ucrainenilor, evreilor, romilor, polonezilor, nemților, turcilor, armenilor, grecilor, bulgarilor, cehilor, serbilor, etc.; 2.1.10.2. Promovarea Itinerariilor Etniilor din R.M. prin intermediul Diplomației Economice, fiind atrase la process: cât Ambasadele diferitor state acreditate în R.M., atât și Ambasadele R.M. în diferite țări ale lumii. Atragerea Diasporei la promovarea Itinerariilor Etniilor din R.M.” Republica Moldova sa aflat întotdeauna la intersecția multor drumuri și evenimente istorice, care au atras în diferite perioade de timp multe popoare din diferite țări ale lumii în Moldova, pe urmele cărora în prezent pot fi organizate itenirarii turistice. Aceste rute turistice, fiind eficient promovate pe plan international, pot atrage zeci de mii de turiști străini pe an din diferite colțuri ale lumii în Moldova. La promovarea Itinerariilor Etniilor din R.M. pot contribui considerabil cât Ambasadele diferitor state acreditate în R.M., atât și Ambasadele R.M. acreditate în diferite țări ale lumii. Un potențial de promovarea au și Diasporele. Valoarea Itinerariile Etniilor din R.M. este determinată de diversitatea culturală a R.M., care reprezintă un adevărat patrimoniu al țării. Itinerariile Etniilor din R.M. anume sunt acele oportunități, care sunt specificate în punctul 1.4.2.8., prin care R.M .poate intra în Forumul Cultural al rutelor Europene: 1.4.2.8. Evaluarea oportunităților și întreprinderea acțiunilor privind aderarea Republicii Moldova la Forumul Cultural al Rutelor europene. 12. Se propune de inclus acțiunea 2.1.11. cu subacțiunile 2.1.11.1. - 2.1.11.7. în următoarea redacție: ” 2.1.11. Dezvoltarea, consolidarea și valorificarea potențialului turistic al municipiul Chișinău , ca model de referință prin valorificarea potențialului turismului urban cu creărea și diversificarea produsului turistic cu înaltă valoare adăugată. 2.1.11.1. Elaborarea și aprobarea Planului urbanistic și de amenajare a teritoriului în municipiul Chișinău (inclusiv suburbiile).	La pct. 12. S-a luat act. Se regăsește partial în subpct. 2.1.4.5.
--	---	---

	2.1.11.2. Elaborarea și aprobarea Planului- concept privind valorificarea turistică a municipiul Chișinău (inclusiv suburbiile). 2.1.11.3. Crearea și consolidarea unei organizații de management a destinațiilor turistice în municipiul Chișinău: elaborarea unui concept organizațional; aprobarea unui acord de colaborare a actorilor implicați, elaborarea unui plan de acțiuni a OMD pentru 3 ani. 2.1.11.4. Elaborarea infrastructurii de informare, comunicare și orientare a turiștilor în municipiul Chișinău: semne și panotaj informativ pentru turiști; portal digital informativ; 4 puncte de informare și orientare turistică; sistem de realitate virtuală pentru destinațiile turistice din mun. Chișinău; serviciu de ghizi; materiale informative (buclete, broșuri, pliante, hărți) elaborate și imprimate în limbi de circulație internațională. 2.1.11.5. Organizarea anuală a cel puțin 24 de evenimente cultural-turistice, în mun. Chișinău inclusive Ziua Vinului, Ziua Orașului Chișinău, evenimente sportive, evenimente gastronomice, evenimente cultural-istorice, etc. 2.1.11.6. Elaborarea a cel puțin 30 itinerarii turistice în municipiul Chișinău. Interpretarea lor prin materiale informative și soluții digitale, etc.. (Ruta clasicilor, Ruta muzicală, Ruta nocturnă, Ruta prin comunele municipiului Chișinău, Rutele industriale ale capitalei, Tainele Chișinăului subteran, etc.). 2.1.11.7. Elaborarea unui websiteu privind destinațiile turistice ale capitalei, gestionarea websiteului și paginilor pe rețelele de socializare privind Chișinul turistic. Orașul Chișinău este capitala R.M. Orașul Chișinău este cartea de vizită a R.M. Aproape o treime din populația țării locuiește la Chișinău. Porțile aeriene a țării sunt în Chișinău. În toate pachetele turistice a turismului receptor sunt incluse excursii prin capitala țării noastre. Potențialul turistic al capitalei este enorm și nu este rațional și eficient valorificat.	
--	--	--

	Este necesar de elaborat un Plan de dezvoltare al industriei turismului în Chișinău și de atragerea a turiștilor naționali și internaționali la obiectivele și evenimentele turistice organizate la capitală. Unele din obiectivele cheie ale Planului de dezvoltare al industriei turismului în Chișinău, legat de turismul intern, trebuie să se bazeze pe Pilonii Strategiei naționale Moldova 2030 „prin punerea în valoare a omului, care este principala avuție a țării”: Poziționarea strategică a locului turismului intern; Impulsionarea circulației turistice interne; Implementarea funcției sociale a turismului privind recuperarea, reabilitarea, mărirea longevității vieții populației Moldovei, prelungirea longevității profesionale; Implementarea funcției sociale a turismului prin satisfacerea nevoilor populației în organizarea timpului liber, impactului emoțional și dezvoltarea personală; Implementarea funcției sociale a turismului drept creșterea disponibilității turismului pentru populație, asigurând diversitatea necesară prin formarea unui produs turistic, ținând cont de vârstă și sex, caracteristicile etnice, religioase și alte caracteristici ale populației; Implementarea funcției sociale a turismului privind întărirea institutului familiei etc. Turismul urban are un potential enorm de crea produs turistic cu o înaltă valoare adăugată. Proiectul turistic Local-ID Chișinău – este legat de elaborarea strategiei de dezvoltare turistică pentru Chișinău, principalul nod turistic al Moldovei. Este important ca conceptul strategiei să fie legat de reanimarea râului Bâc, care astăzi e un râu mort, dar de la care a început istoria orașului Chișinău. Îmbinarea proiectelor ecologice și turistice ar fi de mare rezonanță, ar găsi o susținere la populație, administrația capitalei, conducerea statului, pe plan internațional. Trebuie reînviat râul Bâc, restabilită fauna și flora bazinului râului, create zone de recreație și turistice pe malurile râului în Chișinău.	
--	--	--

	13. Se propune de inclus acțiunea 2.1.12. cu subacțiunile 2.1.12.1. și 2.1.12.2. în următoarea redacție: ”2.1.12. Dezvoltarea și valorificarea ofertei de turism industrial. 2.1.12.1 Elaborarea unui studiu privind patrimonial industrial al R.M. și potențialul creării și diversificării produsului turistic național cu valoare înaltă adăugată pe baza dezvoltării și promovării turismului industrial. 2.1.12.2 Elaborarea unui plan de acțiuni pentru dezvoltarea și promovarea itinerariilor industriale în regiunile și localitățile R.M, pe baza unui parteneriat public-privat (PPP). Elaborarea a 50 itinerarii turistice industriale (neoenologice).” Turismul industrial este un trend mondial contemporan în dinamică dezvoltare. Turism industrial – presupune vizite și evenimente organizate la întreprinderi de producere, care permit vizitatorilor să înțeleagă procesele și secretele tehnologiilor de producere legate de trecut, prezent și viitor. Vizitarea vinărilor cu demonstrarea procesului tehnologic de producere a vinului face parte de asemenea din turismul industrial. Turismul industrial este important și în formarea viitorilor specialiști. Există un număr mare de exemple de orașe care exploatează cu succes turiștii la întreprinderile lor. Numai în Franța, în anul 2019 - 1.700 de companii au găzduit turiști la fabricile lor. Liderul de aici este centrala mare a Rans, care primește anual 300.000 de turiști. Și în Anglia, fabrica de ciocolată Cadberry este vizitată de 400.000 de oameni... Cu toate acestea, pionierii turismului industrial au fost companiile americane. Precedentul s-a întâmplat când fabrica lui Jack Daniel și-a deschis ușile pentru turiști în 1866, când s-a deschis. Astăzi există foarte puține afaceri non-turistice în Statele Unite. Pentru fiecare companie serioasă - fie că este vorba de o fabrică de asamblare a mașinilor, o gateră sau un aeroport - este considerată o formă proastă de a nu conduce vehicule turistice, este o amenințare pentru reputația companiei.	La pct. 13. Agenția de Investiții, în atribuțiile căreia se află realizarea acțiunilor propuse, în scurt timp va începe studiul de segmentare a turismului care prevede și analiza potențialului turismului de nișă, printre care va fi inclus și turismul industrial Totodată, elaborarea a 50 itinerarii turistice industriale este o activitate ce ține de mediul de afaceri, care urmează să utilizeze aceste trasee pentru formarea produselor turistice și utilizarea lor în activitatea economică.
--	--	--

	În Germania, dimpotrivă, accentul se pune pe un motiv post-industrial: de exemplu, cărbune abandonat și <u>mine de sare</u> în Ruhr, șantiere navale din cel de-al doilea război mondial. Deși, desigur, multe întreprinderi operative sunt, de asemenea, deschise. Liderul prezent este fabrica BMW din Wolfsburg, Bavaria (260 de mii de turiști pe an). Nu numai producția de bunuri, ci și producția de servicii poate fi transformată într-un spectacol fără a afecta procesul de producție. Trebuie doar să îți dorești și să previzi un beneficiu direct în acest sens. De ce este interesant pentru turiști? Turiștii moderni sunt „colectori de locuri”. Ele, victime ale accelerării globale, nu mai sunt destul de mulțumite de sortimentul turistic standard - plaje de mare și galerii de artă. Ei se străduiesc din ce în ce mai mult pentru o experiență holistică - combinarea recreerii cu obiective educaționale, îmbunătățirea sănătății cu excursii, participarea la o conferință de afaceri cu activități sportive și vizitarea obiectivelor turistice. O excursie la fabrici este exact ceea ce îți trebuie. Turismul industrial este în special în cerere în rândul călătorilor cu copii. Ei se întreabă ce s-a întâmplat cu înghețata și ciocolata înainte de a ajunge la supermarket. Ce este necesar pentru organizarea unui tur industrial? După cum arată practica altor țări, costurile financiare ale organizării rutelor turistice prin întreprinderile care operează sunt relativ mici. Primul pas în turismul industrial este cooperarea dintre autorități orașe și regionale, elită de afaceri locale, experți locali și <u>companii de turism</u>... Iată, domeniul ideal pentru parteneriate public-privat, despre care vorbim și noi mult. 14. Se propune de inclus acțiunea 2.1.13. cu subacțiunile 2.1.13.1. - 2.1.13.5. în următoarea redacție: ”2.1.13. Dezvoltarea și valorificarea destinațiilor turistice de maxima atracție a R.M. – peșterile Moldovei. Crearea unui produs turistic inovativ cu înaltă valoare adăugată.	La pct. 14. Agenția de Investiții va asigura promovarea obiectivelor turistice reprezentative inclusiv peșterile care vor dispune de infrastructură turistică. Totodată, de menționat, că turismul științific (de
--	--	---

	2.1.13.1. Elaborarea unui studiu privind patrimonial natural al R.M.-peșterile și potențialul crearii și diversificării produsului turistic național cu valoare înaltă adăugată pe baza valorificării peșterilor R.M. Punctul- cheie al studiului – peștera Emil Racoviță. 2.1.13.2. Elaborarea unui plan de acțiuni pentru valorificarea destinațiilor de maxima atracție a R.M. – peșterile Moldovei, pe baza unui parteneriat public-privat (PPP). 2.1.13.3. Organizarea unei conferințe internaționale științifice cu participarea reprezentanților OMT și altor organizații internaționale; savanților, care studiază pământul; speleologilor, savanților – medici; ecologi; economiști; etc. privind potențialul explorării turistice al peșterii - Emil Racoviță. 2.1.13.4. Organizarea unui business-forum internațional privind deschiderea potențialul investițional în destinațiile și clusterele turistice - peșterilor Moldovei. 2.1.13.5. Implementarea proiectelor pe baza PPP privind valorificarea destinațiilor turistice de maxima atracție a R.M. – peșterile Moldovei. Crearea unui produs turistic inovativ cu înaltă valoare adăugată. Din PNDDT “Turism-2025”, Punctul 19. Patrimoniul natural. 3) Un potențial de valorificare sub aspect turistic o au și monumentele naturale, peste 500 fiind sub protecția statului, inclusiv obiective atractive precum peștera de ghips „Emil Racoviță” (circa 89 km), Stânca Japca, Grotele și recifele Brânzeni, Defileul Trinca, Râpa lui Vișan, Rașcov, Defileul Fetești, Cheile Butești, Naslavcea, Defileele Duruitoarei și Văratice, Pragurile Nistrului, Argilele de la Etulia, Stejarul lui Ștefan cel Mare de circa șase secole de la Cobâlnea, Pădurea de plop de la Dubăsarii Vechi, izvoarele cu apă minerală, etc Este important de a iniția valorificarea destinațiile turistice de maximă atracție – Peșterile Moldovei, unde turiștii pot primi experiență unică în lumea subterană a Moldovei: Peștera Emil Racoviță cu lungimea 120 km, situată în raionul Briceni, la 230 km de la Chișinău – are peste 10 milioane ani;	cercetare) este o nișă neexplorată, iar peșterile prezintă un resurs important în acest sens.
--	---	--

	Peștera Surprizelor – lungimea 1,7 km, situată în raionul Criuleni (la 2 km de la Criuleni), la 40 km de la Chișinău. Obiectul aparține Întreprinderii de Stat „Moldsilva”. Intrarea în peșteră nu are paznic, nu există ghizi; Peștera Răposăților din satul Rudi, raionul Soroca; Peșterile de la Brânzeni. Întreaga localitate Brânzeni este așezată între stânci și peșteri. Pe malul râului Racovăț, în grote, au fost găsite unelte de muncă, care serveau încă omului din paleolitic. Pe lângă frumusețea sa rară, Brânzeni servește și ca un spațiu pentru cercetări istorice; Duruitoarea Veche. În apropierea satului Costești, pe malul râului Duruitoarea, este situată rezervația naturală „Defileul Duruitoarea”. Grota propriu-zisă datează încă din epoca de piatră și are lungimea de 49 de metri. <u>În urma cercetărilor arheologice</u> au fost descoperite rămășițe de obiecte din epoca de gheață și dovezi ale existenței unei civilizații străvechi, fapt care i-a adus un renume internațional; Peșterile paleolitice din nordul Modovei: grotă foarte interesantă este situată în vârful <u>Recifului Butești</u>, în apropiere de satul Butești, raionul Glodeni, pe panta stângă, sus de râul <u>Camenca</u>; O peșteră foarte interesantă se află în apropiere de vârful unei pante abrupte a <u>Defileului Buzdugeni</u>, sus de râul Racovăț etc; Mănăstirea rupestră Țipova – amfiladă de peșteri de-a lungul râului Nistru, etc. Peștera Emil Racoviță are potențial de a deveni o Meccă turistică pe plan internațional, unde vor veni sute de mii de turiști din întreaga lume. Peștera Emil Racoviță este o minune a lumii, care fascinează și care are un ecosistem unic, pe baza căruia pot funcționa speleo-sanatorii și speleo-spitale irepetabile. Aerul din Peștera Emil Racoviță este unic (datorită proporției unicele dintre oxigen și bioxid de carbon – taina nedecoperită a lumii), prin cercetări științifice e demonstrat, că el dă un restart sistemului imunitar al omului. Este necesar de organizat o conferință internațională în Moldova a speleologilor și a savanților, care studiază pământul. Savanți din foarte	
--	---	--

	multe țări – SUA, Canada, Australia, China, țările Europene etc. deja au vizitat peștera. Peștera Emil Racoviță nu este studiată pe deplin. După lungime este a doua peșteră carstică din lume, după volum cea mai mare peșteră carstică din lume. Peștera are râuri și lacuri subterane cu apă mineralizată. Peștera are săli mari – unele au lungimea de 200 metri și înălțimea 20 metri. În unele sali au fost organizate concerte subterane de muzică clasică, cu o atmosferă și o acustică irepetabilă. În peșteră se află unul din cele mai mari rezervoare de apă potabilă din lume. Peștera Emil Racoviță este peșteră bilaterală, amplasată pe teritoriul Ucrainei și Moldovei. Intrarea este de pe teritoriul Moldovei. Alături de peșteră compania Knauf valorifică cariera de gips. Oficial peștera este închisă, dar neoficial în ea se organizează des excursii. 15. Se propune de inclus acțiunea 2.1.14. cu subacțiunile 2.1.14.1. - 2.1.14.3. în următoarea redacție: ”2.1.14. Dezvoltarea și valorificarea ofertei de turism istorico – patriotic și dark. 2.1.14.1 Elaborarea unui plan de acțiuni pentru dezvoltarea și promovarea itinerariilor istorico-patriotice, pe urmele Primului și celui de al Doilea Război Mondial. 2.1.14.2 Elaborarea și promovarea a 30 itinerarii turistice istorico-patriotice, pe urmele Primului și celui de al Doilea Război Mondial Educația patriotică a cetățenilor R.M. (Linia Carol, Linia Molotov, Linia Stalin, Operația Iași- Chișinău, etc.) 2.1.14.3. Elaborarea și promovarea itinerariilor turistice Dark - Rutele Turistice legate de evenimentele conflictului militar Transnistrean.” Cetățenii R.M., în special tânăra generație, trebuie educate în spirit patriotic. Monumentele celor căzuți pe câmpurile de luptă sunt o amintire, cui se datorează cerul pașnic de asupra țării noastre.	La pct. 15. Promovarea turismului prin intermediul evenimentelor militare și acțiuni ale regimurilor totalitare pot diminua valoarea mesajului promovat de mai mulți ani prin intermediul Brandului touristic national.
--	--	---

	Procesul de la Nurnberg din anii 1945-1946 a dat notă crimelor săvârșite de fasciști împotriva omenirii în cel de al Doilea Război Mondial, și care este recunoscut de conducerea actualei Germanii. Zeci de mii de moldoveni au murit pe câmpurile de luptă a celor două războaie mondiale. Păstrarea memoriei, respectul și coexistențizarea, că pentru țară, neam și pace cine-va și-a sacrificat viața la război – mesajul- cheie al rutelor istorico-patriotice. Un trend mondial popular al turismului în dinamică dezvoltare este turismul Dark. Vizitarea locurilor, unde au avut loc evenimente strașnice, sângeroase – catastrofe trezesc un interes deosebit la o anumită grupă de turiști, care doresc să viziteze aceste locuri. De astfel, Cernobilul și Maidanul din Kiev atrag sute de mii de turiști anual. Conflictul Transnistrian (conflict înghețat, nesoluționat) are o istorie, care mulți turiști ar dori s-o cunoască. 16. Se propune de inclus acțiunea 2.1.15. cu subacțiunile 2.1.15.1. - 2.1.15.4. în următoarea redacție: ” 2.1.15. Dezvoltarea și valorificarea ofertei de turism pentru copii, tineret și de familie. 2.1.15.1 Elaborarea unui plan de acțiuni pentru dezvoltarea și promovarea turismului pentru copii, tineret și de familie, care ar include. - grija statului față de sănătatea și recuperarea copiilor; - ridicarea calității învățământului; - educarea patriotismul și dragostei față de țară; - orientarea profesională a copiilor; - dezvoltarea multilaterală spirituală, intelectuală, creativă a copiilor, - promovarea familiei,etc.; 2.1.15.2 Elaborarea 30 - itienirarii turistice pentru copii, tineret și de familie; 2.1.15.3 Implementarea proiectului “Lecțiile LIVE”;	La pct. 16. S-a luat act. De menționat că turismul pentru copii crează o cultură a călătoriilor, fortificând fluxul turistic intern. Totodată, propunerile de includere în program a acțiunilor propuse urmează a fi însoțite de o analiză a situației, în care să fie indicate problemele, stabilite și argumentate prioritățile, acțiunile, autoritățile responsabile, precum și sursele de finanțare.
--	--	--

	2.1.15.4 Turism pentru Generația X, Y, Z - determinarea și promovarea Zonelor de fotosesii atractive pe paln international;” Statul este obligat să elaboreze și să susțină Programe naționale de promovare și dezvoltare a turismului pentru copii – viitorului țării noastre. De o importanță majoră este îmbinarea turismului pentru copii cu turismul industrial, acest proces fiind direct legat de orientarea profesională și alegerea profesiei copiilor, ce are un impact direct asupra ramurilor economiei naționale. Proiectul „Lecțiile LIVE” promovează introducerea unor strategii cognitiv-creative și inovative în programul de studiu gimnazial-liceal, bazat pe dezvoltarea și aplicarea potențialului turismului educațional – excursionist. Vizualizarea lecțiilor, trăirea lor pe viu – este astăzi un trend mondial. Indiferent de obiectele de studiu: geografia, istoria, chimia, biologia, limba și literatura română, fizica, informatica, educația tehnologică etc. – copiilor le este mai interesant să iasă din pereții claselor instituției de învățământ și să studieze temele din curriculum în muzeu, galerii de artă, expoziții, laboratorul chimic al unei întreprinderi, în pădure, parc, rezervații naturale naționale, pe râu, la hidroelectocentrală, în aeroport, la Academia de Științe a Moldovei, grădina zoologică, grădina botanică, pe străzile orașelor și satelor Moldovei, în gospodării agricole etc., în timpul unui qwest sau a unei excursii interactive. Aceste tehnologii inovative, bazate pe momente emoționale, ajută elevii să înțeleagă mai bine și să memoreze materialul, trezesc curiozitate, interes – fiind extrem de eficiente și rezultative. Mai este important și faptul, că copii vor vedea o nouă imagine pozitivă a țării, vor vedea cât de frumoasă și atrăgătoare e Moldova, vor vedea în diferite colțuri ale Moldovei oameni devotați patriei și profesiei sale. Implementarea proiectului „Lecțiile LIVE” va contribui la soluționarea următoarelor probleme strategice: Oprirea migrației copiilor și tineretului din Moldova;	
--	--	--

	Educarea patriotismului național și dragostei față de Moldova; Studierea patrimoniului istorico-cultural, geografic, economic, etc. Dezvoltarea multilaterală intelectuală, spirituală, creativă a tinerii generații; Ridicarea calității învățământului național prin aplicarea unor strategii moderne cognitiv- creative. Integrarea temelor de studiu din curriculum cu „vizita în teren” de pe traseele turistice certificate va aduce rezultate eficiente și rapide; Organizarea tururilor industriale prin Moldova va contribui la promovarea profesiilor necesare pentru economia națională, cât și la alegerea locurilor de muncă în viitor; Apropierea copiilor și tineretului de pe ambele maluri ale Nistrului de la oraș și sat, copiilor de diferite naționalități etc; Educația ecologică a copiilor și tineretului; Consolidarea spiritului de clasă, colectiv, echipă, națiune; Dezvoltarea industriei turismului din Moldova; etc. În acest context de idei, e necesar de a modifica și completa Legea № 352 din 24.11.2006 cu privire la organizarea și desfășurarea activității turistice în Republica Moldova cu un nou Capitol „Turismul pentru copii, tineret și de familie”, care va pune o bază legală sigură dezvoltării complexe și sistemice a acestei ramuri importante a turismului, de astfel creând un instrument efectiv în soluționarea problemelor strategice majore citate mai sus. Turismul pentru copii, tineret și de familie trebuie să constituie o parte importantă a politicii statului. Dorința și plăcerea de a călători prin țară se pune în copilărie. Anume turismul pentru copii și tineret pune baza educației patriotismului și dragostei față de frumoasa noastră Patrie – Moldova. În cadrul proiectului „Lecțiile LIVE” vor fi elaborate noi trasee turistice cognitiv-educative (inclusiv cu atragerea elevilor și profesorilor la elaborarea lor), care vor fi certificate și introduse în	
--	--	--

	tururi – prin fapt o companie privată din USA va concentra în mâinile sale toate rezervările on-line ale țării!!! Perspectiva companiilor turistice autohtone rămâne - falimentarea!! Din acțiunile prevăzute în Planul de Acțiuni “Turism-2025” rezultă, ca banii din bugetul statului R.M. v-or fi investiți în proprietatea unei companii private din USA, care are scopurile și interesele sale private!!! Republica Moldova trebuie să elaboreze un site-u propriu de turism de la zero, bazat în proiectarea website-ului pe Registrul de Stat al turismului. 19. Se propune de exclus acțiunea 2.2.1.5. (Muzeu virtual) Republica Moldova nu are un Registru de Stat al Turismului, nu are un site-u oficial al turismului (care să fie proprietatea statului), și care să fie elaborat legat cu baza de date din Registrului de Stat al Turismului. Pe site-ul țării trebuie să fie plasate și actualizate informații privind destinațiile magnet al industriei turismului național. În asemenea condiții, crearea un muzeu virtual este un proiect inefficient. Registru de Stat al Turismului necesită să fie gestionat de Agenția Servicii Publice și Agenția de Investiții. Republica Moldova trebuie să elaboreze un site-u propriu de turism de la zero, bazat în proiectarea website-ului pe Registrul de Stat al turismului. 20. Se propune de a modifica punctul 2.2.1.6. și a-l expune în următoarea redacție: ”2.2.1.6. Elaborarea unor hărți turistice interactive on-line legate cu Registrul Turismului R.M. ;plasarea itinerariilor turistice sub egida Pomul Vieții pe platformele on-line și elaborarea unor soluții mobile de acces (de ex. aplicații mobile,etc).” Elaborarea unor hărți turistice interactive on-line trebuie să fie bazată pe datele din Registrul Turismului R.M. 21. Se propune de inclus acțiunea 2.2.1.8. în următoarea redacție: ”2.2.1.8 Elaborarea și gestionarea Registrului de Stat al Turismului”	La pct. 19. S-a luat act. La pct. 20. S-a luat act. Punctul 2.2.1.6. a fost modificat în conformitate cu avizul Agenției de Investiții. La pct. 21. Crearea Registrului turismului este prevăzută la pct. 1.3.2.3. din Plan.
--	--	---

	În Legea Turismului este stipulat crearea Registrului Turismului, dar care nu sa realizat până în prezent. R.M. a înregistrat performanțe înalte în e-guvernare. 22. Se propune de inclus acțiunea 2.2.1.9. în următoarea redacție: ”2.2.1.9. Aplicarea tehnologiilor Blockchain în elaborarea softului legat de site-ul țării și Registrul de Stat al Turismului”. Blockchain tehnologii în tursm – după analogie cum Internetul a schimbat lumea prin posibilitatea momentană de a primi și de a face schimbul de informație, așa și tehnologiile inovaționale blockchain crează un nou principiu al „schimbului de valori” între cetățeni, organizații și stat. Un exemplu evident este valuta și valoarea ei. Astăzi deja sfera turismului global se orientează la plăți cu valuta digitală, cripto-valută. Deja este realitate, că serviciile turistice din multe țări sunt achitate cu crypto-valută. Alt exemplu, tehnologiile blockchain vor crea posibilități vaste de a cumpăra servicii turistice fără a plăti intermediarilor, (spre exemplu, vor fi înlăturați așa giganti ca Booking, Airbnb, etc. (Airbnb – prin oferirea serviciilor intermediare a atins astăzi capitalizarea de \$31 miliarde), etc. Aplicarea tehnologiilor blockchain are putea crea noi oportunități industriei turismului R.M. pe plan internațional.	La pct. 22. Valuta digitală nu este legiferată în RM.
Asociația Națională a Agenților Economici din Turism (ANAT) - <i>avizul din 15.09.2020</i> Notă. Avizul este semnat de: 1. Ana Colța, președinte ANAT; 2. Aneta Zasavițchi, președinte Asociația Națională a Restaurantelor	<u>Comentarii generale</u> 1. Programul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism – 2025” ar trebui sa reprezinte un document strategic esențial pentru dezvoltarea și buna funcționare a ramurii turismului în Republica Moldova în perioada 2021-2025. Prin urmare, în cadrul procesului de elaborare, consultare și aprobare a acestuia este important de a ține cont de opinia și propunerile tuturor părților relevante implicate în ramura turismului din Republica Moldova. Cu toate acestea, spre dezamăgirea noastră am fost nevoiți să constatăm că în perioada de elaborare și consultare a proiectului respectiv rolul și interesele majorității actorilor locali implicați în desfășurarea activității economice din turism au fost ignorate sau	La pct. 1. Grupul de lucru pentru elaborarea Programului este constituit din 61 persoane, dintre care 12 persoane sunt reprezentanți ai asociațiilor profesionale din domeniul turismului, 2 reprezentanți ai CALM, 2 – ai altor asociații, plus toate 4 regiuni de dezvoltare regională fac parte din Grupul de lucru. La toate ședințele de elaborare și consultare a proiectelor au fost invitate să participe toate asociațiile care fac parte din Grupul de lucru, unde au avut posibilitatea să înainteze propuneri pentru a fi incluse în proiectele Programului și

și Localurilor de Agreement ”MĂR”; 3. Irina Popa, președintele Asociației Naționale a Ghizilor de Turism; 4. Nina Belei, președintele Asociației Ghizilor, Lectorilor și Translatorilor (<i>dna Belei a prezentat și un aviz separat, care se conține integral în avizul ANTAT</i>); 5. Svetlana Cazac, președintele Asociației Naționale a Turismului de Afaceri și Industrial ”Pro Turism Moldova” (<i>dna Cazac a mai prezentat și separat 2 avize</i>)	marginalizate (<u>asociațiile de profil din domeniul turismului emițător, a ghizilor locali, domeniul HoReCa, domeniul turismului de afaceri, domeniul turismului sportiv, a reprezentanților asociațiilor locale și regionale, etc</u>). În acest context, menționăm că domeniul turismului emițător nu se regăsește deloc în cadrul Programului fiind exclus fără argumente și justificare, iar activitățile aferente rolului ghizilor locali ori domeniului HoReCa au fost superficial examinate și marginalizate. În opinia noastră, este regretabilă o atare situație în care au fost aplicate măsuri discriminatorii și au fost favorizați anumiți actori, iar majoritatea relevantă a fost exclusă din procesul de elaborare și consultare a proiectului. Considerăm inacceptabil acest fapt și în scopul asigurării echității și legalității acestui exercițiu solicităm să fie respectate rolurile și interesele tuturor părților relevante din domeniul turismului. 2. Ca urmare a examinării minuțioase a proiectului prezentat spre consultare, constatăm cu îngrijorare că documentele respective au fost elaborate până la apariția pandemiei COVID-19 și efectelor socio-economice pe care aceasta le-a avut asupra activității de afaceri la nivel local și global, în special în domenii aferente ramurii turismului (turism local, turism emițător, turism sportiv și de afaceri, HoReCa, avia, etc). Astfel, autorii proiectului nu au reușit să includă în documentele strategice măsuri ce ar viza adaptarea sectorului turismului la noile realități dictate de pandemia COVID-19. Cu regret, cu toate că în Nota Informativă la proiectului HG pentru aprobarea Programului respectiv este indicat că acesta a fost revizuit în sensul stabilirii de noi indicatori și prognoze, reieșind din impactul negativ major pe care l-a provocat asupra turismului din întreaga lume virusul COVID-19, constatăm că nici în cadrul Programului, nici în cadrul Planului de Acțiuni de implementarea a acestuia, nu se regăsesc indicii precum că acesta a fost ajustat în conformitate cu noile realități dictate de pandemie.	Planului de acțiuni. Suplimentar, propunerile, cu argumentele de rigoare, pot fi înaintate și în cadrul procesului de consultare publică. La pct. 2. Programul și indicatorii prognozați au fost revizuiți. Pentru conformitate, a se vedea proiectul initial al prognozelor și conținutul actual al Programului.
--	---	---

	2.1. Considerăm necesar de a ajusta Programul și Planul de Acțiuni la următoarele capitole: analiza situației, date statistice, riscuri, acțiuni, sub-acțiuni, termeni de realizare, costuri și indicatori de progres care să corespundă realității și efectelor pandemiei COVID-19 pentru anul curent și perioada 2021-2025. 3. La capitolul costuri aferente implementării Programului, autorii proiectului au eșuat în a pune la dispoziție informație și justificare suficientă pentru a demonstra necesitatea și corectitudinea anumitor sume ce urmează a fi alocate din bugetul de stat pentru o serie de acțiuni prevăzute: - 2.1.5.2. Elaborarea unui portofoliu de țară MICE, cu includerea capacităților de primire disponibile, furnizori de servicii, etc.); - 2.2.1.5. Dezvoltarea unui muzeu virtual și de realitate augmentată privind patrimonial culturalistoric, vitivinicol, etnografic, natural, etc.: elaborarea unui concept și buget, program de elaborare și plan de acțiuni; elaborarea și implementarea etapizată. - 2.2.1.6. Elaborarea unor hărți turistice interactive on-line; plasarea itinerariilor turistice sub egida Pomul Vieții pe platformele on-line (moldova.travel) și elaborarea unor soluții mobile de acces (de ex. aplicații mobile, etc); - 1.2.1.11. Organizarea anuală a „Moldova Tourism Awards” (Premiile de excelență în Turism). Elaborarea unui concept, regulament și plan de acțiuni de implementare cu implicarea actorilor industriei; - Si multe altele. Considerăm necesar de a elabora și aproba bugetul pentru implementarea Programului într - un mod detaliat, informativ și argumentat, cu participarea la luarea deciziilor a tuturor părților relevante din domeniul turismului (inclusiv asociațiile de profil din domeniul turismului emițător, a ghizilor locali, domeniul HoReCa, domeniul turismului de afaceri, domeniul turismului sportiv, a reprezentanților asociațiilor locale și regionale, etc). <u>Comentarii speciale</u>	La pct. 2.1. Structura Programului este reglementată prin Hotărîrea Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice. La pct. 3. Capitolul ”costuri” din Program a fost revizuit și detaliat pe obiective și ani. La estimarea costurilor pentru implementarea acțiunilor din Planul de acțiuni s-a ținut cont de experiența precedentă și de avizul Agenției de Investiții. Suplimentar, Planul de acțiuni a fost completat cu rubrica ”Sursa de finanțare”. <u>Comentarii special</u> La pct. 1. Crearea Registrului turismului este
--	---	--

	1. Cu toate că în textul Programului este prevăzută necesitatea elaborării Conceptului privind crearea Sistemului informațional automatizat de inventariere și evidență a resurselor turistice „Registrul turismului”, din păcate, acest fapt nu se regăsește și în Planul de Acțiuni de implementare. Acest instrument este esențial pentru buna gestionare și funcționare a sectorului turismului din Republica Moldova, având ca scop consolidarea informațiilor relevante industriei turismului, inclusiv întreprinderilor cu activități în domeniul turismului, a destinațiilor și atracțiilor turistice existente în Republica Moldova, a fluxului de turiști în unitățile de cazare, în diverse destinații turistice. 2. Totodată, constatăm că Planul de Acțiuni prevede dezvoltarea unei platforme străine ineficiente (http://moldova.travel/) cu costuri considerabile din bugetul de stat de peste 1 milion MDL. Acest fapt trezește nedumerire din partea majorității reprezentanților din sectorul turismului și ridică mari semne de întrebare cu privire la promovarea (chiar lobbarea) unor interese de grup în dauna dezvoltării în ansamblu a ramurii turismului din Republica Moldova. Considerăm inacceptabilă situația respectivă și solicităm să fie revăzute măsurile prevăzute la acest capitol. 3. Autorii proiectului Programului recunosc și confirmă necesitatea de acordare a priorității turismului în politicile publice și eficientizarea structurii de guvernare a sectorului. De fapt, în acest sens se vine și cu șir de propuneri și măsuri planificate spre realizare. Cu toate acestea, constatăm cu indignare faptul că autorii proiectului au ignorat propunerile venite din partea mediului de afaceri din domeniu de a constitui susținerea și dezvoltarea unei structuri separate în baza unui PPP de gestionare a sectorului turismului (similar ONVV). Majoritatea reprezentanților din sectorul turismului susțin și solicită inițierea unei entități separate, independente, finanțate parțial din bugetul statului și parțial de mediul de afaceri. Din păcate, suntem nevoiți să constatăm că propunerea respectivă este cu intenție ignorată fără nici măcar de fi pusă în discuție sau prezentată	inclusă la pct. 1.3.2.3. din Plan. La pct. 2. Acțiunea a fost modificată, după cum urmează: ”2.2.1.1. Elaborarea unui site de țară de promovare a turismului sau, după caz, transferarea, cu titlu gratuit, a site-ului moldova.travel în subordinea Agenției de Investiții” La pct. 3. A se vedea comentariul la avizul nr. 1 al Agenției de Investiții, în care se expun următoarele: În procesul de avizare au fost expuse mai multe opinii. a) reorganizarea Agenției de Investiții în Agenția de Investiții și Turism cu păstrarea acesteia în subordinea Guvernului; b) reorganizarea Agenției de Investiții în Agenția de promovare a Investițiilor, Exportului și Turismului, cu păstrarea acesteia în subordinea Guvernului (AIM); c) reorganizarea Agenției de Investiții în Agenția Turismului și transferarea acesteia în subordinea
--	---	--

	spre o consultare largă cu mediul de afaceri și societatea civilă. Solicităm includerea acestei propuneri în agenda discuțiilor pe marginea proiectului Programului și organizarea unor consultări publice largi la acest subiect pe platforma Guvernului ori Parlamentului Republicii Moldova. 4. Un alt aspect important al Programului îl reprezintă și situația de urgență cu privire la elaborarea Garanțiilor Financiare conform Codului Civil al Republicii Moldova. Considerăm incorectă planificarea realizării acestei măsuri pentru trimestrul III, anul 2023. Propunem ca termenii de elaborare și implementare a Garanțiilor Financiare care protejează consumatorul să fie urgentate și realizate cel târziu în trimestrul II, 2021.	Ministerului Economiei și Infrastructurii (asociațiile de specialitate); d) transformarea Agenției de Investiții într-o organizație care are la bază relațiile public-private (stat-mediul de afaceri) similar Oficiului Național al Viei și Vinului, subordonată MEI. Decizia finală urmează a fi luată de Guvern. La pct. 4. Urmare ajustării legislației naționale la prevederile <i>Directivei UE 2015/2302 a Parlamentului European și a Consiliului European din 25 noiembrie 2015 privind pachetele de servicii de călătorie și serviciile de călătorie asociate</i> în Codul civil al Republicii Moldova a fost inclus un articol care prevede instituirea garanțiilor în caz de insolvabilitate a turoperatorului. Astfel, alin. (1) din art. 1612 stipulează că ”organizatorii înregistrați pe teritoriul Republicii Moldova trebuie să ofere garanții privind restituirea tuturor plăților efectuate de către călători sau pe seama lor, în măsura în care, ca urmare a insolvabilității organizatorului, serviciile relevante nu au fost prestate sau călătorul a plătit direct altor prestatori, față de care organizatorul și-a încălcat obligațiile de plată. În cazul în care în contract este inclus transportul de pasageri, organizatorul asigură și garanții pentru întoarcerea călătorului”. Această obligație este atribuită și organizatorilor din afara țării care contractează sau oferă spre contractare pachete în Republica Moldova. Codul civil mai stipulează că, prin hotărîre de Guvern se stabilesc: a) tipurile de garanții care se constituie de organizator, de intermediarii de pachete,
--	--	---

		intermediarii de servicii de călătorie asociate și, după caz, de alți prestatori de servicii; b) condițiile înaintate față de garanții, inclusiv procedura de valorificare a garanțiilor de către călători; c) măsura în care călătorul poate fi obligat să efectueze plăți în baza contractului înainte de sfârșitul călătoriei dacă garanția corespunzătoare nu a fost constituită; d) autoritatea competentă, precum și atribuțiile acesteia, în domeniul supravegherii organizatorilor, intermediarilor de pachete, intermediarilor de servicii de călătorie asociate și prestatorilor de servicii, al cooperării administrative cu autoritățile din alte state, precum și al protecției călătorilor în caz de insolvabilitate”. De menționat, că pe parcursul anilor 2016 – 2017 Agenția Turismului a organizat mai multe consultări cu mediul de afaceri și diferite autorități (Banca Națională a Moldovei, Comisia Națională a Pieței Financiare, companii de asigurări), pentru a identifica un mecanism de garanție. A fost examinată experiența mai multor țări (România, Rusia, Ucraina, Ungaria) și au fost identificate câteva mecanisme: 1) Contract de asigurare încheiat cu companiile de asigurări; 2) Fond de garantare, constituit din contribuțiile agenților economici; 3) Contract/Scrisoare de garanție oferit de o anumită bancă; 4) activele companiilor, etc. De evidențiat, că nici unul dintre mecanismele țărilor examinate, conform opiniilor experților consultați, nu satisfăceau pe deplin așteptările și atingerea scopului prevederilor
--	--	---

		<i>Directivei UE 2015/2302.</i> În rezultat, au fost selectate 2 opțiuni: 1) fond de garantare, constituit din contribuțiile agenților economici; 2) contract de garanție financiară, oferit de bancă sau de companie de asigurare, care are drept scop rambursarea cheltuielilor de repatriere și/sau a sumelor achitate de turiști pentru serviciile neprestate din contractul de servicii turistice, în cazul incapacității de plată a turoperatorului sau agenției de turism. În rezultatul mai multor dezbateri, s-a decis selectarea opțiunii privind crearea Fondului de garantare, constituit din contribuțiile agenților economici și a fost elaborat un proiect de hotărâre de Guvern cu privire la Fondul de garantare a turiștilor. În contextul reformei autorităților publice centrale, proiectul nu a fost promovat. Totodată, a fost expusă și opinia că, dat fiind faptul că în ultimii ani în Republica Moldova nu au existat turooperatori care au fost supuși procedurii de insolabilitate, riscul pentru turiști din cauza insolabilității este unul minim. În același timp, implementarea unui mecanism de garantare va aduce o povară considerabilă asupra turooperatorilor, iar ulterior – asupra clienților, majorând costul pachetelor de servicii turistice în mediu cu 10%, or, în condițiile când trendul pe piața turistică internațională este orientat spre turismul neorganizat și turismul organizat de către turooperatori este supus riscului de diminuare, aplicarea unei poveri suplimentare asupra
--	--	--

	5. În concluzie, luând în considerație importanța acestui document strategic pentru funcționarea și dezvoltarea sectorului turismului în viitor, solicităm respectuos întreprinderea următoarelor măsuri cu privire la Programul Național de Dezvoltare a Turismului “Turism – 2025”: 1. Retragera proiectului de pe agenda de aprobare pentru revizuire și ajustare, inclusiv cu participarea largă în cadrul acestui proces a tuturor actorilor interesați din domeniul turismului. 2. Asigurarea faptului că opiniile și propunerile venite din partea sectorului asociativ și mediul de afaceri vor fi examinate obiectiv și echitabil în ansamblu fără a promova interese de grup ori favoriza anumiți actori în dauna altora, ori în dauna intereselor publice.	turoperatorilor ar putea fi fatală pentru unii dintre ei, în special, pentru cei mici. Totuși, pentru a asigura condiții echitabile de activitate în plan internațional, Republica Moldova este obligată să aprobe un mecanism de garantare în caz de insolvabilitate a turoperatorilor. În acest sens, menționăm că acțiunea respectivă face parte din Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023 (pct. 4.3.11.), cu termen de realizare – noiembrie 2023. În acest context, legislația prevede că elaborarea unui act normativ se elaborează doar după efectuarea analizei impactului de reglementare (AIR), inclusiv asupra activității de întreprinzător, or, data fiind multitudinea de aspecte ce urmează a fi reglementate, procesul de elaborare a AIR necesită resurse financiare, umane și de timp considerabile, respectiv, nu poate fi realizată într-o perioadă restrânsă de timp. La pct. 5. S-a luat act.
Asociația Ghizilor, Lectorilor și Translatorilor	Avizul Asociației Ghizilor, Lectorilor și Translatorilor se conține integral în avizul nr. 2 al Asociației Naționale a Turismului de Afaceri	Deoarece avizul Asociației Ghizilor, Lectorilor și Translatorilor se conține integral în avizul nr. 2 al

(AGLTM) - <i>avizul nr. 1/65 din 14.09.2020</i>	și Industrial ”Pro Turism Moldova” (ANTAI), care a fost semnat și de AGLTM.	Asociației Naționale a Turismului de Afaceri și Industrial ”Pro Turism Moldova” (ANTAI), se propune a se vedea comentariile la avizul ANTAI.
Asociația Națională a Turismului Receptor și Intern din Moldova (ANTRIM) - <i>avizul din</i>	Asociația Națională pentru Turism Receptor din Moldova (ANTRIM) este asociația de companii din domeniul turismului receptor din Moldova, cu o activitate prodigioasă de promovare a Moldovei ca destinație turistică pe plan internațional și local, de dezvoltare de produse turistice, susținere a mediului de afaceri din filiera turismului, fiind membru activ al Consiliului Economic de pe lângă Prim Ministru și membru ITER VITIS – Les chemins de la vigne, rută culturală certificată de Consiliul Europei, membru al Federației Mondiale a Asociațiilor Ghizilor de Turism Profesioniști (WFTGA). De la fondarea ANTRIM din 2012, toate activitățile de marketing, promovare, dezvoltare de competențe, dezvoltare de produse turistice și lobby & advocacy implementate, au fost determinate prin prisma priorităților și obiectivelor considerate prioritare de către membrii ANTRIM, însemnând o reprezentativitate de aproximativ 80% din industria de turism receptor, domestic și lanțul valoric. Urmare a participării ANTRIM cu rol de membru al Grupului de Lucru pentru elaborarea Programului Național de Dezvoltare a Turismului Turism 2025 (PNDT), familiarizării cu documentele transmise spre consultare: Programul Național de Dezvoltare a Turismului ”Turism 2025” (anexa 1) și Planul de acțiuni pentru implementarea în anii 2021 – 2025 a Programului Național de Dezvoltare a Turismului „Turism 2025” (anexa nr. 2) – comunicăm avizarea ambelor documente. Susținem întru totul direcțiile și inițiativele de dezvoltare ale turismului în Republica Moldova, conform obiectivelor setate, acestea având potențialul de a obține rezultatele scontate în perioadele stabilite, doar în cazul unei sinergii între echipa Ministerului Economiei și Infrastructurii, în colaborare cu autoritățile	S-a luat act.

	publice cu atribuții aferente domeniului de turism, mediului asociativ, considerând perspectiva antreprenorială a reprezentanților mediului privat din turismul receptor și intern din Moldova.	
--	--	--